

**Theodori Bezae pro corporis Christi veritate, aduersus
Vbiquitatis comm[un]itum, & Guilielmi Holderi conuitia,
responsio. : Addita est responsio altera, aduersus putidissimas
Iacobi Andreae calumnias.**

<https://hdl.handle.net/1874/424836>

THEODORI
BEZAE PRO COR-
PORIS CHRISTI VE-
ritate, aduersus Ubiquitatis commētum,
& Guilielmi Holderi conuitia,
RESPONSIO.

*Addita est responsio altera, aduersus puti-
dissimas Iacobi Andreae ca-
lumnias.*

GENEVÆ,
APVD EVSTATHIVM VIGNON.
M. D. LXX XI.

THE O-D-O-R-I
THE AN-P-O-C-O-R-I
THE H-A-L-L-S-T-I-F-E

THE O-D-O-R-I
THE AN-P-O-C-O-R-I
THE H-A-L-L-S-T-I-F-E

THEODORI BEZÆ

PRO CORPORIS CHRIS-

ti veritate aduersus Vbiquitatis cō-

mentum, & Guilielmi Holderi

conuitia Responſio.

V quidem, Holdere, ad mihi male-
dicendum vel tua ſponte inductus,
vel ab aliis conductus, mihi conui-
tiator, quandiu & quantum voles.

Mihi verò tum exiſtimationem meã
re potiùs quàm verbis, tum veritatem ſolidis ar-
gumentis diſputando, non rixando, tueri ſemper
fuit cōſtitutum. Quia tamen ſilentio meo vos in-
ſultare tam inſolenter video, agam etiam tecum
nonnihil, vt & quàm vera in me ſcribas, & quàm
appoſitè diſputes, omnes intelligant.

Libelli tui inſcriptio eſt, Admonitio de Theo-
dori Bezæ libello aduersus D. Pappum. Atqui ſi
libellus meus cum admonitione tua cōferatur, ni-
hil minus tibi propoſitum fuiſſe liquebit, quàm vt
argumenta vel Pappi tuereris, vel mea refutares,
quod fieri tamen oportuit, vt huic inſcriptioni res
iſta reſponderet. Collegeras igitur iſta nimirum
ipſa pridem: & Oſiandri veſtigia ſequutus, Pappo
tu quoque palpare maluiſti, quàm oſtentandi in-
genii tui occaſionem prætereire. Sed de hoc tuo

4. AD HOLD. CONVITIA

consilio tu videris. Hoc autem ego coram Deo testor, me in vnam veritatem intentum, si quid vel in tuo, vel in cuiusquam alterius scripto reperissem, ex quo me in errore versari intelligerem, vltro fuisse veritati cessurum: nec alia ratione in pristina sententia permanere, quàm quodd vestris argumentis vestra quidem magis ac magis à vobis ipsis destrui, nostra verò confirmari, mihi quidem adhuc videantur.

Succedit inscriptioni tuæ præfatio Theologici Tubingensis Collegii nomen præferens, qua me nimirum, quasi Gorgone quadam obiecta, perterrefacere voluisti. Mihi verò non terribile, sed amabile potius fuerit Theologici Collegii & quidem Tubingensis nomen, in quo etiam nonnulli nunc sedent parum æqui, vel potius iniquissimi mihi iudices, vix tamen mihi persuasum fuerit, nullum esse in eo veritatis & innocentiæ defensionis locum relictum. Nonnullis igitur potius quàm omnibus, & temporibus potius quàm personis agetum hæc iniuria mihi facta tribuatur, quam tamen à me repelli par est. Quod ergo Præfationis istius scriptores in ipso statim exordio, tum veteris tum noui templi (vt loquuntur) statum seu conditionem à fortuna suspendunt, viderint quàm Theologicè id faciant: & quàm verè quoque subiiciant, nullos Ecclesiæ instauratione magis impediuisse, quàm nos Sacramentarios quos vocant. *Nempe, vt inquit, quòd negata vera corporis & sanguinis Christi præsentia, Maiestati hominis Christi detrahimus.* Nam etiam tam verum id esset quàm falsum est, tamen deteriores adhuc nobis certè atque nocentiores commperientur Antinomi legem Dei penitus abolentes:
Liber-

Libertini omne tollentes turpis & honesti discrimen: Anabaptistæ vix vilius Christianæ fidei dogma saluum relinquentes: Tritheitæ Deitatis essentiam discerpentes: noui Acriani Deitatem Christi abrogantes, quibus si Brentianos adiunxero, quòd Brentius Recognitionis pag. 43, & 44. differtis verbis scribat, *Deum non aliter in Christo sua essentia, & potentia, quàm in Petro habitare, nec aliter Christum quàm Petrum implete, & hoc vnum esse in-ter Petrum & Christum discrimen, quòd Deus in Petrum tantum nonnullas, in Christum verò omnes suas proprietates effuderit, num illis iniuriã fecero? Imò hoc ipsum dogma, neque à Nestorii in naturarum separatione, neque in Essentialium proprietatum confusione ab Eutychetis blasphemia discrepare contendì, & adhuc contendo, etiamsi pro Brentiana effusione, Kemnitiana *ἀεὶ ἕνωσις* altutè substituat. Nos verò quàm de Christi humanitatis maiestate quicquam detrahimus, qui Christum hominem, non quatenus homo est, nec qua homo ipse est, sed quatenus τὸ λόγῳ sic vnitus est vt etiam in eo subsistat, non Diuinum (vt est Petrus vel etiam Angelus quispiam, quorum nullus est Deo hypostaticè vnitus) ac ne diuinissimum quidem, sed verum esse & æternum Deum: si verò in sese distinctè consideretur, supra cæteras res omnes creatas, summas, medias & infimas, euectum esse, ac proinde, vt loquuntur Patres, seipso respectu diuerso, tum maiorem, tum minorem esse, ex Dei verbo sentimus & docemus? Sed negat, inquit, Beza veram Christi presentiam in Coena Domini, vt qui tam procul Christi corpus abesse ab illo pane dicat, quàm summi cali à terris absunt. Hoc fatetur Beza, quia sic*

corporis Christi veritas, cui corporis glorificatio naturam, id est circūscriptionem, autore ipsomet Christo, non ademit, & eiusdem tum supra cælos ascensio, tum è cælis reuersio, ipse denique Sacramentorum finis postulent. Sed illud primum dicit Beza, ineptissimè colligi, abesse à Cœna quod à symbolis locorum interuallo abesse rectè & verè dicitur. Deinde negat Beza se negare veram & illis immotis principiis, ac proinde analogiæ fidei consentientem veri corporis & sanguinis Christi in Cœna præsentiam atque *κοινωνίαν*. Hæc autem controuersia, non conuitia ingerendo, non argumenta proposita partim prætereundo, partim excludendo, sed sigillatim bona fide recensendo, expendendo, solidioribus argumentis in timore ac tremore Domini sincerè refutando, dirimatur oportet: quod Beza sese pro viribus studuisse testatur ex suis omnibus scriptis apparere. Sed habet isti Bezæ aduersarii paratam scilicet idoneam exceptionem: *non esse nimirum nos audendos, ut qui non verbi Diuini, nec Patrum autoritate, sed Philosophorum, Medicorum, Rhetorum, Grammaticorum armis instructi pugnemus, quum tamen non meliores Philosophi quàm Theologi simus.* Ego verò de illo priorè, id est, num humanis rationibus nitamur, postea plenius dicam: nunc autem quæ sit ista posterior criminatio videamus.

Brètius, ut modò dixi, & rursus prolati ipsius verbis ostendam, inhabitationem Deitatis in Christo homine, ab eiusdem in Petro inhabitatione, id est, hypostaticam vnionem ab *ἐνσπύματι* participatione, hoc vno discrimine distinguit, quòd Deus in Petrum nonnullas tantum, in Christum autem homi-

hominem omnes suas proprietates re ipsa effuderit. Ab hoc autem intolerabili dogmate depulsus Iacobus Andreas, hypostaticam vnionem eo definire cœpit, quòd ὁ λόγος omnia per assumptam humanitatem agat. Ego verò Pappo istud posterius in me regerenti, sic respondi, vt quum humanitas in hoc genere dicendi, vel efficiens causa vel instrumentalis esse statuatur, neutro modo verum id esse ostenderim. Mea enim hæc verba sunt de causa instrumentali, *Non ouerat Christus quid in cordibus hominum lateret, vidit absentem procul Nathanaelem. Num, quæso, per Humanitatis organum? Alii etiam protuli resurrectionis exemplum, & quæsi, num anima sua, vel corporis sui instrumento, ac non potius sua Deitatis vnica Omnipotentia, Christus suum ipsius corpus ex anime, adiuncta rursus illi anima, ex mortuis excitauit.* De causa verò agente, hæc subiici, *Quod si in istis humanitas operata est cum Deitate, humanitas certe potius per Deitatem (id est Deitatis virtute) operata fuerit, quàm per humanitatem Deitas, nisi dicere malitis, animam per oculum (id est oculi virtute) quàm oculum per animam videre.* Quid ad hæc verò mei accusatores? Ne gry quidè ad argumenta proposita respondent. Quid enim respondere possint? Sed quæ de efficiente causa dixi, perinde interpretantur ac si ad instrumentale causam pertinerent: & fortiter interim dissimulât teterrimos errores, falsam hypostaticæ vnionis definitionem ab ipsis excogitatam necessariò consequentes. Sic enim fiet, vt neque ὁ λόγος, excepto instrumētī corporis motu, nec humanitas quoque, vtpote quæ nihil agat, nisi à Deitate moueatur, per se quicquã agat: ac proinde vnica sit vtriusque naturæ, tum

voluntas, tum operatio, quod est Eutyichianorum, Monophysitarum, & Monothelitarum erroris ac blasphemiae fundamentum. Ne desituti tamen mei criminatores omni responsione videantur, audiamus quid regerant. Concludunt ubi quiritarii dissolui naturas, nisi quocumque loco est Deitas (est autem ubique & quidem tota) eodem etiam statuatur humanitas. Huic falsissimae consequentioni respondens, quæ suæ, *Num separati sint pedes à capite, quoniam ubi sunt pedes, ibi non est caput.* Ad hoc ipsi excipiunt hanc similitudinem non convenire, quoniam *Deitas humanitati per certam aliquod contactus punctum non coniungatur, sed eam totam tota impleat.* Eo hoc quidem postterius verum esse fateor, sed hinc effici nego, ineptam esse similitudinem, etsi non quadret per omnia. Satis enim est, quod ista similitudine probetur, coniuncta esse posse, quæ tamen eundem locum non impleant. At ego nunc quaero quânam fiat, ut partes totum unum constituent, etiam absque ullo intermedio vinculo coherentes, tamen aliquibus sui partibus unum & eundem locum non impleant, nec tamen propterea separata dicantur. Nempe quoniam alterius extra alteram partes porrigantur, siue duo inter se aliquatenus connectantur, ut collum capiti adiunctum, siue totum unum altero comprehendatur, ut cor thorace. Quod si in iis quæ partibus circumscriptis terminantur, hoc evenit, quanto magis id fatendum est in Christi naturis, quantumlibet hypostaticè unitis? quarum una quum finita sit, quavis Deitate totam illam illustrante, suis tamen finibus necessariò continetur: altera verò quum infinita sit tota, sic illam sibi unitam continet, ut quavis ab

uis ab illa nunquam separetur, minimè tamen illa
 concludatur, sed extra etiam illam per omnia crea-
 ta permeet? Rectè enim Eustathius Antiochenus
 à Theodoro citatus. *Omnia (inquit) cõtinet Deus,*
à nullo autem continetur: ergo ne à corpore quidem
suo. Et Athanasius. Divina (inquit) & inexplicabi-
lis potètia, & quæ & templum (corpus videlicet suum)
comprehendens continet, & illinc ulterius procedens, o-
mnes simul moles & magnitudines continens coerces
& moderatur. Et Severianus. Continebatur quoad
corpus: quantum autem ad verbum attinet, contineri
non poterat. Viderint igitur quàm rectè syllogizent
 istius maledicæ Præfationis scriptores, quum ne
 animæ quidem humanæ licet finitæ, cum corpore
 suo hypostaticè vnitæ, sit æquipotentia statuen-
 da. Dicitur enim illud, non veterum physico-
 rum, inter quos ne nunc quidem decisa est de
 sede animæ controuersia, sed recentium quo-
 rundam, Animam esse totam in qualibet corporis
 parte, vel nulla ratione nititur, siue ipsius essentiã,
 quanuis nullis organicis partibus, tamen proprie-
 tate sua finitam, siue ipsius facultates, nõ omnibus
 certè corporis partibus diffusas, spectes: vel sic
 intelligendum est, vt anima in quacũque tandem
 corporis parte collocanda sit, tota ibi sit, quũ nul-
 lis partibus compositam esse constet. Rectè igitur
 Nyssenus ex quo hoc argumentum desumpsit, *Si a-*
nima hominis, inquit, ex natura necessitate corpori ad-
mixta, non habet potestatem existendi ubique, quomo-
do necesse est dicere, Deitatem in natura Carnis in-
cludi? Neque nos verò, dicetis, includimus. Fa-
 teor, Sed quũ in hypostatica vnione tam maneant

saluæ proprietates Humanitatis quàm Deitatis, non minus certè à vero aberratis carnem exornâdo æquipotentia seu potius infinitate Deitatis, quàm si Deitatem circumscriptione carnis terminaretis. Quanto verò minus subiecti & accidentium, præsertim aduentitiorum coniunctionem, consequetur ista æquipotentia? Itaque ad statuentiam Christi carnis vbiquitatem, vix quicquam dici potuit ineptius similitudinibus illis lucis & laterne, & carbonis siue ferri igniti, quas ex Patribus desumptas in alienam prorsus sententiam Kemnitius detorquet: nisi mendaces fortasse fuerût Angelis, quû resurrectionem Christi ex eo probarent, quòd eius corpus in sepulchro non esset: & temerè optauit Paulus dissolui vt esset cum Christo, à quo etiam nos peregrè abesse dicit quandiu in hoc corpore versamur: aut illudere nobis illi & iste voluerunt, illa visibilitatis & inuisibilitatis siue finitæ & Omnimajestaticæ præsentia diffimulata distinctione. Sed de his hoc quidem loco nimium multa.

Cæterùm vsus sum etiam Solis similitudine radios suos in vniuersum hemisphærium diffundentis, etiamsi in aliqua tantùm orbis sui parte consistat: non vt Solem exæquare Christi humanitati, nedum Deitati: sed vt exemplo à rebus imparibus sumpto, demonstrare si tanta Solis vis est, multò magis ad hoc vt Christus sese Spirituali quidem modo, sed tamen certissimo & efficacissimo nobis communicet, (non ad mutuâ substitutionum vtriusque, aut commixtionem vllam efficiendam, sed vt vera inde vita in nos insinuetur) realem Humanitatis ipsius in terris præsentia minimè requiri. Quid autem ad hæc mei accusatores? Dem (inquiunt)

est ens simplicissimum, nec partem habet extra partem, imò ne partem quidem habet, nec instar radiorum diffunditur. Scilicet, hoc est rem acu attingere, quum de Humanitatis quantūvis hypostaticè cum Deitate $\tau\omicron\delta\lambda\acute{o}\varsigma\omicron\upsilon$ unitæ natura, suis partibus necessariò finita & circumscripta quæritur, de ipsius Deitatis immensitate respondere. Sed tamen, inquit, testatur Dominus se in hoc sacro epulo verum corpus & sanguinem suum exhibere. Concedo, si sicut spiritualis est huius exhibitionis finis, ita etiam spiritualis & mysticus eius modus statuatur. Ergo substantia- liter adest, & ore sumitur. Nego. Quis enim sic colligentem quempiam ferat, Animal est, Ergo homo est? Idem autem Dominus testatur se verū & palpabile corpus habere: non perpetuò fore cum discipulis: sursum ascendere: annuntiandā in S. Cæna mortem ipsius donec ultimo demum die è cælis redeat. Itaque quum idem & vnicum corpus, tum nunc in cælis abesse, tum nobis hic in terris dari, ac proinde eo quo datur modo adesse dicatur: ne mendax ille deprehendatur, qui est ipsa veritas, distinguendus est præsentia duplex modus talis, vt, salua permanente veri humani suòque loco, suisque dimensionibus circūscripti corporis Christi natura & substantia, absens simul & præsens dici verè possit. Distinguenda est ergo præsentia & absentia non in aliam quidem illocalem, inuisibilem, infinitam (quæ qualitates veritatē humani corporis quantūvis hyperphysicè glorificati, necessariò destruant, vtpote non $\epsilon\upsilon\phi\omicron\upsilon\sigma\iota\kappa\acute{\alpha}$ sed $\alpha\upsilon\pi\pi\omicron\upsilon\sigma\iota\kappa\acute{\alpha}$) aliam verò localem, visibilem, & finitam (quibus qualitatibus spoliatum corpus quantumvis glorificatū, corpus esse desierit) sed in modum alium quidem

spiritualem & mysticum, cuius mysterium magnū esse dicit Paulus in Christi & Ecclesiæ spirituali & mystica vnitione, & secundum quem nec corpus Christi multiplicari, nec Deitati coextēdi, nec pluribus simul locis & non alibi quàm in cælis statui, ad veram ipsiusmet *uenerandam* oportet: alium verò naturæ corporeæ, quocunque loco & tempore, necessitati ineuitabili conuenientē, *secundum quem* (inquit beatus martyr Vigilus aduersus Eutychem) *sicut à cælis aberat, quando in terra fuit, ita nunc quia in cælo est, non est in terra, quæ fides est & confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt.*

Quid amplius? *Quis* (inquiunt mei accusatores) *Bezam* ferat, aduersus *Maiestatem Christi* nō tam scribentem quàm euomentem, *humanam Christi naturā in resuscitando Lazaro, secundum animam quidem, uoluntatem duntaxat, secundū corpus autem, hanc uocem accommodasse, Lazare ueni foras: diuinitatem uerò resuscitationis causam fuisse?* Imò uerò quis istā illorum inconstantiam ferat, qui paulo antè contenderunt Deitatem omnia per humanitatem agere, & nunc Deitatem esse resuscitationis causam inficiantur? Saltem enim ab illis adiaci *Solam*, vel aliquid eiusmodi oportuit. Ponamus autem id ab illis ita expressum fuisse. Tamen ne sic quidem effugerint & incōstantiæ & blasphemiæ notam. Et enim si dictum uoluerunt *Humanitatem causam* duntaxat instrumentalis rationem habere, certò totam efficientem causam in Deitate cōstitui de-
cet, ac proinde à semetipsis discedent, ut qui nūc amplius aliquid humanitati tribui uelint, nempe excitandi mortui facultatem. Ego uerò sicut
duas

duas naturas sic considerandas dico in vnam per-
 sonam vnitas vt vna tamen ab altera suis essentia-
 libus proprietatibus distincta permaneat, sic quo-
 que ponendas affirmo totidem volúates & ener-
 gias, ad vnicum excitationis Lazari *σποτέλεσμα* sic
 concurrentes, vt quanuis assumpta natura subser-
 uiat assumpti, tamen vtraque secundum suam
 proprietatem per se agat: Deitate videlicet illud
 quod ipsius vnus proprium est efficiente, id est
 mortuo vitam restituente: Humanitate verò quod
 suum est agente, anima nimitum cum lachrymis
 de Lazaro & eius familia solitudine affecta &
 gloriæ Dei studente, corpore verò Lazarum voce
 ciente ex sepulchro. Blasphemiam autem manife-
 stam esse dico excitandi mortuos facultatem alteri
 naturæ vili quàm illi vni tribuere (quantumuis τὸ
 ἄλλοῦ ὑποστατικῶς vnità) quæ sicut sola ex nihilo o-
 mnia creauit, ita etiam vitã vnica potest mortuis
 restituere, immò etiam vnica naturæ ordinem im-
 mutare, ac proinde miracula edere sic propriè ap-
 pellata. Edidit igitur sanè miracula homo etiam
 ille (nec enim personã diuidimus cum Nestorio)
 at certè non quatenus homo siue secundum Hu-
 manitatem, sed quatenus est Deus, siue secundum
 Deitatem, in qua sic subsistit, & per quam sic ex-
 traordinariis donis omnibus summè est in sese
 exornata Humanitas, vt tamen neque essentia, ne-
 que essentialibus, ac proinde necessariò ἀκαταχώρητοις
 proprietatibus in Deitatem euaserit. Neque ad
 illud blasphemum dogma stabiliendum facit Ke-
 mnitiana argutia, qui Brentianam realem omniũ
 Deitatis proprietatum in assumptam carnem effu-
 sionem meritò repudians, fatetur quidem essen-

tiales illas proprietates sua subiecta (id est suas naturas) nõ egredi, sed vult nihilominus Deitatis proprietates & actiones assumptæ ipsi Humanitati tribui, quo quidem commento nihil absurdius, & Monothelitarum blasphemix cõuenientius dici potest, perinde profectò ac si corpus hoc nostrum, propter sibi unitam hypostaticè animam, cogitare & ratiocinari dicas. Et ne isti sibi cum Beza non Theologo, imò ne Philosopho quidem, negotium esse arbitretur, audiant quos & quales verbi diuini interpretes sibi patronos aduocet. Prodeat igitur Beza de blasphemia accusato patrocinaturus primus Damascenus, quantum tempore inter multos postremus, tamen in hoc quidem argumento fidei plenus, si quisquam alius, quem ipse nobis Kemnitius in primis iudicem tulit. Is igitur lib. de Orthodoxa fide tertio, cap. 15. In Domino nostro Iesu Christo, inquit, miraculorum vis erat ipsius Deitatis actio: manuum autem in miraculis edendis adhibitio, & velle, & dicere, Volo, purgator, erat Humanitatis ipsius actio: ipsius autem actionis effectum, Humana quidem natura fuit, panum fractu, & quòd Leprosus audiuit, volo: Diuina verò, primam multiplicationem, & Leprosi purgatio. Item. In Christo Deitatis quidem ipsius actio est diuina & omnipotens, Humanitatis verò ea quæ nostre nature conueniunt: & effectum quidem humane nature est quòd puella manus prebèsa fuerit, & attracta: diuina verò quòd puella sit in vitam reuocata. Nã & istud est aliud, & illud quoque ab isto diuersum, quãuis vnus ab alio (id est Deus ab homine) seiungi nequeat in actione Dei videlicet (id est quantum agitur persona quæ Deus & homo est.) Item. Nec humana natura Lazarũ à mortuis excitauit, nec

rursus

rursus diuina potentia lacrymatur. Nã lachryma qui-
 dem sunt quiddã Humanitatis propriũ, vita verò, eius
 est qui est ipsa in sese subsistens vita. Et ne quis istorũ
 recentem esse hunc scriptorem, excipiat in multis
 etiam maximi momenti hallucinatum, audiamus
 Nyssenum aduersus Eunomium. Neque humana
 natura, inquit, Lazarũ viuificat (auditis istud Theo-
 logi Tubingenses?) nec deflet iacentem in patibulis
 potentia, sed lachryma quidem est hominis (id est hu-
 manitatis) propria: vita autem (id est Deitatis) ea
 qua verè vita sunt. Non nutrit multa hominum millia
 humana mendicitas: non accurrit ad sicum omnipotens
 potestas. Et, Amphilochius ille Iconiensis, Basilio
 quoque magno $\epsilon\upsilon\sigma\chi\alpha\pi\omicron\upsilon\varsigma$. Deus sum & Homo, here-
 tice, Deus ut spondent miracula, Homo ut testantur
 affectiones. Et Apollinaris. Est hominis surgere à
 mortuis, Dei autem excitare. Et Cyrillus. Quomodo,
 (inquit, lib. in Ioan. 2. cap. 139.) non eiusdem cum eo
 erit substantia, qui eiusdem natura habet proprietates,
 proprium enim est supreme substantia, vt mortuos posse
 viuificare, quod equaliter Patri atque Filio inest. Pro-
 prium, inquam, $\alpha\upsilon\tau\omicron\iota\upsilon\alpha\tau\omicron\upsilon\varsigma$: nam alioqui nõ proce-
 deret Cyrilli argumentum, Deitatem coessentiali-
 tem Filii, etiam incarnati ex mortuos viuificandi
 virtute colligentis. Et idem Cyrillus lib. de Tri-
 nit. 5. Quæ, inquit, diuino modo facta sunt à Christo,
 non sunt humana $\kappa\tau\iota\alpha\iota$ attribuenda, sed natura ineffabi-
 li, & omnem mentem transcendentem. Et alius Cyrillus,
 nempe Hierosolymitanus in Catechetica oratio-
 ne 4. Duplex, inquit, est Christus, mortuus quidem ve-
 re, vt homo, quatriuannum autem cadauer suscitans, vt
 Deus. vt Deus inquam Patri $\theta\epsilon\omicron\upsilon\delta\omicron\tau\omicron\varsigma$, non quatenus
 est homo diuinitissimus, id est, creatis summis donis

supra cæteras res omnes creatas ineffabiliter exornatus. Non est igitur blasphemus Beza, quum suas cuique naturæ proprietates asserit: isti verò & Monothelitarum teterrimos errores ab inferis non reuocent, ac proinde posteriora faciant prioribus deteriora, & in Germaniam præsertim illas ipsas diuini iudicii pœnas non accerant, quæ Orientis imperiû, his iisdem exortis hæresibus, perdiderunt.

Sed, inquiunt, hoc modo natura Christi humana non plus tribuetur quam Petro, qui & Thabitam resuscitare valuit, & surgere iussit: ac proinde Beza nihil illi præter consensum & vocem relinquens, filium illum hoc in edendis miraculis utrunque habuerunt. Imò verò audiant ipsi, quid pro Beza respondeat Damascenus eodem illo loco. Si una est (inquit) Christi *ὁμοουσιου*, eadem fuerit & diuinorum & humanorum operum effectrix. Atqui nulla res est que in naturali statu manens, contraria possit efficere. Nec enim vis refrigerat & calofacit, neque aqua exsiccat & humectat. Quomodo igitur, qui natura Deus est, & factus est natura homo, una & eadem *ὁμοουσιου*, tum miracula ediderit, consequutionis falsitas inde oritur, quod autorem suum Brentium sequuti, Deitatem Christi hominem carni assumptæ *συνεπιθετικῶς* siue *ἁποπροσθητικῶς* unitam cum *ὁμοουσιου* & *γεννηθῆναι* eiusdem *παρθενογενεῶς*, qua sancti quidem homines diuersa mensura ornantur, Christi verò Humanitas plenissimè donata est, siue, ut Habituali perpetuò confundunt, quod est Nestorianum

rianum dogma in ipsarum naturarū separatione. Et rursum, errorem istum errore contrario cumulant, pro creatis donis (quæ sicuti dixi, in Christo summa sunt, in reliquis verò sanctis certa, pro ut Deo libuit, mensura definiuntur) essentialium Deitatis ipsius proprietatum realem in carnē Christi effusionem imaginantur, quæ fuit altera Eutychetis blasphemia: quam denique ut declinent, ex Scylla in Charybdin, id est ex Eutychetis blasphemiam, in Monothelitarum impietate, & sese & alios præcipitāt, vnicā Deitatis & Humanitatis actionē statuentes, & personale *ὑποτέλεσμα* cum naturalibus energiis confundentes, arbitrati nimirum homini *ὡτ' ἄλλο* detrahi, quod humanitati secundum sese tribuendum negatur. Ne cui verò Brentium calumniari videar, legatur pag. Recognit. ipsius 40. & 41. ubi inter cætera sic scribit. *Christus edidit multa miracula, edidit & Petrus: Vidit Christus futura, vidit & Petrus: Christus mortuus & sepultus resurrexit à mortuis, & ascendit in celū, Petrus quoque resurget à mortuis, & ascendet in celū, & quidem cū corpore suo in puluerē reductus, ut illud in Petro penè mirabili, quàm hoc in Christo videatur. Dicis, Christus resurrexit à mortuis sua ipsius virtute, Petrus autē aliena. Imò, sicut Christus excitatus est diuina virtute, ita etiam resurget Petrus diuina virtute: nec minus ipsi quàm Christo intempræ sente, quòd ubi sit diuinitas, ibi sit tota. Quare ne hac quidem ratione dici potest quòd Christus non autem Petrus sit Deus. Imò hic est scopulus apud quē licet tot iam Nestorianorum naufragiis infamem, nauem quoque fregit Brentius. Nec enim *ὁ λόγος* Christo duntaxat præsens fuit (nusquam enim abest) nec sic duntaxat habitat in Christo ut in Sa-*

ctis, sed in Christo vno factus est caro: quod discrimen tantum est, vt Sancti quidem reliqui sint diuini, id est diuinis peculiaribus Ecclesie donis ornati, Christus autem solus sit essentialiter Deus & homo. Habemus ergo nunc Brētium suis ipfius verbi Nestorianismi conuictum, qui mox sese in reali essentialium proprietatum, in carnem assumptam effusione, Eutychianū esse tam absurdè prodat, vt etiam Petro & Sanctis omnibus eas, quantum impari mensura, communes esse velit. Hæc eius essentia, potentia & presentia habitat in Christo, quam in Petro. item, Discrimen Christi & Petri non est sumendum simpliciter ab in habitatione Filij Dei (quod Nestorianum est) sed à communicatione proprietatum eius (quod Eutychianum est.) Filius enim Dei etsi sua essentia implet Petrum sicut & hominem Christum: (quod si ad ἐνέπησαν referas Nestorianum est, sin verò ad ipsam Deitatem dupliciter falsum est: aut enim inde consequetur nec Petrum nec Christum essentialiter Deum esse, aut, si Christus Deum esse) non tamen communicat Petro omnes suas proprietates, sed tantum nonnullas. Ex his igitur quibus intelligere potest, etiam si Humanitatem Christus, cum Eutychete & Monophysitis non exornamus Deitatis spoliis, hominem tamen Christum à nobis sicuti par est, non modò supra sanctos omnes homines, sed etiam supra res omnes creatas ineffabiliter, quòd attinet ad dona in assumptam naturam effusa, & præterea gratiæ vnionis respectu, (id est quatenus hic homo Deus est Patri *ὡς υἱός*) in ipso Deitatis folio collocari: vt ita Christus, quem-

quemadmodum rectè loquuntur patres, sit seipso homine maior, quatenus idem homo Deus est: & rursus seipso Deo minor, quatenus idem ille *ὁ λόγος* homo est, quantumuis nunc glorificatus, saluis videlicet manentibus in hypostatica vnione, tum naturis, tum naturarum proprietatibus. Itaque nec Petri nec Christi humanitas mortuos excitauit, quoniam alioquin & in Petro & in Christo Humanitas in Deitatem commutaretur. Nam, vt antè ostendimus, vitæ tribuendæ vis tam est incommunicabiliter Deitati propria, quàm æternum & infinitum, Iehouâ denique esse. Sed Christus homo, etsi non quatenus homo, tamē quatenus Deus est dicitur mortuos excitare: & sicut per *ἰδιωμαίων κοινότητα*, hic Homo Deus dicitur, pari quoque ratione in concreto huic Homini attribuuntur propriæ actiones, ne persona videlicet diuidatur: in abstracto verò non item, ne naturæ confundatur. Qua enim ratione Christus dixit se potestatem habere deponendi animam suam, & rursus sumendi (sua videlicet non aliena, & quidē suæ vnus Deitatis virtute, quanuis assumptæ humanitati vnitæ) eandem & sese & alios à mortuis excitauit: inani alioqui futuro argumento Pauli, quo Christi Deitatem ex ipsius à mortuis resurrectione initio epistolæ ad Rom. euincit. At in Petro mortuos excitante nihil tale comperies. Nec enim Petrus, aut alius vnquam siue homo siue Angelus, vel naturalis, vel aliunde sibi realiter collata virtute, vlla edidit miracula, quoniam hæc gloria vnus Deitatis est propria & incommunicabilis: sed (exceptis merè humanis actionibus, veluti Eliæ, Petri, Pauli, & aliorum precibus, & linguæ, aliarumve corporis

partium ministerio, quarum ratione dicuntur τῶ
 Θεοῦ συνεργοὶ) merè παθητικὰ & λειτουργικὰ fuerunt in-
 strumenta, quod Petrus testatur Act. 3. v. 12. & 4.
 v. 10. sicut etiam loquitur Marcus cap. 16. v. 20.
 Rectè enim Cyril. lib. in Ioan. 1. cap. 17. Sancti, in-
 quit, non sua, sed superiore virtute signa operabantur:
 Christus verò, ut virtutum omnium Dominus, id est vt
 essentialiter Deus. Ex his autem apparet quàm
 appositè isti Athanasium pro sua sententia citent
 scribentem τὸν λόγον non edidisse prodigia separatim
 ab assumpta natura, sed ei placuisse per ipsam, in ipsa,
 cum ipsa, potè etiam suam diuinam exercere. Num enim
 quicquid & essentia, & suis proprietatibus ab alio
 distinguitur (sicut in Christo est ἄλλο ἢ ἄλλο) ab illo
 quoque separatur? Et quis nostrum vnquam ne-
 gavit τὸν λόγον per assumptam carnem agere, quate-
 nus quidem humanæ naturæ ἐνέργεια in actionibus
 humanis, cum diuinæ vnus naturæ diuinis actio-
 nibus, ad vltimum θεανδρικὸν ἀποτέλεσμα concurrir?
 & in ipsa quoque agere, quū in ea σωματικῶς inhabi-
 tet? & cum ipsa, quum id quod assumpsit nunquam
 dimiserit? Sed quod isti inde colligunt, non minus
 profectò absurdè dicitur, quàm si corpus ratione
 præditum esse contenderent, quoniam anima cor-
 pori humano vnita, sensibus externis ad recipien-
 das rerum imagines vtitur, & intra ipsam corpus
 sita, per corporis organa suos affectus foris exer-
 cet, & cum corpore, quandiu viuut corpus, con-
 iuncta perseuerat.

Quærent etiam, nisi ipsa vita mortuis restituenda
 potestas ipsi carni Christi re ipsa fuerit insita, cur Cy-
 rillus viuificam toties ipsam appellarit: nempe non
 quòd duplex esse possit viuifica facultas, vna vide-
 licet

licet Deitatis æterna & increata, altera verò creata
 in tempore, & in assumptam carnem infusa, (quod
 falsissimum esse ex eiusdem Cyrilli & aliorum te-
 stimonijs paulò antè à me citatis liquet) sed quia
non abest ab ea vnigenitus Dei filius, inquit idem Cy-
 rillus lib. in Ioan. 10. cap. 3. cuius hæc verba sunt.
Caro vnigeniti, facta vita caro, ad virtutem vite tra-
ducta est, ideoque non potest à morte superari: & in no-
bis facta, interitum à nobis expellit. Non enim abest ab
ea vnigenitus Dei filius, unde, quia vnus est cum carne
sua, Ego, inquit, suscitabo eum, id est, caro, quum assu-
meretur ab vnigenito, facta est æterna vita viuens, unde
consequitur illam à morte non posse superari, & nostram
factam nos viuificare. Et ne quis putaret hanc vim
 viuificam ipsi carni licet assumptæ inhærere, pruden-
 ter addit Cyrillus, ideo viuificam esse, non quòd
 hanc qualitatem habeat sibi realiter insitã, (vt isti
 existimant gratiam vnionis cum gratia habituali
 confundentes) sed quoniam vnigenitus Dei filius,
 (nempe *ὁ λόγος*, in quo vno cum Patre & Spiritu S.
 vita est) ab illa assumpta Humanitate non absit, id
 est hypostaticè, non autem vlla qualitate, siue ac-
 cidentaliter sit ei vnitus. Sit igitur sanè Christi
 Humanitas quasi trames & canalis ipsius *ἡ ὁρμή* hy-
 postaticè in ea habitantis: cuius interuentu, diuina
 opera sua in nobis spiritualiter per fidem illi carni
 insitis, *ὁ λόγος*, efficiat. Sed quid hoc istos iuuerit?
 Quoniam autem propositam quæstionem de viuifi-
 candi siue mortuos in hanc vitam restituendi vir-
 tute, ad viuificationem in æternã vitam istos trãf-
 tulisse video, age hac de re amplius etiam aliquid
 dicamus. Nam hoc etiam querunt, si in ijs rebus que
nobis aduerso eueniunt, sola diuinitate Christi iuamur,

*cur carnem eius cum diuinitate adoremus, & cur non
 ἀπορ. quum precamur, a filio Maria separemus. Nempe
 quoniam, quum Christus ita sit secundum v-
 tramque naturam mediator, vt in hoc mediatoris
 munere, neque Deitas quæ sunt Humanitatis, ne-
 que Humanitas quæ sunt Deitatis peregerit, ne-
 que nunc peragat, sunt quidem hac ratione distin-
 guendæ, at nunquam separandæ naturæ. Hac au-
 tem distinctione vtimur, vt in adoratione, Homi-
 nem quidem cum Verbo coniungamus, sed qua-
 tenus sic Homo est vt sit Deus, Humanitatem ve-
 rò nõ quatenus Humanitas, sed quatenus est veri
 Dei Humanitas adoremus. Qua in re vt me ca-
 lumniari semel isti desinant, audiant si libet, quid
 ea de re dicat Cyrillus lib. in Ioan. 2. cap. 92. in hæc
 verba, Nos adoramus quod scimus. Christus ado-
 rantibus seipsum connumerat, qui cum Patre & Spiritu
 S. tam ab Angelis quàm à nobis adoratur. Cõuenit au-
 tem maximè hominibus adorationem Deo tanquam de-
 bitam offerre. Adorat igitur etiã Christus vt homo post-
 quam factus est homo: adoratur autem semper cū Patre
 & Spiritu, quoniam Deus verus secundum naturam est.
 Dico igitur blasphemam esse Brentij doctrinam,
 qui pagina Recognit. 273. Vniuersa & adoranda
 Christi diuinitatis nomine testatur se non intelligere
 quam tempore incarnationis filio hominis communica-
 uit: quam impietatem audiamus quàm apertè cõ-
 uincat Cyril. eodem lib. cap. 141. Quia non aduen-
 titias, inquit, sed naturales habet regis omnipotētis &
 creatoris adorandi, & Dei ac Domini dignitates, pro-
 pterea & à nobis & ab Angelis adoratur, quum certè
 nihil adorare scriptura præter solum Dominum Deum
 iubeat.*

*iubeat. Si ergo extrinsecus ei aduenisse has dignitates credunt, & tamen adorandum esse putant, (vt docet Brentius, discrimen inter Christi & Petri diuinitatem in sola proprietatum Diuinitatis impari effusione reali constituens, & Diuinitatem non naturæ sed gratiæ, viuificantem & adorandam discretis verbis constituens) non creatorem sed creaturam adorant, recentem quendam Deum per imperitiam stantes. Item, libro Thesauri 2. Nemo ignorat (imò ignorant & ignorare docent Brentiani) NULLI prorsus nature, præter quam Dei, adorationem à Scriptura tribui. Scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & ei soli seruias. Sicut igitur Filius, quannus verè adorandus, tamen adorat vt homo (nos enim, inquit, adoramus quod scimus) sic quannus Deus secundū naturam sit, tamen Patrem, vt Homo, Deum suum appellat. Et mox. Siquis humiliter humanæque more dicta, Deitati attribuere audebit, & rursus qua excelsè sicut de Deo dicuntur, Humanitati accommodabit, is naturas rerum confundet, & dispositionem qua factus est homo, perimet. Vbi est igitur, Brentiani, vestra realis idiomatum *κατὰ φύσιν* siue *κατὰ ἁπόφασιν*? Et in lib. de recta fide ad Theodosium, Adoratur vt unigenitus, etiamsi vocetur primogenitus, quod manifestissimè conuenit Humanitatis mensuræ. Num igitur vt hominem adorabimus Immanuelem? Absit. Deliramentum enim hoc esset, & deceptio ac error. In hoc enim nihil ab eis differremus qui creaturam ultra factorem & conditorem colunt. In summa igitur, vt nos docet idem Cyrillus in anathematismum octauum ex aperta diuinarum scripturarum testimonio, vna adoratione colimus Immanuelem sed secundū quòd essentialiter Dei filius factus est hypostatica unione caro: &, vt lo-*

quitur Athanasius, *cōfitemur unicā Dei verbi naturā, nō separatā à carne, sed incarnatā, & unica adoratione cum carne sua, adoramus.* Nota est similitudo à multis patribus vsurpata, de coronato & purpurato Rege, cuius purpuræ & coronæ cōmunis est cum ipso Rege vnica ciuilis adoratio, quauis coronæ & purpuræ non exhibeatur quatenus purpura est & corona, sed quatenus is qui propriè adoratur, coronam illam & purpuram gerit: quod si locum habet in iis quæ accidentaliter duntaxat cōiuncta sunt, multò euentiùs seruandum est in iis quæ hypostaticè & inseparabiliter sunt vnita. Cohæret certè fides & religiosa adoratio. Quid autem ait de proprio fidei obiecto Cyrillus eodem ad Theodosium libello? *Nō tanquam in vnum nobis similem, neque etiam in hominem* (id est, Humanitatē ipsam) *fides, sed in Deum tendit naturalem* (non illum Brentianum effusione reali proprietatū recenter Deificatum) *& verum in persona Deum.* Itē lib. de Trin. 5. *Fides non est simpliciter in hominem, sed in Dei naturam.* Sic remittit peccata vnicus essentialiter Deus, quod, inquit rectè Cyrillus, *nulli qui inter creaturas numeretur facere licet.* Et tamen habet filius ille hominis potestatem etiam remittēdi peccata, nempe vt *κύριον πάντων*, quatenus est verus ille & essentialis Deus. Nam alioqui etiam quatenus Homo tollit peccata vt *λύτρον* pro nobis: & remittit peccata, tum vt & pro nostris eluendis peccatis mortuus, tum denique vt suæ ipsius Deitatis proprium in promulgando Euāgelio instrumentum: pastores autem peccata remittūt vt separata ipsius organa, quatenus reconciliationis doctrinam annuntiant, siue quatenus plantant & rigant. Audiamus

mus denique iugulatam eiusdē scriptoris auctoritate istam, siue omnia, siue plures simul locos essentialiter replentem Omnipresentialem carnis realem maiestatem. *Posse, inquit eodem libro, implere omnia, & transire per omnia, & sequi in omnibus, concedes alteri naturæ præter Diuinam? Non equidem.* Et in lib. in Ioan. 2. cap. 141. *Nihil firmū, inquit, & stabile, nihil perpetuum soli Deo attribuetur, si creatura quoque substantialiter & per naturam (id est in sui ipsius natura) suscipere poterit quæ in Deo sunt substantialiter.* Et lib. 11. cap. 21. *Non ergo carni ut caro est, operationis diuinæ virtutem, sed naturæ τοῦ λόγου attribuímus.*

Sed agit, inquit isti, una natura cum alterius communicatione. Concedo. Nec enim sum Nestorianus Ergo, *ubicunque est diuina, ibi etiam est humana.* Nego. Hæc enim κοινωσία fit per hypostaticā vnionem, in qua distinctæ seruantur tum naturæ, tum essentielles earum proprietates, tum naturales ἐν ἑαυτοῖς: ac proinde nō effusione reali proprietatum vnus naturæ in alteram, quod est Eutychianum, neque vnus ἐν ἑαυτοῖς, quod est Monotheliticum.

Sed est Christo data omnis potestas in cælo & in terra. Quis verò nostrū hoc idem non asseruit? *Data est autem (inquit) ut Homini.* Assentior. Ergo est etiam humana ipsius natura substantialiter & realiter in cælo & in terra. Id ego verò dixi & dico non minus absurdè concludi, quàm si quis principem quempiam diceret suæ ditioni coextendi. Hoc responsum Holderus quidem ridendo ecludit, sed viderit ne potius hoc risu Sardonio sese deridendum propinet. Mihi quidem certè potius probatur illa Centurionis fides, tantopere à Christo laudata, prorsus aliter sentientis. *Non sum,*

nim, dignus, inquit, ut tectum meum subeas, sed dic tantum verbum & sanabitur puer meus. Visibiliter scilicet qui antea inuisibiliter apud Centurionem erat, si Brentianæ distinctioni locus est, quam nimirum ille didicerat. Quid autem hic rursus Cyrillus illa Christi verba explicans, Caro nihil prodest, lib. in Ioh. II. cap. 22? Christus, inquit, aperte hic ad sanctificandum & viuificandum nihil prodesse carnem ostendit, in quantum videlicet natura humana caro est. Quum igitur Deitati seruatio attribuatur, non debetis, inquit, carnis presentiam propterea desiderare.

Et de præfatione quidem illa plus satis. Nunc ad te venio, Holdere, quicum sic agam ut ex plurimis extra rem in me coniectis conuitiis, pauca quædam in initio refellam, non tam (per Dei gratia) quod egere me apud eos quibus bene sum notus ista refutatione credam, quam ut quæ tua sit in me criminando conscientia, ac proinde quo spiritu intelligant. Sum igitur tenebrio, lucifuga, vesperilio, quem etiam & nominis, & patriæ, & professionis pudeat: quod me in duarum quarundam homiliarum editione septimo ante anno editarum non Theodorum Bezam Vezelium, Geneuensem ministrum, sed Nathanaelem Nezechium inscripserim. Magnum profecto scelus, si pro Græco nomine & Gallico cognomēto, Hebræam utroque appellationem substitui, quod si tu nescis, magnâ harum linguarum inscitiam prodis: sin verò nosti, & tamen tam acerbè reprehendis, quod sit tuum ingenium demonstras, quum maximis autoribus, & quidē in re simili facile me tueri possim. Quod enim iam olim & Philippo Melanchthoni, & Mar-
ting

tino Bucero, utrique tanto, ut penè sint omni exceptione maiores, non modò sine reprehensione, sed etiam tacita saltem cum bonorum & piorum omnia, qualium tunc erat maximus numerus, approbatione licuit, cur mihi quoque in re simili non liceat? Ille igitur sese Didymum Faentinum Thomæ Emsero respondens inscripsit, & alicubi etiam Melangæum: iste verò scribens in Psalmos Aretium Felinum se dici voluit: nempe ut pio dolo dissimulatis suis nominibus, venirent inter Papiastas ipsorum libri. Mihi verò, quum vos nec minus iniuste, nec minus callidè piorum alioqui principum, sed à vobis fascinatorum autoritate ad eundem finem abutamini, nempe ut prius dampnemur quàm quid doceamus intelligatur: cur non licuerit Theodorum quoque in Nathanaelem, Bezam in Nezechium, transmutato tantum idiomate, occultare, ut quid isti Sacramentarii, quos tam securè non auditos Iudæis & Mahumetanis deteriores facitis, doceant, aliquatenus homines prius intelligere possint, quàm non auditi vestris anathematismis iugulentur? Vin' aliquid etiam amplius dicam, Holdere? Quis in te conscientiam paulo saltem pudentiorem nõ requirat, quum hoc ipso tempore, quo hæc in me exagitates, tuum Nicodemum, Laonici equitis aurati à Sturmeneck personam ementitum, in scenam, risum potius quàm stomachum moturum, prodire pateris?

Sed & miserum Bezam postea in architriclinium aut archimagirum transformas, lepidus sanè arguator, cui in mentem non venerit, vos istas potius cœnas adipales decere, qui carne & sanguine vultis re ipsa pasci, quum in esu & potu solo spirituali Beza acquiescat.

Sum etiam tibi vetulus canis. Sim ego verò canis vetulus, quando tu ita vis, modò ne vel aduersus lupos mutus, vel bonis allatrans. Vetulum verò molossum, necdum profecto vetulum, mirum si lasciuiens catulus perterrefecerit.

Ais etiam me alterū iam pedem in cymba Charontis habere. Num quòd non alios quàm poeticos inferos credas? Prophana enim ista sunt. Ego verò non tibi, sed Domino meo sto, vel cado, maiore vitæ meæ parte, id est annis iam triginta duobus, per Dei gratiam, sic in Ecclesiasticis functionibus transacta, vt eius reddendæ rationem neque defugerim vnquam, neque nunc defugiam.

Denique poetica etiam illa quæ mihi adolescenti in medio papatu, nõ sine multorum etiam aliorum eruditorum applausu exciderunt, & quæ nemo prius quàm ego damnauit, id est rancidã illam calumniã tu Holdere, & scurra ille vester reponitis, quid hoc causã tuã iuuat? Iã pridẽ enim ego etiã nõ interpellat⁹, Ecclesiis hac de re satisfeci, quæ si tu obliterari nõ pateris, meãne hæc culpa est, an vestrapotius? Tu verò quis habẽdus es qui poeticũ nescio quod phãtasma toties iã à me eiuratũ mihi exprobras, & interim Omnimaiestaticum illud *Βεβλυσμα* quod Christianis Ecclesiis obtrudas, comere & pectere non desinis?

Sed ad rem. Libellum nostrum tibi visum est in quatuor veluti frustula discerpere, nempe in vera (quæ tamen ego mei oblitus, alibi subuertam) verisimilia, falsa, & calumniosè deprauata: quam distributionem ego quoque in hac responsione sequar, vt tibi gratificer.

Dicis igitur me (vt alios fallerem) non semel confessus

fectum esse corpus ipsum Christi non tantum significari, sed etiam verè & certò in Cœna Domini exhiberi, communicari, præsens esse: & veram esse rerum significatarum cum signis coniunctionem. Hac autem à me ipso postea varijs modis everti. Cedò quibus argumētis?

Primùm quòd Solis similitudinem proposuerim, qui in calo existens, etsi in terram ad nos non descendat, radijs tamen suis nos calefaciat: qua similitudine qualem Christi præsentiam in Cœna intelligam, abundè demonstravi. Rectè profectò. Nam te ipso teste simul & accusatore absoluo, quum fallere minimè velit, ac ne possit quidem qui quid sentiat abundè demonstrat. At non, inquires, eodem tempore. Imò verò quum hac de re primùm omniù aduersus Vvesphalum scriberè, quid aliud egi quàm hoc ipsum, nempe vt, explosò vestræ corporalis præsentiam modo, & orali vestra perceptione, Sacramentalem illum & simul Spiritualem, tum præsentie, tū perceptionis modum, verbo Dei, id est claris & perspicuis Christianæ fidei de Christi vera incarnatione & ascensione in cælos articulis, *χρῆ τὸ πῆντὸν* perpetuò Ecclesiæ Orthodoxæ consensu intellectis, atque ad eò Sacramentorum naturæ & fini penitus consentientem, stabilirem? Quod autem attinet ad reliqua mea scripta aduersus Heshusium, Brennum, Iacobum Andream, Selneccerum & Pappū, aio & affirmo vix vllam extare pagellam in qua illud ipsum, quàm planissimè & quàm maximè perspicuè à me fieri potuit, bona & integra fide, vt omnis obscuritatis & sophisticalis perpetuus hostis, non studuerim explicare. Sed tibi nimirum qui duplicem præsentiam & absentiam modū distinguere vel nescis, vel scire te dissimulas, & Cœnæ actionē

cum symbolis quæ in ea exhibentur confundis, quidenique in Cœna externam corporis actionem cum eo quod animo & fide geritur permisces, id eoque Præsentem esse in Cœna Domini, à vestris illis formulis, In, Sub, vel Cum pane & vino discernere non potes, à *ἀόρατα* & repugnantia videntur, quæ tamen optimè inter se conueniunt. Cæterum illa similitudine à Sole desumpta, noluisse me à pari sed à minore ad maius argumentari, quum disserterim Pappo in eo ipso quæ oppugnas libello respondimus, videris qua consciëntia, defensione mea dissimulata, idem in me rursus occinas.

Obiicis deinde quòd scripserim *non alia ratione præsentem esse Christum in Cœna, quàm olim sanctis patribus, id est tam absentem quàm quum non esset in rerum natura.* Immò verò, Holdere, istud posterius meum nō est, sed tuum glossema: & vt qua fide hic quoque mecum agas omnes perspiciant, totum locum quem decurtatū citas, ex illius aduersus Pappum scripti pag. 124. proferam. *Nunquam sum inficiatus corpus Domini esse in Cœna, sed sacramentaliter, non reali inexistentia In, Sub, vel Cum pane: & verè in Cœna percipi, sed spiritualiter per fidem, non manibus & ore.* Hocine verò est, Holdere, tergiversari, nec aperte loqui? Deinde probans ex Pauli verbis, 1. Cor. 10. vestram illam inexistentiam & perceptionem realem & corporalem ipsius corporis Christi, ad veritatem Sacramenti non requiri, hæc verba subiicio. *Neque absque Christo fuit vnquam salus aut fides, neque Christus dimidius vltos vnquam seruauit. Ex hoc consequitur illorum fidei spiritualiter iam tum fuisse præsentem* (DE IVRE videlicet et loquuntur) *Christi Humanitatem nascituram: sicut no-*

stra fidei in idem spiritualiter nunc est eadem præsens,
 IPSO ut loquuntur FACTO, symbolis videlicet va-
 riatis, eadem autem ubique tū re significata, tum fide,
 & eodem præsentiæ sacramentalis ac spiritualis perce-
 ptionis modo. Hæc igitur mea verba sunt: hoc meū
 argumentum, cuius vel antecedens cōnexum, aut
 totum aut aliquatenus, vel negare, vel distinguere,
 vel concedere quum debueris: tamen nulla ex par-
 te attingis. Et certè totum concedas necesse est, nā
 Christianismum eiurare velis. Supererat ergo ut
 istud ex illo consequi negares. Undecunque verò
 id consequatur, Paulus id apertè dicit, eandē escā
 manducasse patres, & eundem potum bibisse, &
 hunc potum (ergo & cibum) testatur fuisse Chri-
 stum. Inde verò efficitur necessariò, non illos sim-
 pliciter inter se, sed nobiscum in rei Sacramētalis,
 id est Christi perceptione conferri, nisi fortassis
 illis quidem præbitum fuisse Christum, nobis verò
 non eundem Christum in noui fœderis Sacramē-
 tis præberi velis. Et Augustino quid facies, qui, *re*
paria nostris, ut signis diuersa fuisse disertè dicit patrum
sacramenta. Stat igitur conclusio mea, qua utrobi-
 que eandem esse rem significatam, nempe Christū
 totum: idem eius percipiendæ instrumentum, nē-
 pe fidem: eundem præsentiae rei significatę modū,
 nempe sacramentalē: eundē deniq; perceptionis
 modum, nempe spiritualem statuo. Quī fit igitur,
 ut quod de præsentia dixi, tu ad absentiam trahas?
Quoniam, inquires, in existentia præsentiam utrinque
tollis. Concedo. Sed ita ut præterire non debueris
 discriminē quod in præsentie istius, eiusdem alioqui
 generis accommodatione est à me expressum: nē-
 pe quòd patres ipsam quidem carnem, non tamen

vt reipsa iam existentem participabant, ac proinde
 ius tantum in illam nascituram sibi acquirebant;
 nobis verò illa vt iam existens, simili tamen effectu
 vtrinque communicatur. Nam & illi iure sibi in il-
 lam nascituram acquisito, inde quicquid ad salutem
 requirebatur, hauserunt, & nos ipsius iam reipsa
 existentis compotes facti, in eadem seruamur. Ab-
 erat igitur à cælo & à patribus caro Christi essentia
 reali, quia nondum erat creata, à nobis autem abest tan-
 tum locorum interuallo: & tamē, tum illis aderat,
 tum nobis adest, spirituali viuificaque tum presen-
 tia tum perceptione per fidem, cuius vis & efficacia
 in eo quod promittit apprehendendo, neque tem-
 porum, neque locorum interuallis impeditur.

Sed ne illud quidem concoquere potes, quòd
 scripserim, nihil aliud in Sacramentis quam in simpli-
 ci verbo præberi & à credentibus accipi. Nempe quòd
 ad rem attinet, tum verbo simplici, tum sacramen-
 tis significatam, ipsum videlicet Christum. Nam
 alioqui sicine insanire nos putas, vt negemus in
 Sacramentis aliquid præberi amplius quam in ver-
 bis, symbola videlicet sacra, ritibus etiam peculia-
 ribus adiuncta? Illud autem ab iis negari non mir-
 ramur qui in verbo quidē simplici beneficia Chri-
 sti ab ipso Christo, in sacramentis verò indignè
 sumtis Christum à suis beneficiis separant. Nos
 autem ex Dei verbo neque absque ipso fundo fru-
 ctus, neque fundum ipsum absque fructibus per-
 cipi affirmamus. Et ne primi vel soli sic sentire vi-
 deamur, agedum sit etiam tibi blasphemus Hiero-
 nymus qui *Carnem Christi & eius sanguinem ait, quando*
verbum Dei audimus in aures nostras fundi. Quid au-
 tem Origenes, quem nemo certè vt hinc quoque
 errantem

errantem reprehēdit? *Suscipitur, inquit, Caro verbi, nō solum in Sacramentis, sed etiam quum fideliter Dei verbum audimus. Quid item Augustinus? Quid vobis plus esse videtur? Verbum Dei, an corpus Christi? Si verum vultis respondere, dicetis quòd non minus sit verbum Dei. Loqui verò Augustinum non de ipso Christi corpore in sua essentia, sed Sacramentaliter considerato, res ipsa demonstrat, & quæ illo loco subiiciuntur. Denique quum vos ipsi contenditis caput Iohan. sextum ad Sacramentum Cœnæ Domini non pertinere, an non carnem Christi manducari, & sanguinem bibi, simplici quoque verbo fatemini?*

Docet præterea Beza, inquis, non magis adesse corpus & sanguinem Christi cum pane & vino Cœnæ, quam sanguinem eius cum aqua baptismi, qui tantum significatus sit. Agnosco illa priora, posterius autem illud, qui tantum significatus sit, tuum esse dico, & penitus commentitium. Veram autem esse nostram sententiam, primùm ex eo probo, quòd Christus non nisi totus à nobis perceptus, idque spiritualiter, & per fidem, nobis sit seruator: ac proinde, quauis alia symbolica significatione, (nempe vt remissionis peccatorum, & regenerationis lauerum) tamen non minus sit, tum simplicis verbi, tum baptismi materia intrinseca, quàm Cœnæ Domini. Et certè Christo in Baptismo *εὐσαυπῆθη, ἢ σαδῆθη, ἢ σὺμπτου γῆθηθη*, & ex Spiritu renasci, & Christū inuere, non minoris est momenti, quàm Christi carnem manducare & sanguinem bibere, & ipsi concorporari. Quòd si Patrum etiam auctoritatem requiris, meminisse te oportuit eius quod Beda quoque ex Augustino citat, nempe,

credentes per baptismū fieri corporis & sanguinis Christi participes, licet qui baptizantur, ad alterius sacramenti, nempe Eucharistia perceptionem non perueniant.

Quid plura? Beza, inquis, statuarium, pro vero imperatore Christo statuā eius collocat. Imò sunt potius statuarij vocandi, Holdere, qui, siue Luthero, siue Brentio, siue alio quopiā auctore, & ipsa veritate, ac trecentorū minimū annorū veteris Ecclesie historia reclamante, secundum Domini præceptū de nullis imaginibus religionis causa, siue faciēdis siue colendis, inter cæremonialia præcepta recensent. Istud autem quod tu calumniaris, sic habet. Vos vestra quadam peculiari Logica prorsus ἀλλογιστῶ, sic colligere consueuistis, Qui indignè panem illum comedunt, & vinum illud bibunt, rei sunt corporis & sanguinis Domini. Ergo sumunt etiā ipsum Domini corpus & ipsum sanguinem. Nos autem illos conclusionem non admittimus. Reos enim illos fieri corporis & sanguinis Domini dicimus, tum quòd corpus & sanguinem Domini non minus verè sibi præbita, quàm panem illum & vinum illud, (quanuis diuersa ratione hæc nimirum corporis organis, illa verò spiritualiter per fidem sumenda) sua incredulitate repudiarint: deinde quòd sacrorum symbolorum, ipsiusque mensæ Domini prophanatio in Christum ipsum redundet: sicut, qui Cæsaris statuam violauit, in ipsum Cæsarem peccasse meritò censetur. Hocine verò est, Holdere, Christum in statuam transmutare, ac non tu potius manifestè calumniaris?

Denique, huc vsque, inquis, progreditur Beza vt dicat, Christum etiamsi posset corpore suo adesse, iamcu

tamen hoc velle non posse. Imò hoc docuit & docet Beza, non velle Deum quicquid potest: & Deum multa non posse, vt non posse mutari, mori, mentiri, nec tamen propterea Omnipotentem esse desinere, quoniam hæc posse, non sit potentia, sed infirmitatis, atque ad eò vitij *τεκμήριον*. Sed & illud docet Beza, quædam Deum nõ posse velle ex *ἑσθῆ*, cuiusmodi est istud de quo nunc agimus: Quum enim Deus hoc statuerit, vt omne corpus humanum suis organicis partibus constet, ac proinde vnico semel suo loco comprehendatur: itẽmque vt tale corpus humanum *ὁ λόγος* in æternum habeat (cui corpori gloria *ὑπερφυσικὴ*, non *ὑπὸ φυσικὴ*, naturam ac proinde dimensionem ac circumscriptionem, essentialẽ videlicet ipsius proprietatẽ, non ademit) non posse Deum propterea contrariũ nunc velle: id est vel hoc corpus abolere, quod perpetuum esse semel voluit, quoniam à seipso dissidere non potest: vel facere vt sit simul corpus & non corpus, quantitate præditum, & quantitatis expers, siue finitum simul & non finitum, locale & non locale, quoniam simul contradictoria velle, siue mentiri non potest. Hoc cine verò est Omnipotentiam Deo detrahẽre?

Et hæc quidem sunt magna illa scelera propter quæ clamitas Holdere, *Bezam* vertiginis *spiritu* agitari: *furere*: duabus sellis sedere: vnum pedem in calceo, alterum in pelui habere: *Proteo* & *Chameleonte* mutabiliorem esse: calidum simul & frigidum ex vno ore efflare: tergiversari: simpliciũ facilitate malitiosè abuti: denique alterum esse *Lucianum*. Hi sunt enim flosculiquibus dum infamiam mihi conciliare studes, videris ne ipse tibi potius ex iis corollam texueris:

Saltem verò vel leuissimo quoquam argumento nostram sententiam refutasset Holderus: qui tamè quum nonnulla patrum, ex Papistarum certè la-cunis hausta testimonia nobis propinet, ea ipsa fi-de qua illi ad suam transsubstantiationem confir-mandam iis abutuntur, age, quantum hìc quoque hallucinetur, ostendamus. Sed rem conferam in pauca, ne vel lectoris, vel meo ipsius otio abutar.

Citatur ab istis Augustini locus vbi dicit, *hoc ac-cipi in pane quod pependit in cruce*. Et quis aliud cor-pus pro re Sacramenti cōstituit, quàm illud ipsum vnicum Christi corpus? quis sacramentalem ina-nem vnquam esse dixit præbitionem, si quid ipse Christus in pane, id est, præbito panis symbolo tra-dat, spectetur? Quis hanc præbitionem esse vanam docuit, si quis vnicum illud apprehendendi Christi instrumentum, nempe fidè, afferat? Sed quod vult Holderus nèpe essentialiter In, Sub, vel Cum pane reale Christi corpus adesse, & corporis organo su-mi, absit vt Augustino, ve cuiquam patrum ante inuectam Transsubstantiationem in mentem ve-nerit. Quid enim ait alibi Augustinus sui ipsius in-terpres, nempe in Pl. 98: *Non hoc corpus quod vide-tis, comesturi estis: neque sanguinem bibituri, quem illi effundent. Mysterium est quod vobis dico, quod si spi-ritualiter intellexeritis, viuificabit.*

Idem tamen contra aduersa. Legis lib. 2. cap. 9. inquit *Christum nobis tradere suam carnem mandu-candam. & bibendum suum sanguinem, quem fideli cor-de & ore suscipiamus*. Nempe fideli corde spiritualiter: ore verò sacramentaliter. Quid enim addit August? Id nimirum quod tu astutè præteristi, nempe *istam oris manducationem esse figuratè intelligendam,* quod

quòd alioquin sit horribilius carnem edere (re ipsa nimirum & ore, ut vultis) quàm perimere: & sanguinem potare, quàm fundere, ut etiam lib. 3. cap. 10. de doctrina Christiana disertè exponit. Quis igitur te non videt Holdere, vel ista malitiosè, quod tui mihi immeritò tribuis, citare, vel aliena fide patres proferre, quos ex solis indicibus noueris?

Theophylacti locum, in quo dicit, *panem qui in altari sanctificatur, non esse respondentem figuram, sed ipsum corpus*, vide qua fide proferas. Omittis enim particulam exclusiuam *SO L U M*, quæ in Theophylacto Basilienſis Bibliothecæ extat. Quis enim sacramenta esse *uirtuosa* negarit, quod toties apud patres repetitur? *At non nuda*, inquires. Concedo. Tunc verò nuda non sunt quum id quod significatur, re ipsa datur: fide nimirum spiritualiter percipiendū, quum hic cibus sit non dentis, sed mētis.

Chrysolomus ait, *Christum non fide solum, sed re ipsa nos in vnā secum massam redigere, & corpus vnum efficere*. Num igitur vis, Holdere, nostra corpora cum corpore Christi re ipsa, substantialiter coalescere, imò ipsummet Christi corpus essentialiter fieri? ac non potiùs agnoscis veram quidem, sed spiritualem ac mysticam esse Ecclesiæ cum Christo concorporationem? Quod quum ita sit, quopudore audes aliam panis & corporis quàm sacramentalem cōiunctionem, & aliam quàm spiritualem eiusdem sumtionem statuere? Neque obstat, quòd id nō fide solum, sed re ipsa fieri dicatur: quū his verbis non aliud significetur quàm re ipsa percipi in Cœna Domini, quod fide apprehendimus: id quod non euenit in iis, quæ sic credimus, ut adhuc speremus, veluti secundum aduentum Domini

ni, vitam æternam, & eas omnes in genere promissiones, quarum exitum sæpe in fide petimus, suotantum tempore re ipsa illas adepturi.

Idem Chrysostomus ait, *ipsum vides, ipsum tangis, ipsum comedis, os nostrum accipit corpus Domini, carnem eius lingua contingis, labia sunt vestibuli, per quod ingreditur corpus Domini.* Ego verò miror à te præteritum quod ait idem auctor in Homilia de Eucceeniis, *Vides panem, vides vinum? absit.* Et quod scribit non semel August. nempe, *Corpus Christi confici, in terram cadere, atque adeò consumi.* Quis verò tales loquutiones non agnoscat esse sacramentales, quibus quod signorum est, idcirco de re significata dicitur, ut sacramentalis significatio minimè inanis esse significetur: non autem, ut vel præsentia, vel perceptio eius statuatur, quæ & carnis veritatem tollat, & sacramentorum neque naturæ, neque fini & scopo respondeat? Nec enim hæc Sacramenta instituta sunt, ut substantiæ realiter, se contingentes corpus reale ex pluribus realiter, suæque substantia simul iunctis confletur, sed ut mysticū ac spirituale Christi corpus (Ecclesia videlicet) spiritu Christi, per fidem verè communicati capitis vegetetur, ut describit Apostolus divinisissimè Ephes. 4. 12. & 4. 32. & Coloss. 2. 9. & Corinth. 12. 6. Alioqui si propriè & essentialiter corpus ipsum Christi vultis videri in pane, quorsum ista realis præsentia, quam tamen Omnia in æstati- cam, & invisibilem esse vultis? Quæ autem ratio & gustus, & esus ac potus.

Quæ citas præterea ex eodem patre, *Carnibus Christi nos alit, & eius carnem per quam* (id est, cuius respectu,

respectu, siue secundum quam, vt explicatur Heb. 2. 14.) *cognatus noster factus est, nobis concedi, nihil istam vestram consubstantiationem realem iuuat, nisi vultis etiam carnem illam in alimentum corporeū nobis cedere, ac proinde realiter intra nos concoqui, & in sese deperire.*

Eadem est explicatio eius, quod ex Leone de-promis, *Ore sumi quod corde creditur.* Nam & idem Leo dicit, *non aliud agi ista corporis & sanguinis Domini participatione, quam vt in eum quem accepimus transeamus, & eum spiritu & carne gustemus, in quo commortui, consepulti & conresuscitati sumus.* Num id verò realiter & essentiali modo, ac non potius spirituali per fidē ratione? Et idem Leo (vt iam olim Gardinero respōdit Petrus ille Martyr, beatæ memoriæ, ex quo discere ista omnia debuisti, Holde-re) illos obiurgat, *qui ore indigno carnem Domini accipientes, sanguinem eius declinabant.* quod si de reali & substantiali per os rei ipsius sumptione interpretari pergas, realiter sanè corpus Domini exangue in pane statueris, vt sanguinem corporis expertē in calice.

Sed & Gregorium illum Romanū profers, qui scripserit, *sanguinem Agni non tantum ore corporis, sed etiam ore cordis hauriri.* nempe non tantum ore sacramentaliter, sed etiam per fidem spiritualiter percipi.

Sed ait Tertullianus, *Carnem nostram vesci corpore & sanguine Christi, vt anima de Deo saginetur.* Num tu verò vt ore sumi, sic ventriculo concoqui carnem & sanguinem ipsum Christi putas? num etiam Deitate realiter animas nostras saginari? Si hoc arbitraris, nemo Christianus, ex Transsubstanti-

tiatoribus quidem, tecum disputandum censuerit. Superest ergo vt Tertullianus ipfius Christi veltigia fequutus, carnem & fanguinẽ vocarit illa corporea & materiata panis illius & vini illius fymbole, quæ corpore fumuntur, non vt res communes ad huius vitæ vsum, fed vt intus anima fpiritualiter per fidem fuccum æternæ vitæ ex ipfo Christo percipiat. Id autem ita effe apparet ex iis quæ precedunt eo ipfo loco, vbi aquam baptifmi quo corpus abluitur confert cum eo quod per aquã ipfam verè fignificatur, nempe Christi fanguine animam emaculante: itẽmque ex eo quod ait etiam apertius in libro de carnis refurrexione, *Christum videlicet carnem factum, effe auditu deuorandum, ruminandum intellectu, fide denique digerendum.* Non euacuamus igitur facramenta, fed illum ab Auguftino prudenter obferuatum fcopulum cauemus, ne figna pro rebus fignificatis accipiamus, quod extremi ftuporis effe teftatur.

Nec alia refponfione indiget illud Ambrofi ad Theodofium, *Quomodo huiusmodi manibus fufcipies Domini corpus: & illud Cyrilli, Nos viuimus, qui carnem illam & gustamus, & manducamus.* Corporis enim & fanguinis illius tactum & gustum non cõuenire noftrorum corporum fenfibus ipfe fenfus demonftrat, nec ipfi Tranfubftãtiatores dixerint, vt pòte qui accidentium qualitates permanere doceant, vt *ἡς οὐρανοῦ ἀγίας & αἰθέρο ποτίς* alioqui realis & essentialis horror tollatur. Superest ergo vt quod foris fit in fignorũ fumptione, ad rem ipfam quæ intus fit fpiritualiter per fidem idcirco transferatur, vt Sacramenti veritas ita fanciatur.

Et ex his quidem, Holdere, non recuso quin omnes

omnes docti simul & pii diiudicent, vtri cōueniat fanatici nomen quod mihi attribuis, & cuius sententia veritati, & eruditæ vetustatis autoritati repugnet.

De verisimilibus.

Tu igitur, Holdere, non tantum vera, sed etiam verisimilia in me putasti reprehendenda: ex quo efficitur ne verisimiles quidem esse tuas reprehensiones, veris & verisimilibus oppositas. Sed ad rē, ne pro conuitiis videar iocos reponere. Verisimilia vocas quæ probabilitatem aliquam & veri speciem vel habeant, vel habere certè videantur: eaque duplicia, nempe partim ex philosophicis principiis à me inepto, absurdo, crasso Theologo, imò etiam ex impiis Poetis aduersus piam doctrinā de Christi persona & sacra eius Cœna collecta, conquistata, & amplificata: partim ex aliquibus Scripturæ phrasibus, cum quibus illa videntur pugnare, & ex aliquot fidei articulis, non rectè explicatis desumpta. Et suam quidē laudem philosophiæ relinquis, sed adiecta conditione, vt intra suos fines maneat, & verbo Dei regi se sinat, quod ipsemet alicubi scripserim. Accipio conditionem, & paucis tecum transigam. Ostende vel apicem ex sacris literis vnde constet, vel ante, vel post glorificationem essentielle corpus Christi vllam physici corporis proprietatem abiēcisse. Demonstra corpori Christi quidquam ex physicis principiis affinxisse me, quod ei, quale nobis sacris literis describitur, necessario non cōueniat, & viceris. Sin minus tute falsissimā de persona Christi & sacra ipsius Cœna

doctrinam agnosce & emenda. Non igitur Theologiam physicis principiis subiicio, quum naturali, quantumvis hyperphysicis donis ineffabiliter glorificato Christi corpore, ex sacris literis præsupposito, naturales simul & essentielles ipsius veri corporis proprietates tueor, utpote quæ nullis hyperphysicis tollantur, sed exornentur. At quum pro hyperphysicis, antiphysica essentialia substituitis, an non & verbo Dei simul & physicis legibus repugnatis? Sed nulla certè necessitate probanda mea suscipio, quæ nullo ne leuissimo quidem argumento refutasti. Satis enim esse existimasti, si pro omni ratione tuas istas exclamationes subiiceres. *O diuinum ingenium. O acumen hominis, & exquisitum iudicium. Cedant omnes Philosophi & poetae.* Enimuerò, Holdere, hoc cene est respondere, an tergiversari? Ad scripturam auctoritates de quibus postea sigillatim agam. Nunc ut vel cæci omnes perspiciant, ego ne abutaris de illis principiis sigillatim dicamus. Sunt autem ista.

1. Omne verum corpus humanum est in loco.
2. Omne corpus est Quantum, dimensum, circumscriptum, finitum, visibile, palpabile.
3. Quæ alicui rei sunt propria quarto modo, re ipsa communicari dispirato non possunt.
4. Idem subiectum non potest simul esse finitum & infinitum, circumscriptum & incircumscriptum, visibile & inuisibile.

Istane tu verò simpliciter & in vniuersum, affirmatis videlicet *ἀπαρανοήτως*, inficiaberis? Nequam, opinor, tam procul omnes verecūdiæ fines transilieris. Superest ergo ut Christi corpus ab illis regulis

regulis excipias. Sed quo iure? Physico certè nequaquam. Ergo nec diuino. Hic enim ita cõsentire dico sacras literas cū naturæ legibus, vt utrūque te vel cõcedere, vel negare oporteat. *Tu dicis, inquires, at nos negamus.* Ceddò igitur, mentiri sacras literas doce. Eum enim qui physica simul & anti-physica, id est quæ stare cum essentialibus corporis proprietatibus nequeunt, vni eidemque corpori tribuat, mentiri sine vlla exceptione necesse est, quum & in ipsa rerum natura, & in Theologia necessariò sit falsa cõtradictoriarum enuntiationum altera. Quum autem illa principia dicere audeas patrum testimoniis conuelli, age actum agamus, id est nihil min⁹ verè abs te dici potuisse prolatis, quod iam toties à nobis factum est iisdem testibus rursum, sed paucis ostendamus.

Omne verum corpus humanum est in loco.

Est autem verum Christi corpus humanum

Ergo in loco.

Seuerianus, citante Theodoretò, *Natus Christus est celestis & terrenus (id est verus essentialiter Deus, & verus essentialiter homo) in loco versans secundum corpus, extra locū positus, secundum τὸν λόγον.*

Nazianzenus. *Docemus eundem Christum corpore loco contineri, spiritu (id est essentiali Deitate, non autem Brentiana diuinitate homini Christo & Petro, quanuis impariter communi) loco non cõtineri.*

Tertullianus de Trinit. *Vbique innocatū adesse, non hominis natura est, sed Dei (id est non humanitatis sed Deitatis essentialis) vt adesse omni loco possit.*

Cyrillus de Trinit. dial. 2. *Si diuina natura partitionem reciperet, intelligeretur & corpus. Si autem*

hoc, in loco omnino & magnitudine & quantitate.
 Idem dialogo 5. *Posse implere omnia, & trāsire per omnia & sequi in omnibus, non est alteri natura quam diuina* (id est essentiali ipsi Deitati) concedendum.

Vigilius contra Eutychem. lib. 4. *Aut Verbum cum carne sua loco continetur, aut caro cum verbo ubique est: sed quia verbum ubique, caro autem ubique non est, apparet unum eundemque Christum utriusque esse naturae: & esse quidem ubique secundum naturam Diuinitatis suae, & loco contineri secundum naturam humanitatis suae. Haec est fides & confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt.*

Augustinus ad Dardanum, agens de hoc ipso Christi corpore, & quidem glorificato, *Spatia locorum tolle corporibus, & nusquam erūt: & quia nusquam, ergo non erunt.*

Idem in Ioh. tractatu 30. *Corpus in quo Dominus resurrexit, in vno loco esse oportet, Veritas autem (id est diuina efficacia ac virtus) eius (nempe Domini) ubique diffusa est.*

Idem ep. 3. *Quantumcunque sit corpus, vel corpusculum, ut loci spatium occupet necesse est.*

Idem, De essentia diuinitatis, *Dei filium in homine (id est Humanitate) assumpto corporeum & localem post resurrectionem non profiteri, est profanum.*

Idem lib. 2. de Ciuitate Dei. *Christus ubique est tanquam Deus, & in loco aliquo cali, propter veri corporis modum.*

Fulgentius lib. 2. ad Thras. *Christi vera Humanitas quae localis est Apostolica quoque doctrina intimatur, & absque dubitatione monstratur.*

Omne verum corpus suis organicis partibus constans, est finitum, circumscriptum ac dimensum, & tale semper ex quo creatum est fuit, ac futurum est Christi corpus.

Ignatius ad Trallianos. *Verè natus est óλογος ex Virgine, corpore similibus atque nos affectionibus praedito indutus.*

Didymus de Spiritu sancto. *Ipsè Spiritus sanctus, si vnus esset ex rebus creatis, saltem circumscriptam haberet substantiam, sicut vniversa quæ facta sunt.*

Theodoretus dialogo 2. *Corpus Domini quod resurrexit, est quidem diuina gloria glorificatum, & dignitate sessionis ad dextram Patris donatum, corpus tamen est, & habet quam prius habuit formam, figuram & circumscriptionem.*

Nazianzenus? *Docemus eundem Christum circumscriptum corpore, incircumscriptum spiritu. (id est essentiali Deitate.)*

Cyrillus de Trinit. dial. 2. *Si caderet in diuinam naturam quantitas, non effugeret circumscriptionem.*

Vigilius lib. 4. contra Eutychem, in Brentianis quod ad realem effusionem in carnem, non tantum nonnullarum sed omnium Deitatis proprietatum reatum, dial. 2. *Circumscribitur loco secundum naturam carnis suæ (non induitur ergo humanitas effusa in circumscriptione & omnipræsentia) nec capitur loco per naturam diuinitatis suæ. Nulla est ergo diuinitas in Christo quæ loco capiatur. Hac est fides quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt, & custodient, Holdere.*

Ambrosius ep. 22. *Eadem est in Christo corporis*

veritas, qua in nobis, Et lib. de Spiritu S. Nulla creatura dicenda est quæ non habeat circumscriptam determinatamque virtutem. certè igitur & essentiam. Vbi igitur Brentianã diuinitatem, nõ qua æternus Filius est Deus, sed quã Deitas humanitati assumpta re ipsa communicauerit, Brentianam, inquam Omnipræsentiam & Omnipotentiam inueniemus?

August. ad Dardan. *Vbi que crede Christum per id quod Deus est* (Deus essentialis, non reali effusione factitius, siue Brétianus) *in celo autem* (ergo cælum in quod ascendit Christi caro non est qualitas cælestis, siue Vbiquitaria Omnipræsentia siue impiû delirium) *secundum veri* (ac proinde circumscripti) *corporis modum.*

Idem epist. 146. *Ego Christi corpus ita in celo esse credo, ut erat in terra quum ascenderet in cælum.* Ergo circumscriptum sua dimensione, ut qui dicat, palpat.

Omne verum corpus humanum est visibile, & palpabile. Ergo Christi corpus est visibile & palpabile, vbicumque adest re ipsa substantialiter.

Antequam huic dicto probando patrum auctoritatem perspicuã adhibeam, refellendum est quod in me, siue per incitiam, siue malivolentia potius quàm iudicio reprehendit Holderus, nempe quod Lucretii, impiû alioqui poetæ hunc versiculum citarim,

Tangere enim & tangi nisi corpus nulla potest res.
Atqui tanto autore, & quidem in hac ipsa causa, istud feci, ut Holderum potius istius reprehensionis pudere oporteat: Tertulliano videlicet, cuius hæc

hæc verba sunt. Non potest phantasma credi qui cō-
 tactum & quidem violentia plenū, detentus, & captus,
 & ad precipitium vsque protractus admisit. Nam eisi
 per medios euasit, sed antè iam vim expertus, & postea
 dimissus, scilicet soluto, uti assolet, tumultu, vel etiam
 inrupto, nō tamen per caliginem eluso, qua nulli omnino
 tactui succidisset, si fuisset. Tangere enim & tangi, nisi
 corpus, nulla potest res, etiam secularis sapientia digna
 sententia est. Audis, Holdere, quid, à quo, in quem,
 & quo argumento hic certetur? Agitur de tuenda
 Christi corporis visibilis & palpabilis veritate, ad-
 uersus *δοκίμας*, haud paulò certè vobis vbiq̄itariis
 prudentiores. Videbant enim stare cum suo dog-
 mate verè essenziale corpus nō posse. Itaque aper-
 tē malebant corpoream eius essentiā negare quàm
 à seipsis coargui. Vos autem comminisci rationē
 studetis qua essenziale verum corpus, simul & visi-
 bile & palpabile, & tamen inuisibile & impalpabi-
 le, locale & illocale, circumscriptum & incircun-
 scriptum, denique corporibus nostris simul præ-
 sens & absens tribuatur. Agit autem Tertullianus,
 quo constat neminem neruosius aut eruditius illā
 Marcionis blasphemiam oppugnavisse: idque ar-
 gumētis à physicis corporis humani *συστατικῶς* pro-
 prietatibus manifestè desumptis: sicut aduersus
 Arianos firmissima tela patres ab iis proprietatib⁹
 quæ sunt in Deitate prorsus *ἀκρινώγητοι* desumpse-
 runt. Et tu, quis es cui hanc argumentandi firmis-
 simam rationem eludēti credamus? Imò quorsum
 ego Tertullianum profero, quum ipsum Dominū
 oporteat ut Sophistam redarguere, quasi parūm
 appositè his verbis, *Palpate & videte*, veritatem
 corporis sui probantem, nisi qualitates istę necel-

fariò veris corporibus adhærere præsupponamus?
Sed age, audiamus etiam alios. *Natus est Christus visibilis* (inquit Seuerianus) *secundum carnem, inuisibilis secundum Spiritum.*

Nazianzenus. *Christus habitat in cordibus nostris, videlicet non secundum apparentem naturam, sed secundum inuisibilem.*

Augustinus de essentia Diuinitatis. *Dei Filium in homine assumpto visibilem & corporeum ac localem post resurrectionem non credere, profanum est.*

Idem serm. 66. de verbis Domini. *Semper nobiscum est diuinitate sua (essentiali) & nisi corporaliter abisset à nobis, semper eum corporaliter videremus, & nunquam spiritualiter crederemus.* Quomodo igitur fidem Christianorum promouent, qui Christi carnem realiter, In, vel Sub, vel Cum pane quaerendū docent?

Idem corpus non potest simul finitum esse & infinitum, circumscriptum & incircumscriptum, visibile & inuisibile.

Vos quidem istud inficiari nō potestis, sed illud in scholis tritum excipitis, repugnantia non dici nisi secundum idem: quam distinctionem obiciis à me magistraliter quidem, sed per absurdè explicari, quasi non aliud sit *Secundū idem*, quàm *In eodem subiecto*. At tu vidēsis potius ne ridiculus calumnia tor hic deprehendaris. Nec enim ignorare potes eo loco quem ex mea aduersus Pappum defensionē citas, mihi non fuisse aliud propositum quàm explicarem quid sit *Χριστὸς τῶν τῶν* apud Damascenum, cuius verba citaueram, & nūc repeto. Disputat ab absurdo aduersus Monophysitas Damascenus lib. Orth.

Orthod. fidei 3. cap. 3. quoniam videlicet eadem natura (composita videlicet qualem isti esse Christi volebant) nō potest secundum idem recipere contrariarum naturalium denominationem, hoc est eiusdem subiecti respectu, sed diuersi, vt exempli gratia, Humana natura, siue vniuersaliter siue in quopiam homine considerata, duabus diuersis partibus hypostaticè vnitis constans, rectè dicitur mortalis, & immortalis, corporeus, & incorporeus. At non secundum idem subiectum. Nam hæc quidem secundum vnā eius partē nempe animam, illa verò secundum corpus dicuntur. Sic etiam dicitur verè Christus creatus, & increatus, finitus & infinitus, sed distinctis naturis, non vnus naturæ, tanquam subiecti respectu. Verba Damasceni sunt, *Quānam autem vnica natura contrariarum essentialium differentiarū capax fieri potuerit?* (nec enim de accidentalibus quæritur, quæ permisceri possunt, sed de essentialibus, aut quæ necessariò naturam ipsam essentialium consequuntur, cuiusmodi est rerum corporearum circumscriptio & localitas.) *Quomodo enim fieri potest, vt eadem natura secundum idem (χρῆ τὸ αὐτὸ, vel vt aliqui codices habent χρῆ τὸ αὐτὸν, id est in eodem, scilicet subiecto, putà Christo) fuerit creata & increata, mortalis & immortalis, circumscripta & incircumscripta?* Hoc ipsū est autem argumētum quo aduersum vos quoque, etsi diuersa nonnihil via, tamen ad eundem scopulum naufragium facientes vtimur. Negamus enim vnā & eandem naturam, siue diuinā siue humanā posse contrarias essentielles aut τῆ φύσεως necessariò & ἀχρηστῶς παρεπιδησῶν differentias in sese

recipere, ac proinde vllum vestræ Omniaiستا-
 ticæ simul & realiter corporeæ ac essentiali præ-
 sentia locum relinqui. Negamus Christum alia
 ratione Deum esse quàm ea Deitate essentiali quâ
 in sese vt æternus Dei Filius ab æterno habuit: &
 blasphemiam qua Brentius pag. Recog. 40. & de-
 inceptis, gratiam vnionis cum donis in carnem ipsâ
 effulis, & rursus hæc creata dona cum essentiali-
 bus æternæ vnicaque illius Deitatis proprietati-
 bus, idem pag. Recognit. 46. & 275, & alibi sæ-
 pe confundit, execramur: qua de re sic alibi rectè
 idem Damascenus eodem illo capite, omnem ve-
 stram illam realem effusionem his paucis verbis e-
 uertens, & Monophysitas eos etiam appellans, tã
 qui essentialium ipsarum, quàm qui essentialium,
 siue proprietatum, siue *πραπεισθησάντων*, realem ab vna
 natura in alteram *ἀειχρόνον* siue *ἕνωσιν* somniant.
Substantialem, inquit, *naturarum differentiam integrã*
& incolumem seruari definimus. Nunc, quid per diffe-
 rentias intelligat, audiamus, & quomodo salua
 manserint. *Nam creatum mansit creatum: & increa-*
tum quod increatum (quod vos ipsi à vobis dissen-
 tientes, postquam omnes Deitatis proprietates
 docuistis in carnem assumptam realiter effusas, sicut
 nonnullæ tantum in Petrum effusæ sunt, excipere
 cogimini) *quod mortale, mortale:* (donec videlicet
 resurgendo fieret beatissimæ immortalitatis par-
 ticeps) *quod immortale, immortale: circumscriptum quod*
circumscriptum (eant nunc Brentiani, & audeant af-
 ferere localitatem esse accidens à corporea essen-
 tia separabile, nec ad essentialiam pertinere, vt scribi-
 tur pag. recog. 59, 87, & 285.) *incircumscriptum quod*
incir-

incircunscriptum: visibile quod visibile: inuisibile quod inuisibile. Et mox, *κατανωίαν ἰδιωμάτων*, realem quidē quōd ad personam, non autem quōd ad naturas in sese consideratas attinet, declarans (nam alioqui falsissimum esset quod modō affirmarat) *Verbum, inquit, ea quæ Humanitati conveniunt sibi vendicat quōd ipsius sint, quum sancta ipsius carnis sint.* (non igitur quōd ipsimet τὸ λόγῳ insita sint) ac vicissim carni impertit quæ sua sunt (id est sibi propria, non igitur communia, nisi quatenus vnum est ὑψίστου ἄνω ὄλωσ κατὰ μέρη consideredatum) *mutua communitatis videlicet ratione, ob partium inter se (personam vnicam constituentium, non naturam, neque in essentia ipsa neque in proprietatibus) reciprocationem ac personalem unionem: & quia vnus & idem est diuina & humana efficiens.* Et mox. *Quomodo differentia seruari possit, nisi seruetur quæ inter se differunt?* Sed age alios etiam audiamus.

Cyrillus lib. in Ioan. 2. cap. 3. licet de Deitate loquens. *Quomodo, inquit, vni eidemque subiecto, quæ inter se contraria sunt, simul accident?*

Idem lib. Theol. 2. *Quæ naturaliter diuersa sunt, ea omnia proprietatibus quibusdam naturalibus inter se differunt.* Atqui reali cōmunicatione quæ propria sunt, fiūt re ipsa communia. Itaque naturales proprietates, si saluæ maneat naturæ, sunt re ipsa incommunicabiles.

Idem eōdem libro. *Simile in simili videtur: quæ verò natura differunt, nunquā in alterutris videbuntur.*

Ibidem. *Non omnis differentia separat substantias, sed ea substantias separat quæ naturas definit.* Est ergo ἀκωνόωτος.

Ibidem. *Virtutem creatricem suscipere creatura nō potest.* Eadem est ratio substantialis Omnipresentiæ & similibus.

Quid plura? *proprietates* (inquit centies *Kemnitius* vestram realem effusionem iugulans) *non egrediantur sua subiecta*, qui tamen vt realis inexistentiæ ac præsententiæ, & oralis manducationis commentū, inesse assumptæ carni somnians, quod tamen nullo modo insit vt subiecto, id est sublato antecedente ponere volens consequens, & *ἀλλήλων ἑξάρτησις* vnionis, quæ vtrinque est reciproca, est quæ *κοινωνίας ἰδιαιτήτων* & *ἀλληλοεισόδου* in cōcretis denominationibus fultum, cum ea confundens quæ est habitualis, vt scholastici loquuntur, & duntaxat in abstractis locum habet, & ita quidem vt communicabilia quidem diuina humanitati, humana verò deitati nulla momenti veritatem syncerè querere, & inuentam recta prorsus conscientia tueri.

Et de principiis quidem illis physicis hæcenus dictum est. Nūc ad merè Theologica veniamus. Sunt autem ista.

Christus ascendit in cælos, ibique sedet ad dexteram Patris, (id est inde res omnes administrat) & inde venturus est vltimo demum die. Nemo autem est in eo loco quem reliquit, aut in eo in quē venturus dicitur, nec aliter illa quàm de physica loci mutatione dici possunt. Ergo Christi corpus essentialiter non est nunc in terris: neque In, Sub, vel Cum symbolis realiter, neque manu & ore ipso corporis, sed spiritualiter per fidem sumendū traditur.

ditur: non tamen vt substantiæ mutuo se contingant, sed vt spiritualiter ac mysticè in vnum veluti corpus sub eo capite coniuncti, æternam inde vitã animo & corpori hauriamus.

Hæc enim est horum argumentorum ab analogia fidei, veritate corporis Christi, & sacramentorum sine petitorum firmissima consequutio, non qualem tu nobis affingis, quasi videlicet qui spiritualiter fidei præsens esse, & spiritualiter per fidem communicandum Christi corpus docet, nuda signa statuât, & pro vera veri corporis perceptione, phantasma substituât. Illis verò prorsus immotis principiiis, quum tu nihil præter auctoritatẽ patrũ opponas, age primùm ex iis ipsis patribus, qua fide nobis illorum testimoniũ obtrudas, dispiciamus, iis postea responsuri quæ ex ipsis desumpta protulisti.

Apollinaris citante Theodoretò, *Christi copulatio non mutat corporis naturam*. Ergo hypostatica vnio corporis Omnipræsentiam non gignit.

Origenes Hom. 33. in Matthæũ. *Vi homo, peregrinatur 2. Cor. 1. 5.* qui est ubique secundum diuinam naturam. *Nec enim est homo* (id est nec enim Christus quatenus homo, siue secundum humanam naturã) *qui est ubicunque duo vel tres cõgregati fuerint in ipsius nomine: neque homo nobiscum est ad consummationem vsque seculi: nec congregatis ubique fidelibus præsens est homo,* (quatenus homo, sed quatenus Deo vnitus est) *sed virtus diuina quæ est in Christo Iesu.*

Athanasius, citate Vigilio, *Eius est IRE & VERNIRE, qui aliquibus locorum terminis circũscribitur, & cum in quo erat locum DESERERE, vt ad alium*

ubi NON ERAT VENIAT. *Quomodo igitur ait, Vado ad Patrem, cum quo semper erat, & à quo nunquam recesserat, nisi quia utique de illo quem assumserat, homine loquebatur?* Vides igitur Holdere, Patres illud Abire, Ascendere, Venire, & ^{τὸ πᾶν} intrinsece intellexisse humanitati attributa, quam expositione perpetuò Ecclesiæ Orthodoxæ aduersus ^{doctores} & Eutychianos defensam abolere non potest sessio ad dexteram Patris, quum Spiritus sanctus sibi ipsi minimè repugnet.

Theodoretus dial. 2. *Corpus quidem Domini quod resurrexit est diuina gloria glorificatum, & sessionis ad dexteram Patris dignitate donatum, & ab Angelis adoratur* (quia videlicet est Dei corpus, non in se simpliciter) *corpus tamen est, & HABET quam PRIVS habuit formam figuram, & circumscriptionem.* Quoniam igitur pudore Ascensionem Christi in cælos allegoricè interpretamini, cum sessionem ad dextram Patris confusam? qua fide sessionem ad dextram Patris, resurrectione & ascensum in cælos, permutata articulorum fidei serie ad incarnationem refertis? qua conscientia ex sessione ad dextram patris, chimæram illam corporis Omniumæstatici, Omnipræsentis, & Inuisibilis extruitis?

Cyrillus de Trinit. dial. 2. *Nullus ambigitur* (imò nunc non tantum non ambigitur, sed contrarium disertissimè & pertinacissimè affirmatur, & omni coactionis genere sancitur) *quum ad cælos ascenderit, quauis virtute Spiritus* (id est essentiali deitate efficacissima) *semper adsit, præsentia tamen carnis ipsam ab esse.* Et, ne quis per Spiritus virtutem intelligat aliquid reale in ipsam carnem effusum, aut quod

quod ipsi carni re ipsa, nec tamen subiectiuè siue habitualiter, iuxta Kemnitianam chimæram in sit, (id est in sit & non in sit) audiamus eundem Cyrum libro in Ioan. 11. ca. 22. sic scribentem. *Quum igitur Deitati salus attribuatur, non debetis carnis præsentiam* (realè videlicet & aliam quàm spiritualem, & cuius sola fides est instrumentum apprehendēs) *propterea desiderare.* Et eodem lib. cap. 3. *Post passionem in calos ascendens Spiritum misit. Non enim conuersari cum Apostolis carne* (id est humanitate sua) *poterat, quum ad patrem ascenderit.* Cui assentiens August. sermone 60. de verbis Domini. *Semper quidem nobiscum est diuinitate sua* (nempe essentiali, non illa Brëtiana realiter communicata, quæ excrandum esset idolum si vsquam existeret) *sed nisi corporaliter* (id est humanitate sua, etiam in cælis locali, vt supra iisdem testibus demonstratum est) *abesset, semper eius corpus carnaliter* (visibile enim esse est veræ corporeæ naturæ humanæ *καρπώδους* inseparabile) *videremus, & nunquam spiritualiter crederemus.* Arcet igitur nos à vera cõmunicatione Christi, figmentū & Transsubstantiationis, & realis In, Sub, vel Cum symbolis Consubstantiationis: & tantum abest vt patres cælos in quibus nunc est Christi Humanitas, Vbiquitate gloriosa (quod facit Brentius) descripserint, vt contra ex Ascensione realè essentialis corporis à terris absentiam (quod & ipsi facimus) tanquam necessariò consequentem colligant. Nam & idē Augustinus tract. in Ioan. 36. & 50. *secundum carnem* (inquit) *quum verbum assumpsit* (id est etiam à verbo assumptam, ne quis putet vnione hypostatica quicquam in ipsius

essentia & *ovstannois* eius partibus immutatū) ascendit in caelum, non est hīc. Idem tractat. 87. *A* quibus homo (id est quatenus homo abscedebat (verè, non disparitione) *D*eus (id est quatenus Deus, vbi que solus existens) non recedebat. Ergo ibat per id quod homo erat, & manebat per hoc quod Deus erat. Ibat per hoc, quod uno loco tantum erat, manebat per hoc quod vbi que erat.

Et alibi. *I*deo Dominus noster absentavit se corpore, ut fides aedificetur.

Fulgentius lib. 2. ad Thras. *V*t localem ostenderet humanitatem suam, dicit discipulis suis, *A*scendo ad patrem meum. Et mox. *Q*uomodo ascendit in caelum, nisi quia verus & localis est homo: aut quomodo adest fidelibus suis, nisi quia immensus & verus est Deus?

Sed & de Sessione Humanitatis ad dexteram patris, cuius ratione dicit disertè Brentius se exequare naturas non *ioiq*, sed *izovoiq*, (idque duplici blasphemia, quia Deitatis *izovoiq*, nec magis multiplicari quàm Deitas ipsa potest, nec in vllam rem creatam magis effundi quàm Deitas aliqua factitia esse potest) audiamus quàm bene cum patribus Vbiquitarij Omnipræsentiales consentiant.

Cyrillus lib. in Ioan. II. cap. 3. *C*hristus patri pro nobis apparens, & ad eius dexteram sedens, etsi abest corpore, tamen habitat in sanctis per spiritum.

Augustinus ad Dardanum. *V*bique crede. *C*hristū per id quod Deus est, in caelo autem per id quod homo, secundum *V*ERI (ac proinde, ut idem inquit, circumscripti) corporis modum *C*ui corpori (ut idem ait lib. 22. de Ciuit. Dei & alibi) immortalitatem dedit, naturam non ademit, ac proinde nec localitatem, nec circum-

circumscriptionem. Inquit enim idem epist. 146. Ego Christi corpus ITA in calis esse credo, ut erat in terra quum ascenderet in calum, & quemadmodū ipse Christus discipulis de ipsius resurrectione dubitantibus ait, Palpate & videte. Spiritus carnem & ossa non habet.

Fulgentius l. 3. ad Thras. Christus inseparabilis terram secundum hominem quem accepit, localiter descendens, in calum ascendit, & ad dexteram patris sedet.

Sed & ex eo quod Christus secundum Humanitatem venturus est è celis in terras, eius corporis realem à terris absentiam colligunt Patres, minime id facturi, si ex Brentianorum sententia, Ascensum quidem pro disparitione, vel pro spectaculo ad nubes vsque accepissent, vel reditum illū essent interpretati, reditum ab Inuisibilitate ad Visibilitatem.

Vigilius li. 4. aduersus hoc ipsum dogma. Quādo caro in terra fuit, non erat utique in calo: & nunc quia in calo est, non est utique in terra: & in tantum nō est, ut secundum ipsam expectemus venturum de calo, quem secundum verbū nobiscum esse dicimus in terra.

Augustinus ad Dardanum. Noli dubitare ibi nūc esse hominem Christum, unde venturus est secundum Christianam confessionem, in eādē videlicet carnis forma, cui immortalitatem dedit, naturam non abstulit.

Visibilis igitur, localis, & circumscriptus semper fuit, est & erit, quatenus homo. Addit enim August. *Secundum hanc formam* (Humanitatem videlicet ipsam, non autem secundum Humanitatis infirmitatem accidentalem, ut volunt Ubiquitarij, quum hāc Christus abiecit per immortalitatem, illam verò retinuisse in gloria hoc ipso loco dica-

tur) non est putandus ubique diffusus. Cauendum est enim ne ita Diuinitatem adstruamus hominis, ut veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus. Nempe, inquit, Iacobus Andreas, quia est etiam ubique, sed per communicatam diuinitatem, non autem illam essentialem. A cutum sanè glossematur nisi superiori- bus ipsis verbis Augustini repugnaret, aut quasi vlla factitia esse possit Deitas, id est Omnipresen- tia: quem saltem ex Cyrillo in Ioan. lib. 3. cap. 1. di- scere oportuerat, ista similitudinis aduerbia in cõ- muni loquendi vsu: nec quum de aliquibus dicun- tur æqualitatem semper ponere, sed duntaxat simi- litudinem: neque quum de aliquibus negantur, semper inæqualitatem duntaxat, sed etiam summã dissimilitudinem interdum declarare.

Augustinus lib. de Vnitate & Trinit. cap. 2. per id quod Deus est æqualis patri, & ubique præsens est: per id quod homo, & passus ac mortuus est, & resurre- xit, & ascendit in celum, sed ètque ad dexteram Patris, & sic veniet ad iudicãdum viuos & mortuos, què admo- dum est ire VISVS in celum, in eadẽ forma carnis, & substantia, cui profectò immortalitatem dedit, naturam non abstulit.

Fulgentius li. 2. ad Trasim. Vt Christi veri homi- nis corpus localiter contineri Apostolus monstraret, ait, Conuersi estis ad Deum à simulachris, seruire Deo vi- uo & vero, & expectare filium eius de celis quem suscita- uit à mortuis: ipsum vique monstrans corporaliter è celo venturum, quem corporaliter nouerat à mortuis excitatum. Propterea rursum ait, Nostra autem conuer- satio in celis est, unde etiam Saluatorem expectamus. Et

Et paulò post. *Hanc veritatem corporis Christi de celo vèturì Ioannes quoque confirmat, dicens, Ecce vident in NUBIBVS. Quomodo verò in nubibus, si celos Brentianos vbique sitos credimus?*

Sed quorsum ista quanuis ex plurimis pauca, toties iam vobis superioribus annis, & à magnis illis beatæ memoriæ viris, Petro Martyre, Henrico Bullingero, Iosia Simlero, & à me quoque inculcata? nempe vt tandem vobis ad ea respondere in mentem veniat. Quæcunque verò tu in contrariâ sententiam accumulâs, mirum est animaduertere te non potuisse partim ad quæstionem propositam non pertinere, partim etiam teipsum redarguere. Nec enim quæ commemorât patres de incomprehensibili Dei in his sacris mysteriis virtute, & fidei natura & efficacia, huc spectant, vt realem simul & inuisibilem statuât ipsam Domini corporis substantiam, In, Sub, vel Cum pane adesse (nam & à Dei verbo, & à seipsis dissident) sed ad sacramentalis præbitionis veritatem, & ipsius rei significatæ spirituales & humanæ rationi incomprehensibilem perceptionem: ad huius denique perceptionis effectum, mysticam videlicet nostrâ cum Christo coalitionem pertinet, quarum rerum verè magnû esse mysterium Apostolus Ephesius scribens merito pronuntiat. Nam quòd attinet ad ipsam sacramentalem conjunctionem simpliciter consideratam, id est extra rei significatæ dignitatem & participationem, quum ea sit merè significatiua, & in negotiis etiam ciuilibus valeat, nullum certè in ea miraculum statui potest. Habita autem rei significatæ ratione, stat illud Augustini, Veneranda esse

Sacramenta vt religiosa, stuporem autem habere
 non posse vt admiranda. Ipsam verò rerum signi-
 ficatarum spirituales *νοσηνείαν*, nostrum omnem ca-
 ptum superare, tantum abest vt negemus, vt è con-
 trario modum illius verè diuinum, & qui humanū
 omne acumen superet, quem vos tollitis, statua-
 mus. At vestrum dogma, præterquam quòd arti-
 culis fidei perspicuis, ipsa corporis Christi verita-
 te, ipso sacramentalis institutionis sine & effectu
 spirituali, irrefragabili denique Orthodoxæ Eccle-
 siæ, in asserenda corporis Christi essentialis circumscriptione,
 localitate, & absentia, manifestè refel-
 litur, nullū in his admirationi locum, excepta veri
 corporis *ἀσυστάω* infinitate, relinquit. Quid enim
 mirum est quod re ipsa & sui essentia præsens ma-
 nibus & ori traditur, manibus & ore accipi? Mira-
 culū verò ambulationis super aquas, in aquis certè
 potius quàm in ipso Christi corpore editū, & Petri
 quoque corpori commune, qua conscientia,
 quæso, ad Omnipræsentiam realem corporeæ sub-
 stantiæ astruendam profertis? Longè enim aliud
 est molem & pondus corporis miraculo suspen-
 dere, quàm corpulentiam ipsam & localitatē cor-
 pori adimere. Ingressus autem Christi ad discipu-
 los ianuis clausis, quocunque tandem modo acci-
 piatur, manifestè vos refutat. Nam si vobis credi-
 tur, qui iam antea vbique erat, intus etiam apud
 discipulos erat. Itaque (si vobis creditur) **INTRA-
 RE** in illa historia, sicut **VENIRE**, quū de secun-
 do aduentu agitur, non significabit ex vno loco in
 alterum sese inferre, sed ex inuisibili sese aspecta-
 bilem præbere. Et quando, tandem, obsecro, Chri-
 stianam

stianam fidem exponere omnium gentium ludibrio
 desinetis? Denique quorsum vlla miracula in me-
 dio adducitis? Quum enim in veris miraculis
 ordo naturæ mutetur, rerum ipsarum etiam muta-
 tio necessariò sequitur. Vos autem quoties premi-
 mini vera hypostaticæ vnionis definitione, in qua
 dicuntur saluæ tum naturæ ipsæ, tum earum essen-
 tiales proprietates omnes permanere, conceditis
 Christi corpus esse quantitate circumscriptum: &
 tamen vsque ad eò illud ipsum eodẽ momento ex-
 tra suæ circumscriptionis fines protenditis, vt ubi-
 cunque est Deitas (est autem vbique) illud quoque
 realiter & essentialiter corporibus etiam nostris
 adesse, id est simul finitum & infinitum, locale &
 illocaie, in cælis & in terris esse contendatis. Ita-
 que vt paucis tecum transigam, Holdere, malũ te
 exemplũ Brentij apertè sequi dico, cuius hæc ver-
 ba sunt, Recognitionis siue repetitæ impietatis,
 pag. 143. Scio, inquit, *Theodoretum*. scio alios (immò
 omnes tum Græcos tum Latinos patres eodem
 perpetuo consensu, ne trãssubstantiatoribus qui-
 dem exceptis, quanuis à seipsis postea dissidenti-
 bus) *dicere corpus humanũ habere in altero seculo ean-
 dem circumscriptiõnem quam habuit in hoc seculo* (ad-
 dere autem debuit Brentius illos qui contrã sen-
 tiãt vt blasphemos & impios ab iisdem ex professo
 oppugnari) *Sed respondi iam ante, & iterum respon-
 deo* (id est Eutychem ab inferis reuocans dixi & di-
 co) *istud nullo firmo & rectè intellecto sacra Scriptura
 testimonio dici: & has pueriles cogitationes (audis i-
 stud Germania, & ferre potes?) de rebus cælestibus
 in patribus ferendas, in Cinglianis detestandas esse.* (&

hoc non est *μεγιστοπαλίηβω* esse? (Qua verò cōscien-
tia, si istud sentire quod cū illis sentimus, vt declami-
sti siue diuinitatem siue Humanitatem, vt declami-
tatis, exinanire, hanc impietatem potestis in quo-
quam tolerare?) *Propterea quòd illi simpliciter sequen-
ti sunt communem errorem* (expungite igitur vnico à
temporibus Apostolorum vero Theologo Ioan.
Brentio auctore, quicumque Augustanæ confes-
sioni subscripsistis, quod ibi de Ephesinæ & Chal-
cedonenſis ſynodorum vniuerſalium iudicio &
approbatione dicitur) *sine aliorum contumelia & ve-
ritatis oppugnatione* (veritas igitur fuit quod in te-
rerrimis illis hæreticorum monstris, patres illi op-
pugnarunt, & veritas nunc fuerit quod ex illis hæ-
reticis dānatissimis repetitum Ecclesiæ nunc re-
ponis) *Cingliani verò hunc errorem* (id est, vt loquitur
ille Eutychnismi vndecimo ab hinc seculo ex-
professo doctissimus & sanctissimus expugnator
Vigilius episcopus ſimui & Martyr, fidem & con-
fessionem catholicam, quam Apostoli tradiderūt,
Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque cu-
ſtodiunt, cuius proinde fidei defensores non Cin-
gliani sed Christiani sunt) *sic tuentur, vt veritatem
intolerabilem, tamē ingenuam Brentij professio-
nem, si tu quoque amplectereris, Holdere, videlicet
illius discipulus, quo pudore nobis in
hoc argumento patres obtrudis? & quorsum ego
tecum de horum testimoniorum pondere, veræ ve-
explicatione amplius contendero?*

Quatuor autem illa quæ nobis hîc obiicitur
iufmodi tandem sunt? *Negas nos tantum saltem ho-
noris*

noris Christi verbis tribuere, ut credamus in prima illa Cœna (quo tempore neque ascensus in calum, neque aliter aduentus è calis impedire realem corporis Christi præsentiam poterat) Christum corpus suum discipulis distribuisse. Respondeo nos id semper testatos & testari, non aliter esse Christum nunc sacramentaliter præsentem in his mysteriis quàm tunc fuerit quum ea institueret: & quavis non iisdem omnibus, tamen vno eodémque fundamêto nitentibus argumentis (Christi videlicet corporis In, vestram illam realem & essentialem corporis In, Sub, vel Cum pane præsentia, & oralem inde manantem perceptionem, ut prorsus analogiæ fidei repugnantes repudiare: nec tamen propterea veram sacramentalem coniunctionem, & efficacissimam per fidem veri corporis Christi communicationem spirituales negasse vel negare. Etsi enim tum Christus secundum carnem proximè illis symbolis quæ manu tenebat, adhebat, qui nunc quàm longissimè ab illis abest: sese tamen tunc non alia ratione quàm nunc aut ipsis symbolis adiunxit, aut symbolorum præbitione suos Apostolos corporis sui membra effecit.

Quæ verò postea ex Luthero & Brentio inculcas, argumentum ab ascensione Christi in calos sumptum, ea ratione eludentibus, quòd Christus Cœnam ante suum ascensum instituerit, vix absque illorum aliquo dedecore proferri abs te potuerunt. Quis enim illos non miretur præsentiam realem corporis Christi ex sessione ad dexteram patris, id est ipsius glorificatione ascensionem (ut vbique scriptura, & ipsa Christianæ fidei articulorum series

ostendit) conſequuta, confirmatam velle, qui tamen abſentiam eius ex aſcenſione idcirco probari nolint, quòd eam antecellerit Cœnæ inſtitutio? Nam quòd vos omnium hominum primi auſi eſtis ſeſſionem ad dexteram patris ad hypſtaticam vniõnem, id eſt ad incarnationis articulum referre, partim ita eſt abſurdè excogitatum, vt ne refutatione quidem indigeat, quum eodem tẽpore glorioſa ſimul & tam abiecta Chriſti humanitas eſſe reipſa non potuerit, vt & ab Apoſtolo Maledictũ dicatur, & vermi non homini apud Dauidem conſeratur: partim verò vos ipſos apertiffimè redarguit. Quorſum enim, obſecro, nos ad inſtitutionis illud Chriſti teſtamentum à vobis retineri, à nobis irritum fieri contenditis, ſi ab ipſo incarnationis momẽto Chriſtus iam vbique erat, ac proinde iam in illo pane ante Cœnæ inſtitutionem realiter & ſubſtantialiter inerat? Et ruruſum, ſi verũ eſt dogma illud veſtrum, quod erit inter panem Sacramentũ, & panem vulgarem diſcrimen? Excipitis in eo eſſe diſcrimen quòd in ſolo pane ſacramento inſit vt in eo diſtribuatur. Sed quid hoc ad rem? Nec enim nũc quaeritur an in illo pane præbeatũ & recipiatur, ſed an in ipſo pane realiter & eſſentialiter inſit: & ſi in eo ſic inſit, fiatne illud tunc primũ ex ipſa Cœnæ inſtitutione his verbis teſtata, Hoc eſt corpus meum: an verò iam antea virtute hypſtaticæ vniõnis, huic pani, vt & aliis quibuſuis panibus, quanuis in diuerſum finem, inſit. Sed & illud tibi demonſtrandum erit, Holdere, ſi Chriſti corpus propter hypſtaticam vniõnem eſt in quouis pane,

pane, imò in re qualibet (quandoquidem censet Lutherus separari naturas nisi ubique est Deitas (est autem ubique) ibi etiam realiter adsit vnitas humanitas) quinam inde non cõsequatur, quoties quicquam à quoquam accipitur, corpus quoque simul accipi? Nã si recedere à cæteris rebus Christi corpus dicatis, vt ibi non sit quum accipiuntur, vestra rursus perierit vbiquitas. Cur non hinc igitur meliore iure in te retorsero quæ in nos coniciis?

Assentimur, inquis, Christum spiritualiter etiam posse per fidem nobiscum coniungi, sed negamus cum Cyrillo, nullam præterea nobis cum illo coniunctionem esse per carnem. Itaque Beza ærem verberat, & cum laruis luctatur. Fatetur verò Beza se cum laruis quidẽ luctari, vestram vbiquitatem oppugnando, in hoc autem de quo hic agitis, ait sese cum sophistis luctari. Satis enim superque vobis liquet, ista aduerbia spiritualiter, ac Corporaliter à nobis quidem ad participationis modum, à vobis autem ad res ipsas quæ communicantur referri. Itaque hinc etiã à vobis magis quàm optauerimus, non à Cyrillo, dissidemus, quicum agnoscimus Spiritus Christi (id est ipsius Christi virtutis saluificæ & nos regerantis) non posse nos fieri participes, nisi carnis ipsius nobis verè communicatæ interuentu: sed spiritualement esse huius communicationis modum, & fidei instrumento in nobis peragi dicimus. Vos autem & spiritum hunc Christi in simplicis verbi prædicatione à carnis ipsius communicatione, id est fructus à fundo, & alimētum à cibo seiungitis: & contra, dum in Sacramentorum vsu carnem tum

ab indignis, tum à dignis corporali modo præsentem, corporeo quoque organo sumi contenditis, cibi substantiam à succo in indignis separatis, & spiritualia, intolerabili errore, corporaliter intelligitis.

In disputatione quoque de impiorum manducatione, vide, si potes, Holdere, quantam ipse tibi non nobis maculam inuras. *Ais, dignos ipsos à Beza excludi à corporis & sanguinis Domini participatione.* Assumis enim illud ipsum de quo quæritur, quod maximū est in disputationibus vitium: nempe eos demum corpus & sanguinem Domini participare, qui ore in sacramento realiter & essentialiter illa comedant & bibant. Nos autē hunc participandę carnis Christi modum Cyclopicum esse, non Christianum, dicimus, quem vt veritati corporis Christi, fidei articulis repugnantem, & à nostrę religionis scopo penitus alienum orthodoxa semper Ecclesia explosit: minimè verò propterea veram illam spiritualem ac mysticam per fidem omnium credentium cum Christo ipso coalitionē sumus vnquam inficiati.

Sed hęc demum audiamus ex te, Holdere, solidum quidpiam. Iubes me hunc nodum expedire. *Si omnino res significatę cum signis sacramentalibus VERE coniunctę sunt, quomodo qui signa accipiat, simul rem verè coniunctam non accipiat.* At ego miror, Holdere, quānam vir tanto acumine præditus, in hoc expediendo nodo hæreas. Nam in ipsis etiā rebus corporeis humano modo coniunctissimis, quid obstat quominus is cui simul duo præbentur, vnum tamen duntaxat altero repudiato accipiat, nec

nec tamen propterea qui duo præbebat, vnum tantum dicatur verè præbuisse? Sed hîc alia sese offert ratio longè opportunior, quam te prius animaduertere oportuit, quàm de rebus tibi incompertis disceptares. Nos enim duas quidem res quibusuis à Deo tum in verbo simplici, tum in verbo sacramentis additis veluti vestito, à Deo præberi dicimus, vt qui nunquam sit fallax: nempe Christum, Euangelii materiam, tum verbo simplici, tum sacramentis additis, ita quibuscunque hominibus significato, vt simul quidem semper & cum verbo & cum symbolis offeratur, sed ita vt sicut hæc sunt duo (nempe verbum aut symbolũ & Christus ipse) ita ad hæc duo simul recipienda, duobus semper sit opus instrumentis. Nã Corporis quidẽ instrumentũ (auribus puta ad audiendũ verbum, manu & ore ad symbola recipienda) fide verò ad ipsum excipiendum Christum opus esse dicimus, quum verbum quidẽ auribus, symbola verò manibus & oribus ipse denique Christus menti & fidei præbeatur. Itaque verbum quidem & symbola tum à dignis, tum ab indignis, Christum autem ipsum à solis fidelibus sumi merito affirmamus. Quid igitur mirum est, Holdere, etsi Christus & sacramenta Christi, sint semper quod ad Deum attinet, coniunctissima, simũ que vt diuersis tamen instrumentis percipiẽda, præbeantur, vtraque ab iis solis sumi qui vtrunque afferant instrumentum? Imò quãnam aliter fieri posset?

Sed audiamus rursus acutissimi Theologi dilemma. *Si quis impius & incredulus, inquit, corpus & sanguinem Domini non accipit in Cœna Domini, hoc*
e. ii.

accidit, vel præbentis culpa vel accipientis. Concedo, & vna accipientis culpa non accipi dico, vt qui fidei instrumentum non afferat, quo vno Christus applicari nobis potest. Atqui dicit Beza, inquis, veritatem sacramentorum à fide accipientium non pendere. Imò dicit Beza te, Holdere, rursus calumniatorem & sophistam agere, quod antea Pappo responderat. Nam hæc Bezae verba sunt, eo quem citas libro nempe pag. 128. Obijciunt P. p. ista à quibus hoc telum arripis, doceri à nobis quòd à fide pendeat sacramentorum veritas, id est fidem efficere vt res adsit sacramentaliter, quum hoc ab vna Cœnam instituentis Christi auctoritate pendeat: siue fidem sua virtute apprehendere quod ipsi sacramentaliter præbetur, quum fides ea in re sit potius $\pi\alpha\rho\rho\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$ instrumentum quàm $\epsilon\upsilon\rho\rho\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$. Christo videlicet sese communicante, fide verò quæ & ipsa Dei donum est, eum recipiente. Obijciunt igitur doceri à nobis quòd à fide pendeat sacramentorum veritas, quasi credentibus adsit (sacramentaliter videlicet) incredulis autem non item, quod falsissimè nobis impingitur. Fatemur enim sacramenta tum dignis tum indignis verè præberi: ac proinde siue dignè siue indignè ad ea accedatur, tam signum quàm res significatas quibus suis accedentibus præberi. Sed sicut cæcis Solem lucem præbens non lucet, idque cæcorum vitio, vt rectè dicere liceat Solem non alijs quàm videntibus lucere. & oculorum aciem efficere, non vt Sol luceat, sed vt intuenti luceat: ita dicimus, fidem efficere, siue fide interueniente fieri, vt res symbolis significata credentibus adsint, incredulis absint. Vident igitur, Holdere, te ex araneorum filis, non tam Bezae quàm veritati retia tetendisse?

De Falsis.

Dicit alicubi Beza, inquis, *Corpus Domini esse præsens in Cœna, alicubi verò panem & vinum esse tantum visibilia corporis & sanguinis Christi in sese & reipsa absentium signa. Ergo alterutrū falsum. Inò neutrum.* Aliud enim est aliquid præsens esse, In, Sub, vel Cum sacris symbolis realiter, & sui ipsius essentia, quod negamus: quàm præsens esse In Cœna, spiritualiter nostræ menti & fidei. Cœna enim Domini est actio, non illud ipsum quod in actione adhibetur: & partim corporalis est, partim mentis & fidei actio: teste etiã Chrysostomo, iubente nos ut aquilas ad corpus respicere, neque hæere in pane in terris sito, sed à pane in cælum ubi corpus est, alis fidei subuectos euolare: quò etiam spectat illa solennis acclamatio, *SURSVM CORDA.* Num igitur quia tu malè distinguis, Holdere, ego malè colligo? Sed & in eo falsarius deprehenderis quòd ex libelli mei pag. III. profers. Nec enim ibi scripsi, panem & vinum esse tantum visibilia signa corporis & sanguinis, sed scripsi esse *virtutem* non tantum mortis, sed etiam ipsius corporis Christi.

Falsum est, inquis, quum de persona Christi redemptoris nostri loquimur, quòd sola diuinitas intelligatur: Beza verò dicit Christum personam vocari ratione Deitatis tantum, & Solius Deitatis respectu proprie. Agnoscit hoc vtrunque Beza, sed illud negat ex isto consequi. Si hoc non intelligis expende quæ ex Damasceno illic citaui. In summa verò tibi respondeo illud ipsum quod Pappo: non negari de toto

quod de singulis partibus non dicitur. Sic in hypostatica vnione hominis, non negat hominem dici animæ simul & corporis respectu, qui tamen hominem illum esse negat, vel animæ vel corporis seorsim habita ratione. Itaque etiamsi (quod absit) neque deitatis, neque humanitatis seorsim consideratarum respectu Christum personam statuerem, non tamen inficiarer vtriusque coniunctæ respectu personam dici. Sed adieci, quod omnem tibi calumniandi ansam præcidere debuit: nempe Christum etiam nature vnus, nempe Deitatis distinctè consideratæ respectu propriè dici personam, id est quod Christus ex natura vtraque cõstans, persona est & dicitur, acceptum referri propriè vni Deitati, vtpote quæ vnica per se subsistat nec tamè propterea excludi à personæ appellatione Humanitatem, sed ita comprehendi in personæ vocabulo, vt hoc in sese non habere propriè Humanitas intelligatur, sicut habet Deitas, quoniam non per se sed in Deitate assumente subsistat. Nõ dixi, inquam, Humanitati in se consideratæ conuenire personæ appellationem impropriè seu propriè: vel personæ nomine hypostasin Filij ab assumpta Humanitate seiunctam intelligi: sed dixi & dico, omnem personalitatis (vt ita loquar) rationem, propriè à sola Deitate peti, & illi vni propriè competere: quod ne vos quidem negaturos opinor, quantum in Deitate ex Brëtij dogmate in carnem realiter effusa, nullo modo possit hæc veritas inueniri.

Præterea, inquis, Beza alicubi fatetur corpus Christi adesse sacramentaliter, at non realiter: alicubi verò nempe pag. 62. in Pappum, assentitur SACRAMEN-

TALITER & REALITER non esse opposita. Ergo in alterutro falsum dicit. Imò vtrunque verum est, & inter se consentiēs, si homonymiam distinguas. Nam si REALITER id adesse significetur, quod minimè vanum est & imaginarium, item si accipiat pro RE ipsa, id est pro ipsamet Christi carne, ne meritorum duntaxat communicatio in Cœna statuatur, ista duo necessariò cohærent, quum verè semper præbeat quod symbolis significatur. Sin verò ut vos facere consuevistis, REALITER accipiatis pro re ipsa, & sua essentia, nec tantum fide præsens in terris corpus adesse In, Sub, vel Cum symbolis: tum sanè hæc sunt è diametro opposita. Et ne queri possis hoc à me exprimi debuisse, dico à me fuisse liquidò expressum & te rursum falsarium hinc deprehendi. Nam eo ipso quem citas loco, post hæc verba quæ citas: *Quòd autem SACRAMENTALITER non vis nisi VERE & REALITER opponi, in eo tibi assentimur, hæc adieci, quæ tu astutè præteris, modò realitatem nullam ponas quæ circumscriptam proprietatem tollat, neque duas oppositas qualitates eidem substantiæ, Circumscriptionem videlicet & Incircumscriptionem tribuat: quæ repugnantia certè non tollitur, etiamsi circumscriptionem tribuas nature, Incircumscriptionem gratiæ. Et hoc est scilicet bona fide agere.*

Falso etiam dicit Beza, inquis, nos à Papistis tela arripere, quum ipsomet argumentum 25, & alia sit à Papistis mutuatus, & Theses Ingolstadianas Geneuæ imprimendas curarit. Imò longè aliud est Papistarum calumnias & commentitias scripturæ sacræ, & patrum explicationes nobis reponere (quod à vobis

fieri dixi & dico) quàm ea quæ non ipsi commenti sunt, sed ex puro Dei verbo & rectè sentientibus patribus sumpserunt obseruare, vt in hoc Vbiquitatis argumento ab illis factum fuit, argumentis aduersus Eutythianos, Monophysitas, & Monothelitas ex scriptis patrum & Dei verbo repetitis. Neque verò nego mihi sic placuisse Theses illas aduersus Iacobi Andreæ blasphemias Ingolstadij scriptas, vt hîc etiam quominus ederentur nò obstitierim. Nec enim sunt Papisticæ, sed verè piæ, ex Dei verbo & orthodoxis patribus summo iudicio conscriptæ: imò Papisticam transsubstantiationem, vt & vestram Consubstantiationem, solidis argumentis expugnant. Ideò alterâ illâ thesè^{is} partem Papisticam, & priori disputationi prorsus repugnantem, nequaquam excudendam putauimus.

*Scripti, fateor, nulla fronte à nobis peti vt Augustana confessioni nullis conditionibus subscribamus, quò vix vllum super sit eius caput de cuius explicatione inter vos conueniat. Tu verò quæris, cur vestræ illi concordiæ non subscribamus, & communi consensu pontificios hostes non oppugnemus. Respondeo, quoniam errores erroribus cumulare, conferuos tyrannicè verberare, ipsum Romanum Antichristum in damnandis non auditis superare, arcano panculorum àu. *Διυπερτωρ* conciliabulo coactò conscientias fidem præscribere, non est inter dissidentes sanctam & Christianam pacem cõstituere.*

Falsum etiam esse vis quod scripsi 1. Corint. 10. *Dici veteres eandem atque nos escam comedisse, & eundem potum bibisse, nisi, inquis, istis licet qualibet rãquam ex tripode dicta pronuntiare. Imò verò, Holdere,*

dere, quo pudore hanc interpretationem quasi à nobis excogitatam dicis Ecclesiæ obtrudi? Nec enim ignorare potes quid Pappo saltem ipsi responderim, nempe habere nos grauissimum auctorem huius explicationis Augustinum in Ioan. tract. 45. & in lib. de Pœnitentiæ utilitate, quibus locis nunc addas licebit eundem August. tractatu in Ioh. 2. 6. & in Psal. 77. Cyrillum lib. in Ioan 4. ca. 10. & lib. de recta fide ad Theodos. & alios quoque à scholiaste Græco commemoratos. Et certè si patres Paulus nõ nobiscum sed inter se cõpararet, quid attinebat dicere illos in mari & nube baptizatos, & Christum nominare? Sed, inquis, quomodo conueniret quod additur, quum *Apostolus OMNES illos in duas cohortes diuidit, quorum alios prostrauerit, alios approbauerit Dominus?* Optimè profectò. Nam ut sacramenta vetera cum nouis, ita vetus populus cum nouo cõfertur, & quidem vterque bipertitus, ut apparet & ex eorum qui Sacramētis abusi sunt, & ex eorum qui rectè iis sunt vsi comparatione cum Corinthiis, quos sicut ab illorum imitatione deterret, sic ad istos imitãdos Apostolus hortatur. Itaque, nisi aliud oraculum nobis ex vestro tripode proferatis, vix ac ne vix quidem nos ex nostra sententia, tantorum virorum testimonio, tamque firmis argumentis confirmata, depuleris.

Ceterum quando cœperit apud vos de ista Vbiquitate disceptari, & quo progressu incaluerit ista disputatio vobis inquirendum vltro relinquo. Illud quidem constat, Lutherum, etsi pedetentim admodum in cognitione veritatis profecit, nihilominus in iis asserendis quæ meritò postea emen-

dauit, non minus fuisse securum & vehementem, quàm in iis quæ meritò semel cognita retinuit, quòd ita soleat acribus præsertim ingeniis euenire, vt naturæ impetus non possint, ita vt par erat moderari. Sed & illud inficiari nõ potestis, aspersum potiùs initiò aliquid de ista hypostaticæ vnionis interpretatione, in ista cõtrouersia fuisse, quàm copiosè explicatum, disceptatibus potiùs vtrisque de verborum Institutionis sensu, donec Brentius hanc Camarinam ab ipso vsque fundo commoueret. Et audiui ego his meis auribus Vormaciæ D. Philippum, audiente & silente Brentio, satis falsè istud Vbiquitatis dogma perstringentem. Quod vtinam de hoc potiùs semel restringendo in cõdicio sinceræque conscientia, ex Dei verbo, & purioris Ecclesiæ consensu quæreretur.

Dixi ego, fateor, *loca legitima Synodi rem apud vos vi geri*, quod quum tu de vi armata interpretaris, & bella ciuilia Gallica & Belgica, tum generaliter omnibus nobis, tum non in Caluini aut cuiusquam alterius ne Angeli quidem, sed in vnus Dei verbu iuratis, ac etiam mihi priuatim tãquam instigatori exprobras, rursus qua conscientia mecum agas ostedis. Legitimam enim Synodum quam semper postulauimus, & quam à Papistis vos quidem ipsi tot ante annis efflagitastis, nos verò à vobis obtinere ne nunc quidem possumus, quum isti vestræ vim dici, quàm *λυσιν* illa *αυθεντητων* pauculorum conciliabula, quibus egregiam illam farraginem, vtinam sub Concordiæ nomine, non horrendi incendij

cendij flammam tota Germania spargentem, acceptam ferimus. Sed & quibus artibus, & qua vi subscriptiones à plerisque extorseritis, & quorum autoritate ad pios tam multos vexandos abuti, ne nunc quidem desinatis, fallimini, si orbi terrarum ignotum esse creditis, aut vestram, vestram inquam, istam, non autem piorum alioqui & Ecclesiarum paci studentium principum, maculam sola inficiatione elui posse existimatis. Bella verò tū Gallica tum Belgica sint ne à nostris excitata, aut suasore suscepta, si non ex tot scriptis verissimis ac iurissimis defensionibus, at certè ex Illustrissimorum quoque Germaniæ non paucorum principum inspectis archiuis cognoscere potestis, quorum & iudicio & pietate, hæc vestra calumnia satis superque refutatur. Sed ne de illis quidem refellendis quæ mihi de blasphemi & Mahumetani Syluani supplicio cuius suasor fuerim, & de Satanæ excremento (dissimulatis iis quæ hac de re toties antea verè respondi) mihi apud bonos & pios laborandū opinor. Vos autem, vestri que similes, ne tantillum quidem moror.

Sed quod subiicis à me scribi, non aliter proprietates diuinas Humanitati, quàm Humanitatis Diuinitati tribui, operæ pretiū est ab omnibus intelligi, quàm calumniosè à vobis peruertatur: quū quod ego de sola gratia vnionis dixi, tu ad dona offusa transfers. Mea autem hæc verba sunt, à te rursus detruncata, pag. libelli aduersus Pappum 57. *Quod ais, Pappo, aliter communicari Deitatis proprietates Humanitati, quàm humanitatis Deitati, verum esse non potest si ad gratiã vnionis referas. Est enim eadem*

prorsus unione hypostatica Verbum homo, qua homo
 Verbum: & qua ratione Filius Dei dicitur crucifixus,
 filius etiam hominis erat, in celo quum esset in terris,
 nempe κατ' ἄλλο, non in sese, quanuis dignior sit assumens
 natura quam assumpta. Hinc verò illud sequitur cuius
 ignorantio vos fefellit, & in hec precipitia Lutheri &
 Brentium impulit, κοινωίαν videlicet ἰδιουτάτων, siue φύ-
 σεων ἀλλοιώσιν, siue ἀντίθεσιν, siue ἁεὶ ἕξ ἑσθιν καὶ τὸ εἶναι,
 de tota quidem persona ὅλας non καὶ μὴν considerata, &
 tamen ab alterutra naturarum in cōcreto denominata,
 verè & realiter dici, ne personam cum Nestorio separe
 mus. Et tamen ei natura à qua in concreto persona de-
 nominetur non reipsa, sed verbo tantum conuenire, ne
 naturas cum Eutychete cōfundamus. Deinde subiūcio,
 quæ tu quoq; astutè præteriisti. Sin verò ad unionis
 effecta istud referas, concedimus tibi nō fuisse Deitatem
 ab humanitate affectam, sed humanitatem ab unio sibi
 verbo inenarrabiliter supra res cæteras creatas eue-
 ctam. Hæc igitur quum expressè distinxerim, quo
 pudore quæso, istam distinctionem præteriistis, vt
 istud rectè & verè dictum torqueretis, qui tamè,
 etsi imparè, eandè tamen in genere communicati-
 onem Deitatis in Christo & Petro statuitis?

Illam autem ἁεὶ ἕξ ἑσθιν secundum unionem esse
 reciprocam, & eadem penitus ratione secundum
 illam humana de Deo, & diuina de Homine in cō-
 creto dicitur, res ipsa demonstrat (quoniam alio-
 qui Deus & Homo essent duæ personæ) tum Da-
 mascen^o cum tota vetustate plurimis passim locis,
 ac præsertim expressè loco antea citato, nempe lib.
 3. cap. 3. declarat. Sed & alia quoque est ἁεὶ ἕξ ἑσθιν ad
 abstracta pertinens, qua fit vt Deitatis quidem, nō
 ipsa

ipsa idiomata essentialia (quæ verè ἀκονόουιντα semper sunt) sed creata dona vt effecta illorum essentialium, re ipsa in Humanitatē, vt in subiectum qualitates effundantur, Humanitatis verò in Deitatē nequaquam. Quis enim Deitati quidpiam adiecerit, aut detraxerit? quas multum diuersas ἀεὶ ἕρῃσιν species non distinguēs Kemnitijs, hoc ipsum quod stabilire voluit, euertit, dum insitam realiter naturam naturæ esse vult, quæ sit distinctis manentibus naturis earūque proprietatibus personaliter duntaxat vnita.

Negat, inquis, Beza, Deum omnibus rebus creatis adesse essentialiter, & sustentare res omnes essentialiter, vel etiā substantialiter. Vbi verò negat? pag. inquis, in Pappum 23. Inspiciatur ergo & illa pagina tota, & quatuor præcedentes: & comperietur Holdere omnem pudorem in Beza tantæ impietatis accusando exuisse. Non, inquam, negavi, Holdere, Dei essentiam vbique adesse, quam è contrario contra vos tueor vnicā & solam vbique esse. Num enim me inter Anthropomorphitas recensebis, quibus vbiq; clamat iniuriam factam Lutherus, quòd nunquam tale delirium cuiquam in mētem venisse sibi persuadeat? Sed hoc ego passim clamitavi & clamito, intolerabilem esse Iacobi Andreæ impietatem quam ex Brentio acceptam amplificauit, quòd videlicet scribat Christum non aliter esse in Christo quàm in omnib' rebus creatis, quod est merè Samosatenianum & Nestorianum. Neq; verò negat Beza, imò difertè fatetur Deum adesse rebus omnibus, quum illum aliter esse dicit in assumpta illa carne (συνεπιθετός videlicet) quàm in re-

liquis rebus, quia nimirum sic istis adest, vt tamen illis sese nō vniat, & in ipsis aliquid dūtaxat, & quidem impariter efficiat, quæ *παρουσία* dicitur *ἐνσπύριον*: assumptæ verò vni illi humanitati semetipsam Filii hypostasis vniuit, quæ præsentia vni huic assumptæ carni propria, propterea hypostatica vni vocatur, & perperam ex *ἐνσπύριον* modo definitur, quum species non ex altera specie, sed genere cōmuni definiatur. Itaque magis etiam abominor illam inauditam in Ecclesia Dei enuntiationem, *Deum rebus omnibus subsistentialiter adesse*. Nam aliud est aliquid vi sua in ipsis, vt in Scholis loquuntur, *esse* conseruare, aut etiam rei non existenti dare vt sit, quàm hypostaticè adesse, id est, ita vt in vnâ hypostasin cum re quapiam vniatur, quod fuit Manichæorū delirium à Serueto nostra memoria renouatum. Itaque etsi locum illum videbatur personalem vnionem facere Christo cum sanctis omnibus cōmunem tibi largiar malè fuisse à me intellectum, tamen sic ille non absoluitur, quum hypostaticè sustentare, & personaliter sese vnire, vnum & idem apud sacros omnes scriptores declarent: & vt antea ex Brentio citavi, sic Petrum Dei essentia præsentia & potentia, vt Christum ipsum impleri disertè doceatis.

Sed & illa falsitas quanta est, quòd Deum negè essentia sua cælum & terram implere, quoniam sic illum vbique esse dico, vt tamen *VELVT* sedem ipse in cælis excelissimis terra collocem? Quomodo enim hæc non essent *ἀόρατα* si sic acciperentur vt tu vis? & cur adderem particulam *VELVT*?
cur

cur etiam exprimerem istius rei causam, nempe quoniam cælorum structura & splendor peculiari quodam modo Dei gloriam annuntiant? Cælus autem illos Brentianos ubique sitos mirum est, Holdere, si probare isto testimonio te posse putas, quo dicitur Deus cælum & terrā implere. Etenim si ubiq; sunt, quā nā illos à terra separaris? & si cæli quoque ubique sunt, certè non tantum Deitas per se, & Humanitas per gratiam, sed etiam cæli ubiq; erunt. Num etiam, quæso, hypostaticè vniti, quādoquidem istam Ubiquitatē ab hypostatica vnione, vt effectum à causa suspendis? Et hīc quidem tute habes Holdere, in quo tuum istud acumen exerceas.

Sed audiamus mirificum istius acuminis argumentum. Negavi, eidem naturæ posse oppositas essentialiales, aut τῆ φύσεως necessariò παρεπιδησας proprietates simul tribui. Res enim vnaquæque suis proprietatibus ἀκωναντιστοῖς dignoscitur, quibus mutatis, ipsas quoq; res mutari necesse est, nisi disparata velis vnum & idem esse. Quid autē Holderus? *Omnipotentem esse, inquit, est essentialis proprietates Dei, & tamen Omnis potestas data est Homini Christo.* Imò ipsamet quoque essentialis Deitas vnita est huic assumptæ Humanitati: & sic datum est huic homini vt sit Deus. Num verò in sese? Hoc quidem dixerit siue Eutyches, siue Brentius, vt qui scribat disertis verbis pag. apologiæ modò citatæ 25. *Diuinitatem hominis Christi non esse illam ἐνιάδην, sed communicatam à secunda hypostasi, quali vnio hypostatica sit naturæ diuinæ in humanam realis effusio.* Sed Orthodoxi Christiani fortiter id vt

manifestam blasphemiam execrabuntur. Sit ergo sanè, vt est, hic vnus Homo Omnipotens, at quatenus Deus, non quatenus homo: siue non secundum Humanitatem, sed secundum Deitatem τοῦ λόγου essentialē, cui sic vnita est vt idem sit & vnus Deus & Homo. Quod attinet autem ad hanc Omnē potestatem, quæ huic etiam ipsi Humanitati in sese tribuitur, ea & ὀμνύμενος & ἑτερονύμενος sic vocatur. ὀμνύμενος quidem, quatenus in Deo quidē verò est qualitas creata & donata. ἑτερονύμενος autem Latinè dicitur Omnipotentia. Nam à Græcis ipsorum illa quidem significat potentiam efficiendi, quæ in Deo est essentialis & infinita, in rebus autē creatis est qualitas, eaque vel naturæ legibus, vel extraordinariæ diuinæ liberalitatis finibus circumscripta: hæc verò declarat potestatem in rerum creaturarum gubernatione, quæ Christi humanitati concessa est supra res omnes creatas, sic tamen vt Deitati ne quidem exæquetur, quāuis id arbitretur Vbiquitarii. Est enim Christus secundum Humanitatem, seipso secundum Deitatem minor. Quorsum autem istud, vt contraria essentialia idiomata eidem subiecto inesse dicantur, quum ne accidentibus quidem omnibus citra distinctionē id conueniat?

Quid plura? Holderus etiam sese alio argumento acutissimum Theologum, Bezam autem metaphoricum & Capernaiticum esse probat: acutè scilicet, quum Capernaitas ne ipse quidem inficiari possit Christi sententiam non metaphoricè, sed τὸ πρῶτον

nō in̄tōy intellexisse. *Præsentiam corporis* (inquit) &
sanguinis Domini in Cœna dicit Beza sese nō inficiari.
 Dicit profectō: ideōque Holderum in manifesta
 falsitate deprehendi quum à Beza signa sacra exi-
 naniri vociferatur. *At ea præsentia* (inquit) *est aut*
visibilis aut inuisibilis. Concedo siue ad rem ipsam,
 siue ad præsentia modum hoc referas. *Aiqui vi-*
derus, nisi forte videt id quod non est, quanuis
hæc cōtra se verba ex Chrysostomo citarit, Ipsum
videt, ipsum tangis. Ergo inuisibilem præsentiam a-
gnoscat Beza, aut si hanc etiam negat, omnem præsen-
tiam negat. Nihil enim est tertium. Itaque iam Beza
Cretensis factus, nec Gallia modo, sed honestatis & ve-
recundia fines transiisse suo ipsius testimonio compe-
rietur, ut qui dicat, inuisibilis & visibilis præsentia
carnis Christi discrimen fuisse omnibus seculis in Ec-
clesia Dei inauditum, & tamen aut inuisibilem præsen-
tiam fateatur, aut omnem præsentiam neget. Imò ve-
rò, Holdere, ne sic quidem mendax deprehendore:
nec me crucis Christi, id est, voluntaria extra ex-
cam adhuc Galliam propter veritatem secessionis
pudet, quam quoties tu mihi exprobrabis, toties
non honestatis & verecundia tantum, sed Chri-
stianitatis ipsius oblitus fuisse comperieris. Ut au-
tem de re ipsa respondeam, non ego simpliciter
negavi istud visibilis & inuisibilis præsentia car-
nis Christi discrimen, sed eo demum sensu, quo à
vobis Consubstantiatoribus, & à Pōtificiis Trā-
substantiatoribus vsurpatur. Nam Pontificii qui-
dem ut ipsum essentielle Christi corpus tum in
cælis tum in terris reipsa eodem momento in illis

suis infinitorum & incâtatorum panum speciebus
 adesse statuant, vos autem vt illud ipsum itidem
 eodem momento sua quoque essentia vbique præ-
 sens adesse confirmetis, vel tum visibile, tum inui-
 sibile simul, vel inuisibile semper illud esse ponatis
 necesse est: quod commentum veritati corporis
 Christi ex diametro repugnans illi quidem sacra-
 mentalibus verbis, vos autem illi vestræ omnia
 ac proinde circûscriptionem & visibilitatem per-
 petuam corporis Christi ex sacris Literis, & rotius
 Ecclesiæ orthodoxæ perpetuo consensu asseren-
 tes, ipsum in sese Christi corpus sua essentia nunc
 nusquam esse nisi in cælis, in quos verè terras de-
 serens transcēdit: & suis illis quantumuis glorifica-
 tis, veris tamen ac visibilibus partibus organicis
 constare: ac proinde nonnisi visibile & nunc à no-
 stris corporibus verè abesse affirmamus: & hacte-
 nus vestrum illud Quanti & Non quanti, Visibilis
 & Inuisibilis præsentia discrimen, vt impium re-
 pudiamus. Nec tamen propterea mentis & fidei
 oculis tum in verbo simplici tum in sacramentis,
 spiritualiter Christum totum, & Christi totum
 contemplantibus, inuisibiliter illud adesse, & cre-
 dentibus verè communicari diffitemur, imò cor-
 de & ore confitemur, expectantes diem illum, quo
 corporis etiam oculis illo essentialiter præsentem
 perfruemur.

De calumnijs.

Dicis præterea, Holdere, in eo calumniatorem
 esse Bezam quòd scribat *ex reali consubstantiatione*
 &

& tunc p[er] se seruato, consequi corpus ipsum Christi ante-
 quam comedatur, vel paulò post euanescere, vel in ven-
 tre simul trahi. Dicit enim Beza, inquis, si vir bonus
 est, quis vnquam nostrum ita senserit, scripserit, docue-
 ruit. Vos omnes certè, ait rursus bona fide Be-
 za, vos inquam illud ipsum sentitis, scribitis, doce-
 tis, quotquot ore ipsum Christi corpus reale &
 essenziale comedi sentitis, scribitis, docetis: & qui
 in nos qui sola fide spiritualiter presentia illa reci-
 pi docemus, & voces Accipiendi, Comedendi, Bi-
 bendi, de ipsis quidem signis propria, de corpore
 autè & sanguine Christi, translatica significatione
 accipienda ex regula toties à veteribus patribus
 inculcata, sentimus, nil præter diras & anathemata
 crepatis. Nam, obsecro, mi homo, in quamcunque
 te partem conuertas, si accipienda sunt hæc verba
 sicut sonant, quid est Comedere, nisi dentibus cõ-
 minutum in v[er]triculum trahere? quid est Bibere
 nisi ore haustum eòdem transmittere? Etsi iam an-
 tea in ore & ventriculo hæc erant, vt ex vestra reali
 vbiq[ue] colligendum est, quàm eo immitti
 realiter dicentur, vbi iam existebant? Sed & hæc i-
 psa Lutheri verba protuli. *Vtinam tam Christianè*
egissent omnes papa, vt Pontifex ille cum Berengario e-
gisse. Quid autem ille Papa? Credimus (inquit) verum
corpus & sanguinem Christi non solum sacramento, sed
in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi fidelium
dentibus. **A T T E R I.** Quid tu verò contra, Holdere?
 ne p[ro] quidem. Quid enim responderes, qui neque
 Lutheri hyperbolas agnoscere, neque veritatem
 fateri sustines? Ais tamen Lutherum in eo loco nõ
V E R E & P R O P R I E sicut scripsi, sed **R E C T E &**
 f. ii.

BENE, scripsisse & addidisse, PROPTER SACRAMENTALEM VNIONEM, Ego coniunctionem dicim. Sed quid ista te iuuant? Nam probat differentiam Lutherus illius Papæ decisionē: & glossam iuris Canonici reprehendit nominatim, quæ vt Papam excuset, verba illa negat propriè esse accipiendâ. Deinde quid est aliud ACCIPERE VERBA SICVT SONANT, quàm illa propriè intelligere? Illa verò Sacramentalis vnio nihil Lutherum subleuat, quàm à vobis realis & essentialis in terris esse statuatur: neque de illius locutionis causa, sed an χ τ ρ σ illa comedatur & bibantur inter nos disceptetur.

Illud autem cuiusmodi tãdem est? Nos, inquis, tibi libenter Beza, cõcedimus, non quaesituros nos aliam causam præsentia Christi in Cœna, quàm Institutionis verba: & quia longè aliam rationem esse præsentia Christi in Cœna (quam Sacramentalem esse dicimus) & Omnipræsentia causam, quæ ex vnione personali dependet, nos ipsi fatemur: in hac quidē controuersia de Cœna Domini posthac de Vbiquitate nullum faciemus verbum. Pero quidam Beza amplius. Respondet Beza absurdum esse aliã causam specialis præsentia, realis & essentialis in Cœna ponere, quàm generalis Omnipræsentia, quum causa generis sit etiam speciei causa. Hypostatica igitur vnio si omnipræsentia, erit quoque præsentia in Cœna causa: sed Institutione Cœnæ faciet vt hæc præsentia sit in Cœna Sacramentalis, id est rei præsentis in Cœna percipiendæ causa instituta. Hoc verò si ita est, petit hoc amplius Beza, vt si seriò Humanitatis Vbiquitatem silentio vultis obrui, id quoque quod ex ea posita consequitur, & ea sublata tollitur, (id est realem istam

istam & essentialem In, Sub, vel Cum symbolis
 præsentiam, ac proinde oralem quoque sumptio-
 nem) abrogetis. Petit denique vt quod vester ille
 dictator spondit, re ipsa præstetis. Nosti enim
 illum in responsione ad Sperlingum, cuius verba
 aduersus Pappum citavi pag. 64. vltro promississe,
 si ea est humane nature proprietas, vt nõ nisi vno aliquo
 loco esse possit, neque à diuina natura ipsi communicari
 vilo modo possit, quo & ipsa cum dōgō in pluribus aut
 omnibus (simul videlicet) locis esse queat: se pro asserēda
 vera corporis & sanguinis Christi præsentia in Cœna,
 ne ad momentum quidem pugnaturum. Si enim simpli-
 citer (inquit) id impossibile esse fatear, qua ratione id
 fieri posse ex Cœnæ verbis demonstrare conarer? Verba
 enim Cœnæ (inquit idem Andreas alibi) sunt tantum
 verba dispensationis corporis & sanguinis Domini, iam
 ante & ex alia causa essentialiter in pane & vino præ-
 sentium. Audin' Holdere, præsentiam vestram rea-
 lem non pendere ab Institutionis verbis quæ tan-
 topere vrgere confueuistis: audin' cum Vbiquita-
 tate tolli vestrum illud In, Sub, vel Cum realiter
 & essentialiter abrogari? Vtrumque igitur à vobis
 fieri peto, quum posterius ex prioro quod vltro
 pollicemini dependeat.

Citaram etiam locum ex Luthero, in quo eos
 reprehendit qui ex Christo omnipotentem homi-
 nem faciunt, duas naturas permiscentes, quod alibi
 vt piè scriptum laudem, alibi vt erroneum repre-
 hendam. Ego vtrumque factum agnosco, & vt re-
 ctè factum tucor. Est enim certè Orthodoxum
 quod dictum voluisse Lutherum apparet, nempe
 ipsi Humanitati Omnipotentiam non posse com-

municari quin naturę confundatur. Sed ipsa phra-
 sis, Hominem hunc non esse omnipotentem falsa
 est, quum Homo iste sit Deus, *κοινωνία* videlicet
ἰδιωμαίων, siue *ἀλλοιώσει*, quā idem Lutherus postea
 non rectè reprehendit. Sed quid ad hæc Holderus?
 de re ipsa ne *χῦ* quidem, contentus Bezam vt in-
 constantem carpere, ipse in errore pertinacissi-
 mus.

Alium præterea Lutheri locū à me prolatum in
 quo copiosè explicat quomodo dicatur Christus
 non nostri duntaxat, sed suę ipsius animę respe-
 ctu, verè pro ratione ætatis creuisse sapientia, ne-
 gat Holderus contrà se facere. Legatur locus in-
 teger, & periti Theologi diiudicent. Illud certè
 falsum est quod ait, *negare nos humanitatē esse Dei-*
tis instrumentum, quod absit vt recto sensu infic-
 mur. Sed hoc quidem verum est, huius dicti merè
 Monotheticam expositionem quam afferunt à
 nobis repudiari, quasi videlicet vnica sit duarum
 naturarum *ἐνέργεια*, & vnicum *ἐνεργημα*. Nam neque
 Deitas quæ sunt Deitatis propria per Humanita-
 tem vt in merè diuinis operibus efficientem cau-
 sam cooperantem agit: nec Humanitas quæ sunt
 Humanitatis propria sic impellente ipsam Deitate
 operatur, vt tamen *αὐτομάτως*, nō tantum *παθητικῶς*
 agat quæ suę sunt naturæ: quanuis neutra separa-
 tim agat, sed sicut suis & essentiis & voluntatibus
 & energiis & *ἐνεργήμασι* distinctæ naturæ manent,
 ita etiam distinctè agant singulæ quod est singula-
 rum proprium: licet commune sit postea ipsūm
 personale *ὑποτέλεσμα*: humanitate nimirum in suis
 distinctis humanis actionibus Deitati, & ipsius di-
 uini

uinis operibus subseruiente: sicut est à nobis antea rationibus & exemplis declaratum, quum de miraculis à Christo editis ageremus.

Patropassianorum errorem alicubi dixi illa reali omnium Deitatis proprietatum effusione stabiliri. Respondit tandem Andreas, se Deitatem considerare non absolutè, sed in vnica filii persona, quæ sicut est vnica incarnata, ita suas omnes proprietates, non quatenus absolutè in Essentia tribus Personis communi spectantur, sed relatè ex sese, vt genita videlicet, in carnem assumptam effuderit. Sed non animaduertunt isti Personam quidem à Persona re differre (quanuis reali tantum distinctione personalium notionum, non separatione siue diuisione essentiæ) ideòque numero multiplicari: Personas verò ab Essentia ratione tantum discerni, id est *ὡς ἀπὸ θεοῦ γεγενῆσθαι*, ex quo itidem efficitur proprietates essentielles numero non multiplicari. Itaque alius quidè est Filius re ipsa quàm Pater, ideòque incarnata dicitur Filii non Patris Persona: ac proinde Filiationis nõ Paternitatis respectu, Deitas est assumptæ Humanitati vnita. At quanuis Omnipræsentiæ, cæteræque essentielles proprietates Deitatis absolutè considerata in essentia, relatè in Personis spectentur, non tamen alius est quàm Omnipræsens Pater quàm Filius. Nõ igitur pari ratione Omnipræsentiæ Filii dici potest assumptæ carni vnita qua ipsa Filii persona. Hæc enim sic vnita est, vt paternitas neque re, neque ratione dici possit vnita: Omnipræsentiæ verò Filii quæ carni vnita est, ratione tantum non est vnita vt patris Omnipotentia, quum re ipsa vna & ea-

dem sit Patris & Filii Omnipræsentia non personæ. Iam verò quum illam ipsam Omnipræsentiam quæ vna est, dicat isti passim, realiter effusam fuisse in carnem assumptam, vt Deitatis essentialiter nusquam autem vt in Filio assumente personaliter consideratam, quæ Omnipræsentia in ipsa quoque Filii persona quum essentialiter consideratur, vnicæ est ipsi cum Patre & Spiritu sancto communis, quis isto argumento nos vsos esse mirabitur? Papum verò, siue quemcunque alium eorum quibus responsiones meas opposui, auctorem, qui tandem sit Holdere, si serio & sincerè veritati patrocinaris, vt plures Omnipotentias constituentem, vel non tuearis, si rectè sentit, vel, si impius est, mecum non cõdemnes? an quòd vos quoque plures Deitates statuere nõ pudet? Sic enim disertè loquitur tum passim Brentius, vt antea ostendimus, tum in primis Andreas in illa sua ad Ingolstadianas theses apologia; alterius sanè Andree Musculi impietati aditum aperiens, qui Deitatem ipsam apertè in assumpta natura fuisse natam, passam, mortuam & excitatam scribit.

Quod autem scripsi, & iterum scribo, nempe sic à vobis declarari Christi Deitatem, vt *χρὶ τὸ πλῆρῶν*, non *κατὰ τὸ ἴδιον* à donis in cæteros homines collatis differat, si tibi propositum erat vt calumniosè à me scriptum inficiari, cur non ad eos locos respondes quos ex Brentio & Iacobo Andrea *ἀντολογίαι* descripsi, & qua tandem ratione dilui possint non explicas? Tacēs? at ego nõ reticebo quod meridiana luce clarius est: fieri nõ posse quin ita illi senserint, scripserint, docuerint, vel aliud senserint quàm scripse-

scripserint. Illa igitur quæ mihi ex Andrea citas in
 cōtrariam sententiã, nullius me calumniosæ accu-
 sationis arguunt, sed ipsius palinodiam euincunt;
 eamque minimè sinceram, quum antea impiè scri-
 pta non tamen eiurarit, & ipsum hinc exortum er-
 rorem tueri perseveret. Imò audaculus hoc ipso
 suo dedecore factus Iacobus Andreas, sese madi-
 do linteo impudenter absterfisse non contentus vt
 sus est *αὐτὸς ἠμπερία*. Dixit enim in eo me errasse
 quòd dixerim, *energia quæ personalem vnionem se-
 quitur, carnem Christi à reliquis creaturis comparatè
 tantum differre. Cedò quãobrem? Quoniam (inquit)
 quum diuinitas filij nõ habeat actiones ab Humanitate
 separatas, hinc sequitur energiam carnis Christi sim-
 pliciter & propriè differre ab energia in sanctis, quorum
 sint separate actiones, vt separate persona.* Quæ verò
 hæc inscitia, Deus bone, quæ impudentia est? Nec
 enim ego energias Deitatis in humanitate Christi
 & in sanctis inter se comparauì, sed hoc millies re-
 petij, gratia quidem vnionis Hominem illum as-
 sumptum esse essentialiter Deum, ac proinde hanc
 gratiam toto genere à cæteris beneficiis differre
 quibus res creatas Deus creator affecit: gratia au-
 tem habituali quam vocant (id est, si qualitates seu
 dona creata in assumptam carnem effusa spectètur)
 Christi Humanitatem hoc demum respectu à san-
 ctis differre secundum plus & minus: vt qui solus
 spiritum, (id est illa dona) ex vnita sibi essentialiter
 deitate τοῦ λόγου profluentem sine mensura acceper-
 rit, vt inde velut ex capite in sua membra, certo
 modulo, prout ipsi libuit, redundant. Dixi autem
 ista illud Brentij refellens, vbi negat hac ratione

Christum à Petro differre, quòd Christus quidem sua, Petrus verò alterius, à sua videlicet persona se parati, virtute miracula ediderit. Quid ad hæc bonus Andreas? Fortiter dissimulatis quæ obiecerã, persuadere vult se non aliter vnquam sensisse, & tamen ne hoc quidem satis intelligit quod ex me aliquatenus didicerat. Itaque pro ipsis donis substituit eorum vsum, & stultè concludit quoniam Christi Humanitas his donis nõ vtatur separatim à Deitate, idcirco hanc gratiam habitualem, quam vocant, id est qua factum est vt Humanitas Christi absque mensura ditaretur, toto genere ab ea differre qua Deus in sanctos secundum mensuram creatas itidẽ qualitates sanctas effundit: quasi verò non idem sit diuinæ in creaturarum liberalitatis genus, quãuis Christi quidẽ Humanitas illis donis vtens à deitate sibi vnita non separetur: sancti verò sic à Dei spiritu agantur, vt separatæ sint à Deitate personæ. Sed & quãto opere in eo hallucinetur quòd Deitatis & Humanitatis actiones sic vniant, vt neque Deitatem propriè diuinã ^{inproprietate}, neque humanitatem propriè humana opera per se operari velit, id est Monothelitarum hæresin reuehat, satis superque antea demonstrauius.

Osiandri verò tribunitias conciones an meritò vocarim, quibus clarissimum illud lumẽ toti Germaniæ prælucens, D. Iohan. Sturmium, id est illius aurei seculi reliquias obruer: maledicentissimus homo ille studuit, vt sibi nomen quasi incenso Diænæ delubro, quæreret, non Argentinensis tantum Academia, neque tota dütaxat Germania, sed exteræ quoque gentes omnes norunt.

Num

Num quid verò amplius? Imò grande aliud superest Bezae facinus, qui scripserit, *posita reali Consubstantiatione, effici ut bestia quoque symbola sumentes, Christi corpus ipsi in essenziale vorent: in suo verò aduersus Pappi libello istud à se factum neget.* Agnosco à uapmua uunouuonv Holderi. Sed quam malem à vobis vel id dogma semel repudiari ex quo ista tam absurda & tam impia, non minus necessariò quam ex Transsubstantiatione consequantur: vel cur ista ex vestris non rectè concludantur, ostendimus. Nam quæ tu nobis ex Lutero & Brentio depromis, Põtificiorum scholasticorum in eo quoq; expediendo nodo frustra sudantium gerris ac nugis nihilo sunt grauiora.

Sed & illud malè habet Holderum quòd Brentium alicubi dixerim, in itio nõ tantopere à nostris dissensisse. Quid igitur? Errauerit sanè semper Brentius, & errando tandem penitus à veritate ad Eutychnismum vsque paulatim descieuerit, atq; adeò nimium multos secum eò abduxerit, quando quidem sic Holdero placet. D. Philippus verò placidissimi vir ingenii, quid apud plerosque sua illa nimia lenitate promouerit, tot ipsius ingrati discipuli testantur, vt non immeritò studuerit Caluini illius lenitudinè velut expergefaceri. Quid autem ipse in istis controuersis senserit, ex posterioribus eius scriptis, non ex illis prioribus prius editis quam legendis & expendendis nostrorum responsis, vir candidissimus, & veritatis amans, profecisset, æquum est æstimare: ac proinde non immeritò nobis à Philippo fas est ad Philippum prouocare. Ex iis autem maledicis profe-

Etò potius quàm cum iudicio & sedato spiritu scri-
ptis Lutheri testimoniis, ab Holdero citatis, vnicū
tantūm seligam, ex quo quantum ille non semel
intemperiei suæ indulserit perspiciatur, & quàm
tanti viri, sed hominis tamen, nomini, ipsique Ec-
clesiæ malè consuluerint, qui pleraque ipsius po-
lemica scripta non maluerunt obliterari potius
quàm in publicum edi. Sic igitur ille quodam lo-
co pro suo æstu, *Audi, inquit, tu porce, canis, fanati-
ce, aut quisquis fueris, insulse asine: Etiam si Christi
corpus sit omnibus locis, non tamen tu statim ipsum vel
deuorabis, vel belluaberis, vel attinges.* At vos audite,
qui Lutheri auctoris ipse tantopere vrgetis. Si hoc ve-
rum est, quinam verum erit, quod ipse alibi tam
pertinacitate tuetur, nempe indignissimos etiam
quosuis verum corpus Christi, quanuis ad iudiciū,
manducare?

Denique intolerabilè D. Cæcellario Smidelino
fieri iniuriam cōquereris Holdere, quod illud ipsius
dictum, *Damn quasi per accidens homini cōiungi, per-
peram interpreter, quum id postea ipse Beza re-
spōdens, declararit. Quasi verò satis sit admissum
crimen negare.* Extat illud ab eo totidem verbis
in suis illis thesibus scriptum, quod non modò vt
falsò, sed etiam vt inscientissimè dictum reprehen-
di, quum inter Accidens & Substantiam nihil sit
medium. Et quid pluribus hic opus? Quoties
Brentius & ipse istud inculcant, *per formam Dei, &
Diuinitatem Christi, non illam eandem & æternam in-
telligi, quam habeat cum Patre & Spiritu sancto com-
munem, sed eam quæ sit ipsi à secunda hypostasi Trini-
tatis communicata? & carnem assumpsisse,* NIHL
ALIVD

ALIVD esse, quàm omnem suam plenitudinem, id est omnia sua dona illi communicasse? quod si tam verum esse vult quàm falsum est ac Nestorianum in naturarum separatione, & Eutychianum in proprietatum effusione, aut duas in Christo substantiales Deitates poni, aut vnam quidem substantialem, alteram verò accidentalem statui necesse est.

Et hæc quidem hætenus de istis dicta sunt, quæ si efficere potuerint vt ab his tam portentosis erroribus discedatis, crit de quo Deo Opt. Max. gratias agamus. Sin minus, legitimam vllam Ecclesiasticam cognitionẽ minimè defugio. Vestra autẽ conuitia posthac solo silentio vlcisci decreui.

F I N I S.

Emendanda.

Fol. 49. lin. 8. lege corporea. Ibid. lin. 9. lege incorporea.

A' HISTORICO

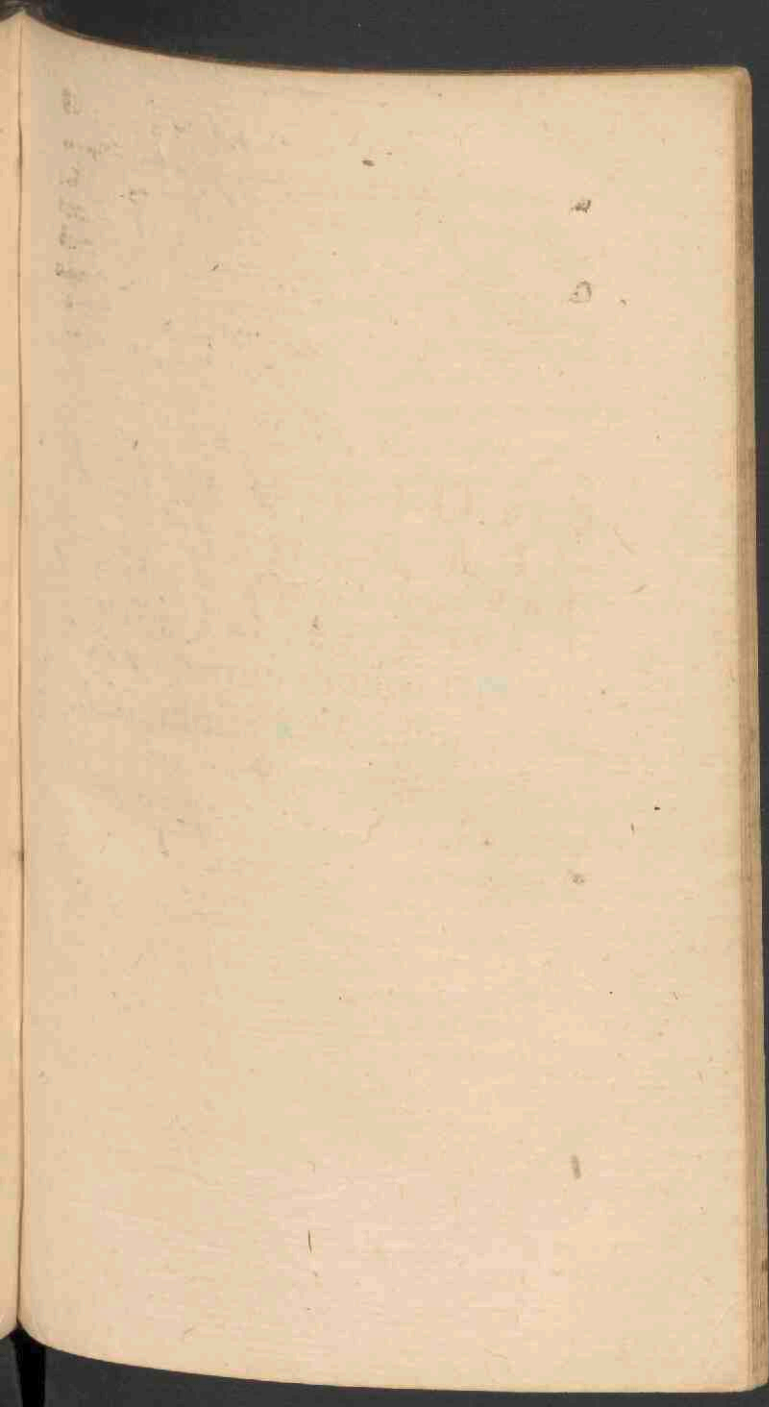
In hoc libro tractatur de rebus
 antiquis et modernis quae
 ad hunc usque diem in
 Italia servatae sunt. In
 quo etiam de rebus
 antiquis et modernis
 quae in aliis partibus
 Italiae sunt tractatur.

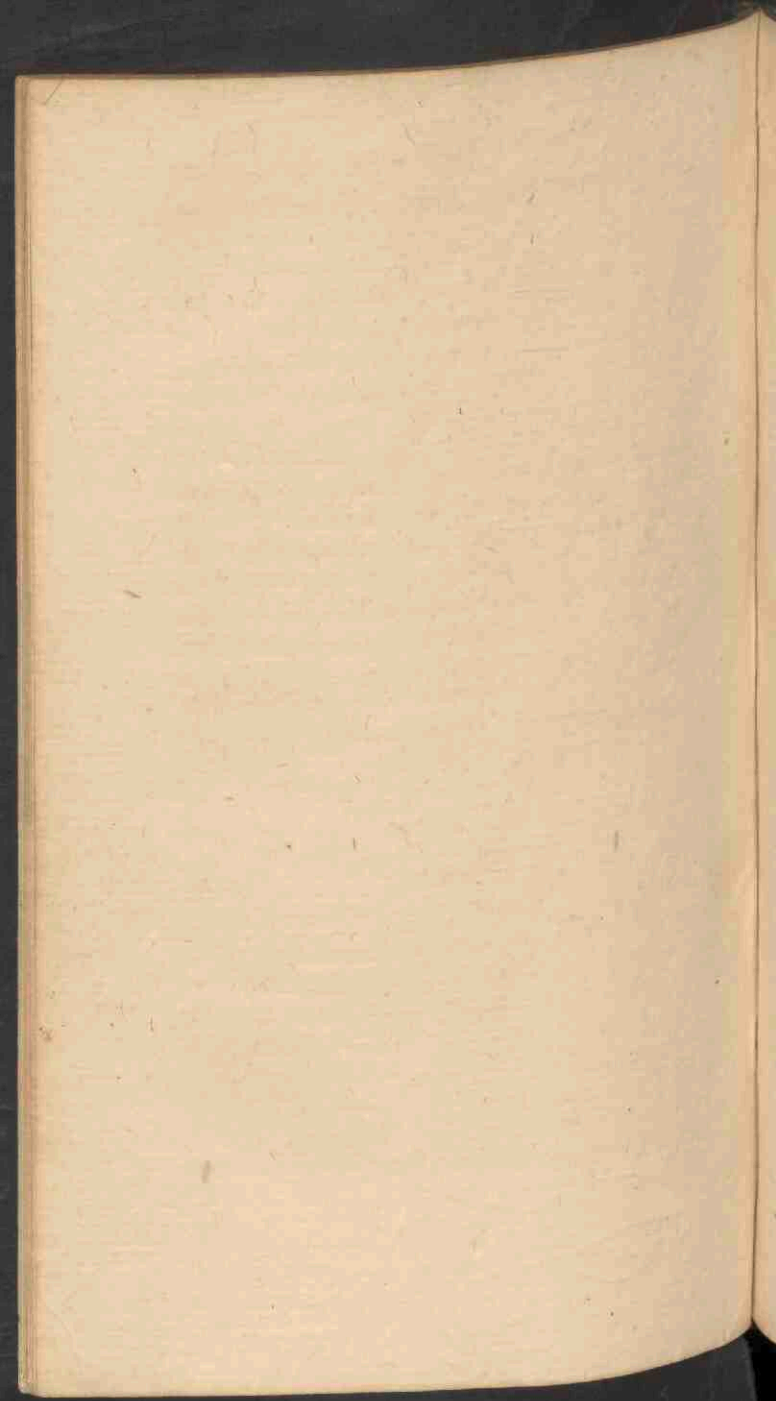
In hoc libro tractatur de
 rebus antiquis et modernis
 quae in aliis partibus
 Italiae sunt tractatur.

In hoc libro tractatur de
 rebus antiquis et modernis
 quae in aliis partibus
 Italiae sunt tractatur.

In hoc libro tractatur de
 rebus antiquis et modernis
 quae in aliis partibus
 Italiae sunt tractatur.

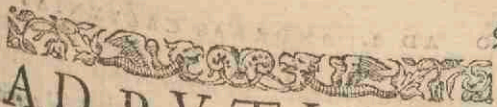

AD PVTIDAS
QVASDAM A IA-
COBO ANDREA PAR-
TIM RECENTER CONFITAS,
partim aliunde repetitas
calumnias Responſio.

AD P V T F D A S
Q V A S D A M A I A
C O R O A N D R E A P A D
T I M R E G I S T R A C O N T R
G A S P A R T I M A L I N D E R E P E T I T A S
C A L U M N I A S R E S P O N S O .

AD PVTIDAS

QV ASDAM A IACO-
BO ANDREA PARTIM

RE CENTER CON-

fictas, partim aliunde

repetitas calum-

nias Respõ-

sio.

IACOBYM Andream iam olim quidem missum feci, Apostoli præceptum sequutus: qui tamen quum facinorosos illos imitatus, qui de suis sceleribus rogati, satis se purgatos ex aliorum accusatione censent, criminari nos maluerit, quam duplici impietati, cæterisque sibi non temere obiectis blasphemis respondere: paucis non illi quidem, quem insanabile tenet maledicendi cacoethes, sed ad ipsius accusationum capita respondendo, ut quæ sit istius hominis in rebus sacris tum conscientia, ij si fieri possit intelligant, quorum credulitate tam diu ab ipso ma hæc est igitur criminationum nobis ab ipso nuper obiectarum, quas literis quibusdam aduersus Clariss. virum, & meritis in reimp. literaria suis iam olim immortalem gloriam consequutum, D. Ioannem Sturmium, Academiae Argentinensis rectorum scriptis adiecit.

Thesis I.

Deum maximam partem humani generis ad eternam damnationem predestinasse & ordinasse, ut non possint salui fieri: nec Deum velle eos saluari, aut illis mortem Christi filij sui prodesse.

Responsio.

Nullum esse doctrinae Christianae caput calumniis humanae sapientiae magis obnoxium, vel religiosius tractandum, quam Praedestinationis, Apostoli ea de re disputatio, & Augustini in primis aduersus Pelagianos cocertationes ostendit. Alii igitur omnem praedestinationem tollunt, alii sic eam ponunt ut ponendo subuertant: alii (inter quos ille est) altero, nempe Reprobationis membro mutilatam proponunt: quasi vero possit strabiri aliquorum electio (nec enim eligit qui accipit omnia) quin caeterorum reiectio affirmetur. Nos igitur & mille locis expressum Dei verbum, & ipsius rei naturam, & Augustini in primis disputationes eruditissimas, quibus olim Pelagiani sunt prostrati, & nunc Semipelagiani Sophistae iugulantur, ipsius denique Lutheri in lib. de seruo arbitrio sententiam sequuti, ut Electionis sic Reprobationis quoque decretum aeternum, & quod ad eum quam irae vasa statuimus: neque hinc tamen vel Stoicam necessitatem consequi, siue contingentiam tolli, vel Deum statui vllius mali, siue exitii cuiusquam autorem: sed in electis quidem gratuita illa miseri-

misericordiam, in reprobis verò iustam ipsius seueritatem spectandam ad nominis eius gloriã præberi demonstramus. Sed de his plenius nunc disputare non placet. Ad hanc autem istius scycophantæ triplicem calumniam quod attinet, ita sigillatim respondemus.

De Primo, docemus ex Dei verbo, Nasci, imò etiam concipi omnes homines iræ Dei reos, & æterna dånatione dignos. Ex his plures verbo Dei ne vocari quidem, quàm vocari: & rursus plures esse vocatos quàm electos: nec Deum propterea iniustum aut crudelem, sed iustum potius iudicẽ in iis quos vel prorsus non vocat, vel efficaciter nõ vocat, censendum. Neutrum istorum absque Dei decreto, quod causas omnes secundas ordine antegreditur, euenire. Hoc æternum decretum euentui quidem necessitatem immotam, voluntati verò, quæ est humanarum actionum causa, necessitatem nõ, nisi ex hypothesi, imponere. Huius decreti causam esse Dei tum æternam benignitatem in iis quos ipsi libuit, ad salutem prædestinantis, tum æternum mali odium ad iustam damnationẽ quos ipsi libuit, ordinantis: cur hos autem potius quàm illos saluti vel damnationi destinet, causam ~~æternam~~ nullam esse aliam quàm ipsius voluntatẽ, quæ non à iustitia regulam accipiat, sed ipsius iustitiæ sit norma. Nec enim, Dei ordinantis respectu, ordinari quidpiam, quia id in sese iustũ sit, sed contra quicquid iustum est, iustum esse, quoniã & quatenus Dei ordinatione nititur ipsa rerum omnium existẽtia: at non ipsius ordinatio creatione vel existentia rerum. Hoc Dei decretum causas omnes

secundas & tempore antegrediens vtpote æternū:
 & ordine antecedens, vtpote summum, ab eius de-
 creti executione distinguendum esse, vtpote quæ
 & suis demum temporibus ac momentis, & non
 nisi secundarum causarum interuentu eueniat.
 Certum esse igitur plures damnari quàm seruari
 (vt ipse Christus testatur) & neutros absque æter-
 no, & quod ad euentum attinet, prorsus necessa-
 rio decreto nasci: sed in iis quidem qui seruantur,
 sumam apparere Dei misericordiã, in iis verò qui
 damnantur, causam damnationis ipsorum totã hæ-
 rere: ac proinde Deū summè benignū in illis, sum-
 mè seuerum in his seipsum declarare, in quibus
 duobus salua ipsius gloria potissimùm elucescit.
 Nec enim aut saluti destinatorum glorificationē,
 aut ad exitium descriptorum sempiternam cōde-
 mnationē vltimum esse finem illum in quem Deus
 prædestinans intuetur: sed sui nominis gloriã, pro-
 pter quam omnia quæ cōdere ab æterno decreue-
 rat, condidit: & singula quotidie per causas secun-
 das existere vult, etiam impium ad diem malum.

De secundo, quòd videlicet ordinari Deū
 vt non possint salui fieri reprobī, docemus nō pos-
 se quidem exitio destinatos non damnari, vt hoc
 non absque Dei decreto eueniat: Deū tamē nō ef-
 se damnationis causam *αεγοραριστικῶν* efficientem,
 sed partim eam corruptionem, qua homo primus
 merè voluntaria corruptione sese peccato man-
 cipans, humanum genus obligauit, partim illius
 corruptionis spontaneos effectus, id est, peccata.

De tertio, quòd Deus nolit reprobationi desti-
 natos seruari, aut illis mortem Filij prodesse, istud
 concedi-

concedimus Christi verba sequuti, qui testatur se pro mundo non rogare: & fundamentum illud amplexi, quod declaras Apostolus ait, Nouit Deus qui sint sui: modò illud adiiciatur, Nò damnari reprobationi destinatos, quòd ipsi seruari velint, Deus autè volentibus resistat: sed partim propter hæreditariam & mentis & voluntatis corruptionem, partim propter voluntariam & perpetuam ipsorum contumaciam, quæ est illius corruptionis fructus.

Thesis II.

Quòd non omnes infantes in Baptismo regenerentur, sed id duntaxat quos Deus in arcano suo consilio & decreto ad vitam æternam prædestinavit.

Responsio.

De hoc capite iam pridem est Heshusio responsum, Nos videlicet arcana ista de singulis personis iudicia Deo relinquere, & quod ad nos attinet, eos omnes potius præsupponere ex electorum esse numero, quàm reprobatos, quos Deus vel ex fidem Christi profitentibus nasci voluit, vel tiam aliudè adscitos & catechizatos in Ecclesiam suam inseruit. Sed quum non nisi ex Christo per fidem apprehenso iustificemur & regeneremur: fidem autem constat vsque adèo non esse omnium (excipiendi sunt enim hypocritæ, & qui fidem habent non illam veram, sed *æternam*, quos Deus suo tempore vel patefacit, vel etiam non patefactos in suum locum extendit) sicut v-

num baptisma, quod ad Deum promittentem at-
tinet, ita, quod ad eius effectum, duplicem baptif-
mum ponimus, sicut Paulus duplicem circuncisio-
nem, in cuius locum Baptismus successit.

Thesis III.

*Quod regeneratio eorumdem electorum non sem-
per fiat in ipso Baptismo, quando infans baptizatur, sed
sepe numero in senecta ipsorum denuo fieri. Ideoque et-
iam docent Baptisimum tantum signum esse regenera-
tionis, & sigillum seu testimonium, quemadmodum &
panis Eucharistica tantum signum sit corporis Christi.*

Responsio.

Quid sit istud *Denuo fieri* fateor me non intel-
ligere, & puto *Denuo* pro *Demum* Typographū
excidisse. Quod autem ad primam huius *Thesis*
partem attinet, illam pro vera usque adeo agnosci-
mus, ut gratiam, cui velut ob signanda Baptismus
adhibetur, remissionem videlicet peccatorum &
regenerationis donum, affirmemus interdum an-
tecedere Baptisimum, ut Abrahamus fuit iustifica-
tus, ac proinde remissionem peccatorū adeptus,
& novus homo factus, priusquam circumcidere-
tur, & Cornelius cum suis prius baptizatus Spi-
tu quā aqua, sic denique omnes adulti vera &
actuali fide præditi, antequam ad Baptisimum ad-
hibeantur: interdum vero Baptisimum subse-
qui. Obsecro qui in infidelitate positus, & ta-
men seipsum fidelem profitens, baptizatur, num
Baptismi

Baptismi gratiam consequitur? Si hoc putat nocenter criminatur, age transeat aperte in eorum partes qui opus operatum tuentur. Num verò qui fuerit hodie in infidelitate baptizatus, postea fide donari non potest? Si hoc neget iste, doceat nos à quo spiritu scientiam istam hauserit. Num verò sic fidelis factus iterum baptizabitur? Nequaquam respondet, opinor, Andreas. Ergo in hoc homine vel tãto post tẽpore sequuta fuerint ipsius effecta, quantum inter Baptismũ & conuersionẽ eius intercesserit, quod nos docemus: vel si fuerit in eo inutilis Baptismus qui eo ipso tẽpore quo fuit administratus illi nõ profuit, cõuersus iste sine ullo baptismo seruabitur, quod Andreas dicere minimẽ sustineat. Quid si verò infidelis iste baptizatus nunquã conuertatur? nõne vel ad opus operatum cõfugiat rursus Andreas, vel Baptismum non ipsius Dei vel Baptismi vitio, sed sola infidelis baptizati culpa fatetur oportet sine interiore gratia fuisse istiusmodi infideli collatum: ex quo rursus istius hominis, qui tamen ceteras Ecclesias damnandi auctoritatem sibi vsurpat, quãta sit inscitia simul & audacia quis non videt?

Ad posterius autẽ huius capituli mẽbrum quod attinet, in eo dupliciter calumniatur Andreas quòd Baptismum à nobis dicit tantum pro signo seu testimonio regenerationis haberi. Etenim neque Baptismũ esse dũtaxat signum dicimus, sed signũ Sacramentale, id est, cum quo, quod ad Deum attrahitur, res significata verè semper fide accipiendã præbetur: neque regenerationem tantum, sed etiam vel in primis ablutionem à peccatis dicimus

106 AD I. ANDREAE CALVMNIAS.
esse baptismi effectum. Deinde nihilo doctior est
Logicus quàm Theologicus, què ex eo quòd Ba-
ptismo exteriori baptizatos dicimus interdù in-
terioris non esse participes, à nobis exinaniri sym-
bola colligit: quasi videlicet valeat hæc consequen-
tia, præbetur omnibus interior cum exteriori, er-
go ab omnibus qui exteriorem recipiunt, interior
recipitur: de qua merè falsissima & absurdissima
collectione quum toties sint isti disputatores an-
cõvitiatores admoniti, quis illorum vel stuporem
vel peruciãiam satis possit admirari?

Thesis III.

*Quòd humana Christi natura, hoc est, corpus & ani-
ma Christi, in omnem æternitatem omnipotentie Dei
neque capax, neque particeps sit. Et contrarium affir-
mare tam absurdum esse, ac si quis dicat, aptitudinem
ad disciplinas capiendas lapidi aut trunco infundi pos-
se. Siquidem finitum non sit capax infiniti.*

Responsio.

Enimverò quæ hæc impudentia, dicere audere
negari à nobis humanã Christi naturam esse par-
ticipem Deitatis, in qua plenitudinem Deitatis
Verbi, etiam *σωματικῶς*, habitare fateamur? Sed duo
requirunt isti sub anathematis pœna: vnum, vt
Deitatis nomine non illam *ἑσώστῃ* in tribus personis
cõmunem, non hypostasin ipsam Filii, sed *ἑσώστῃ*
ἐκείνου intelligamus. Hoc enim totidem verbis
ipsi centies inculcant. Alterum, vt Deitatis quam
vocant

vocant participationem non vnione hypostatica, sed blasphemio ipsorum commento, nepe vel reali proprietatum omnium Deitatis essentialium in carnis effusione, siue *ἐκείνης* exæquatione, vt Brennius & Andreas loquuntur, siue Monophysitica siue Monothelitica *ἀπὸ τῶν ἀποστόλων*, vt loqui mauult Kempitius, definiamus. Et quid est illud quæso, humanitatem esse Deitatis capacem? Clamitant nos esse Iudæis & Mahumetanis deteriores, quòd cum Angelis dicamus Christi carnem cælis capi, id est contineri, ac proinde tanto eum à nobis interuallo, quod ad humanæ naturæ essentiam attinet, abesse, quanto absunt suprema cælorum, vnde Christus secundum carnem veniet, à terris in quibus nunc illum expectamus. Nec interea nouum hunc Diotrephen pudet credere iubere, Deitatem Verbi sic carne assumpta contineri, vt non absque illa (hoc enim absit vt inficiemur) sed extra illam carnem nusquam sit: quam Scyllam vt vitent, in Charibdin ilico incurrunt, quum assumptam carnem tam latè atque ipsam Deitatem, id est, vbi que essentialiter & re ipsa patere, omnipræsentia siue Vbiquitatis reali in carnem effusione pertinacissime contendunt, quasi minor sit impietas ex finito infinitum, quàm ex infinito finitum facere, id est, Humanitatem in Deitatem, quàm Deitatem in Humanitatem transformare. Iam verò quod ad illam trunci vel lapidis similitudinē attinet, quibus tandem istud cõuitium conuenit, nobis ne qui humanitatem à Verbo hypostaticè assumptam supra reliquas res omnes creatas inenarrabili sublimitate euectam non modò vnionis gratia, sed etiam

108 AD I. ANDREAE CALVMNIA S.
collatis in eam donis affirmamus, an illis potius
qui Deitatis in Christo præsentiam non ex vnione
hypostatica, sed perfectiore quàm in aliis sanctis
^{et æque} definiunt? En quò cæcitas sub doctori-
bus non lusciosis, sed planè cæcis recidisti, Germa-
nia, quæ tamen tam multis antehac oculos aperui-
sti! num vt in te quoque compleatur illud Christi,
fieri in nonnullis posteriora prioribus deteriora?

Thesis V.

*Quòd humana in Christo natura, ne voce quidem,
aut grammatica vel verbali communicatione, omnipoten-
tia Dei tribui vel adscribi possit.*

Responsio.

Ludunt sophistæ in Omnipotentia & Huma-
nitatis vocibus. Si Omnipotentiam vocant omnium
rerum creatarum administrationem, illam absit vt
iniciemur Christi humanitati concessam cuius
etiam carni, vnica excepta Deitate, ac proinde
seipso etiam secundum Deitatem excepto, omnia,
suprema, media & infima subiecta sunt. Sin verò
hoc nomine infinitam illam vim omnia quæ libue-
rit creandi, efficiendi, imitandi, Deitati essentiali-
ter propriam, intelligant, vt hoc crassissimo deli-
rio suam omnipresentis essentialis carnis chimæ-
ram conficiant, hominem quidem hunc verè &
essentialiter factum esse Deum, sed hypostatica
vnione quæ neque naturas neque proprietates earum
confundat affirmamus: quam humanitatem
eualisse

euasiffe Deitatem siue essentia, siue vlla ipsi huma-
 nitati inexistente essentiali Deitatis proprietate,
 constanter negamus: atque adeo tam insanire il-
 los dicimus qui duas Omnipotentias quam qui
 duas Deitates statuunt, siue vtraque illarū essen-
 tiale quidpiam esse volunt, vt substantia substan-
 tia accidat, aut quasi accidat, vt Andreas falsissime
 & ineptissime scribit: siue vnā substantialem, alte-
 ram verò creatam qualitatem esse comminiscun-
 tur. Humanitatis autem nomine abstracto, quum
 sola natura humana qualis in sese est intelligi pos-
 sit, tam falsum & tam impium esse dico Omnipo-
 tentiam, ita vt modò diximus intellectam, vllò mo-
 do ei attribuere, quàm si dicas Humanitatem es-
 se Deitatem: sin verò Humanitatem pro homine
 ipso assumpto, & Deitati assumpti hypostaticè
 vnitò accipiant, ferenda quidem non est illa *axvpo-
 λoγiā*, propter Entychianos & Monophysitas, ac e-
 tiam Monothelitas: sed tamē, cū ad sententiam
 ipsam attinet, (vt modò diximus) absit vt vn-
 quam negemus hunc assumptum hominem esse
 verè & essentialiter omnipotentem, atque adeo
 quicquid Deus est, quum hic homo sit Deus: sed
 ea denu ratione qua Deus est, nempe non vt in
 sese, aut ex sese, sed quatenus est à Verbo persona-
 liter assumptus.

Thesis VI.

*Christum secundum humanam naturam, hoc est,
 ipsius Animam & Corpus, accepisse potentiam mediā,
 qua maior sit quam potentia Angelorum & reliquo-
 rum beatorum hominum, & minor quam potentia Dei:
 cum Omnipotentia autem, qua Diuinitatis propria est,
 nihil commune habere.*

Responsio.

Potentiam carni Christi à Deitate, corporaliter in ea inhabitante, donatam, quam Apostolus per nomen quod est supra omne nomen intelligit, nõ tantum $\chi\tau\iota\ \tau\omicron\ \alpha\lambda\epsilon\omicron\gamma$, sed $\chi\tau\iota\ \tau\omicron\ \theta\epsilon\omicron\varsigma$ differre ab illa infinita & essentiali Dei Omnipotentia $\alpha\chi\omicron\upsilon\ \omega\upsilon\tau\iota\alpha$ affirmamus. Itaque media statui non potest nec debet, quum illa sit supra & extra ipsarum creaturarum substantiarum omnẽ, vt ita loquar, $\chi\tau\iota\ \tau\omicron\ \rho\omicron\tau\iota\alpha$, creata verò potentia ne inter substantias quidem, sed inter qualitates recenseatur. Cui verò nisi acutissimo isti tam Theologo quàm Dialectico vnquam in mentem venit vt qualitates inter substantias distribueret? Sed & istud, naturam humanam nihil habere cum omnipotentia Deitatis commune, quàm calumniosè in nos dicatur, per se satis perspicui potest, quasi videlicet Nestorianis ipsis detiores, id est, ne ipsam quidem Verbi $\sigma\upsilon\beta\sigma\tau\iota\alpha\upsilon$ agnoscamus, & humanam naturam alienũ quiddam & separatum à Deitate assumente esse statuamus, qui tamen & $\sigma\omega\upsilon\alpha\tau\iota\mu\omicron\varsigma$ illi unitam in Verbi persona Deitatem esse, & ipsis etiam Angelis inenarrabile inde dignitatem ipsi cõciliatam tuemur. Sed istis scilicet Nihil habere cum Deitatis Omnipotentia commune, idem valet, atque realiter infusas in se, sibi que unitas proprietates omnes Deitatis nõ habere, id est, Entychen ab inferis non reuocare.

Thesis VII.
Christum secundum humanum spiritum etiam nunc in gloria sua collocatum. TANTVM scire, quantum spiritum

ipsum DECEAT ET NECESSE SIT SCIRE,
& quantum illi SUFFICIAT ad iudicium celebran-
dum. OMNIA autem scire ita esse SOLIVS DEI
proprium, ut nulli creatura, adeoque NEC SPIRI-
TVI AVT ANIMAE CHRISTI communicari
possit.

Responsio.

Rectè faceret omnino conuicator iste noster si
de sua agenda sciētia & emendanda conscientia,
potius quam de Christi humanitatis supra Ange-
los etiam ipsos collocata, sciētiæ finibus emeticen-
dis disceptaret, quam absit ut prophanè & curiosè
scrutemur, quā nobis potius illa regi & gubernari
sit satis. Illud quidem dicimus naturam humanam
Christi, etiam glorificatam, sicut quod existit hoc
habet à Deitate à qua fuit assumpta, ita ab eadem
tum essentialia suas proprietates, tum accidenti-
as qualitates habere, nec tamen extrinsecus, ut
nos meræ creaturæ, sed à seipso ratione personę
habere, quatenus videlicet vnus & idem est Deus
qui homo. Querere verò an omnia suæ nunc glo-
rificatæ carnis suggerat Verbum, an verò plurima
dūtaxat, quorsum laboraremus: modò in ipsius e-
tiam carne redundare sciamus, quæcunque ad to-
tius mundi ac suæ imprimis Ecclesiæ gubernatio-
nem potentissimum & sapientissimum opus est?

Thesis, VII I.

Quòd CHRISTVS TANTVM COGNI-
TIONIS DEI habeat, QVANTVM ei reuelatur.

Responsio.

Quum Christus sit Personæ nomen, quis istius criminatoris impudèriam non agnoscit? Quinam enim Filius, qui & ipse vnus est cum Patre Deus, Patrem, ac proinde seipsum perfectissimè ab æterno nō nouerit? Sin verò assumptam naturam seorsim cōsideratam sophisticè sic intelligit Andreas: fatemur sanè doceri à nobis verè creuisse illum vt pro nobis susceperat naturali infirmitate: quod si negat iste, litiget cum Luthero, cuius scripta vult iste haberi pro certa veritatis norma. Sed & in illa gloria diuina Christum dicimus secundum carnem non nisi ex suæ Deitatis reuelatione nosse quæcunque non aliter quàm ex reuelatione nosci res creatæ possunt: vt qui sit, testibus etiam Patribus, & seipso maior secundum Deitatem, & seipso minor secundum humanitatem.

Thesis IX.

Quod Christus eodem modo quo alij homines ex Maria natus sit. Nam etsi nec à Iosepho, nec vllò alio viro conceperit, claustra tamen virginæ corporis post partum nō inuiolata permansisse, sed Christum exuentu partu editum esse.

Responsio.

Quæstionem hanc nō modò quia turpis & prophana est, sed etiam quoniã ad nostræ salutis mysterium

sterium minimè pertinet, ideóque nullo Dei verbo explicatur, totam D. Cancellario gynæceorum affectu relinquimus. Nam illud quidem ad salutem requiritur vt sciamus & credamus, in Virgine intacta tum ex Spiritu sancto conceptum, tum postea natum Seruatorem nostrum Iesum Christum. Sitne verò cæterorum hominum more, perrupto videlicet vtero, an *ὕπερφυσικῶ* ratione natus, (quod & testimonium à Luca prolatum aliquo modo videtur indicare, & ex vetustis Patribus non pauci, vt Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus ipse denique, satis apertè affirmant) minimè laborandum nobis arbitramur. Semper enim virgo fuerit Maria quæ concubitus fuerit expers. Sed fuit nimirum hoc quoque miraculum cæteris adiiciendum, vt aliquid Omniaiesticæ primùm, ac deinceps Vbiquisticæ chimærae substerneretur. Verùm quotandem pondere seu momèto? Nam etiamsi istud concedamus, quod tamen neque Verbi auctoritate, neque fidei analogia, neque alicuius Patrum probabili coniectura nititur, ad Christianam denique fidem nihil facit, quis tamen non dixerit in ipsa virgine potius quàm in infante quem pariebat, hoc editum miraculum, si virginittatis ipsius probanda *τεκμηρίον* esse debuit vterus nõ perruptus? & quis istius *τεκμηρίον* testis esse potuisset, si probandum illud fuisset? Virginitas ergo Mariæ alio testimonio nititur quàm istis quæ quotidie quoq; fallere obstetricum oculos leges Ciuiles testantur. Satis illam certè ipsius integritas Prophetico spiritu inter pios testata, & reliquæ virtutes, & ipsius

mariti integritas, & Propheticae praedictiones in reliquis ministerii Messiae partibus palam impletæ, ex intacta virgine natum esse praedicabant, vt istas mouere quaestiones cuiquam Christiano verè religioso, imo honesto viro ne in mentem quidem venire decuerit. Aio igitur, vt hoc daretur, in virgine ipsa potius editum miraculum quàm in infante, cui sua moles visibiliter cõstabat, & quem in praesepi fasciis vt ceteros inuolui, & tum à pastoribus, tum à magis spectari & adorari verè & physicè prorsus oportuit. Imò si hypostaticè vnionis momentum, vt isti *περὶ τὸ λόγιον* volunt, fuit Vbiquitatis humanitatis assumptæ causa & initium: adeo vt, sicut Brentium scribere non puduit, quo tempore fuit in praesepi, esset in caelo (id est, vbique) illa ipsa humanitas reipsa, quoniam nisi vbicumque est Diuinitas assumens, ibi fuisse humanitas ab vnionis, id est conceptionis puncto statuatur, diuidatur persona: nempe nec vnquam sic exierit ex utero vt non esset in utero, nec vnquam in utero fuerit quin extra uterum fuerit. Semper igitur à cõceptione, & natus & non natus fuerit. Egressus denique ipsius ex utero fuerit inane spectrum vsque in praesepi, & ascensio vsque in nubes. Et hæc facta monstrata diutius ferre potes Germania, vt in Africam tandem transformeris?

Thesis X.

Quòd Christus non per clausum sepulchrum egressus, aut per clausum ostium ad suos discipulos corpore suo ingressus sit aut ingredi potuerit.

Ref-

Responsio.

Clauso an reuoluto lapide resurrexerit Dominus, ex historia Euangelica colligi non potest. Quòd si vera est Vbiquitatis doctrina, adhuc tã est Christi corpus in sepulchro, quàm quum in eo reponeretur, imò simul pendeat in cruce, & iam erat in sepulchro, quando quidem vbique fuit, est, & erit re ipsa caro eius assumpti Deitati vnita. Tantummodo igitur id quod per *ἀκρονομίαν* illusoriam in oculos incurrit, speciem omnipræsentiæ variat. Itaque absolutus iam esto Marcion. Multo minus enim insaniuisti viuēs quàm isti abortiuu, tibi mortuo post tot secula surrogati. De ingressu per ianuas clausas quoties à nostris dictum est? Sit tamen ingressus Christus: certè palpabilis, nec abiecta corporis mole, quum ingrederetur, vt ex illa ipsa corporea palpabilique mole, & planè physica resurrectionem suam ipsis externis sensibus, visui, auditui, tactui discipulorum probaret. Cur igitur quantitatem, vel ad breuissimum momentū deponeret, id est corpus esse desineret? Nam, inquit ille ipse Augustinus de hoc ipso corpore in cælos assumpto differens, & huius miraculi accuratus explicator, Tolle spatiū corporibus, & corpora non erunt, imò ne erunt quidem. Quis ergo non in ipso Christi corpore, sed in pariete, momento temporis, nulla vi humana interueniente, sed Dei tum iussui patente, tum sese rursus occludēte miraculum editum non videt? Quid amplius? si vobis Vbiquitariis creditur, erat iam intus Domini corpus antequàm cò introiret, neque foris esse

defiit postquam eò introiit. Quòdnam igitur tandem erit istud miraculum quod vos ipsi destruitis? Nunquàmne verò vos istarum vanissimarum ineptiarum pudebit? nunquam oculos aperient quos tam inanibus præstigiis fascinaftis?

Thesis XI.

Quòd humana natura Christi nos redemerit cum qua in passione λόγος reuera nihil commune habuerit.

Responsio.

Imò verò quum adhuc nemo te natum esse sciret, Andrea, & quum Brētius simul suam Ubiquitatem cuderet & rem faceret, à magnis illis viris D. Philippo, Io. Caluino, & Petro Martyre opugnatum fuit & expugnatum Stancari dogma quod nobis impudenter impingis, de quo sic habet in summa: Mediatorem fuisse Christum, ac proinde Redemptorem, tum personæ totius cōiunctim, tum naturarum sigillatim consideratarum respectu, ita vt neque Humanitas absque Deitate, neque Deitas absque humanitate sit mediatrix: sed ita vt sicut tum naturæ ipsæ, tum earum proprietates citra confusionem vllam constituūt Personam vnicā Mediatoris, sic in ipso pro nobis ob eundem Mediatoris munere sua cuique naturæ *ἐνέργεια*, suum cuique *ἐνέργημα* inconfusum seruetur. Sic igitur sanè passus *ὁ λόγος* in carne, vt & conceptus, & natus, & mortuus, & sepultus, cui quū fuerit ipsa Deitas in persona Verbi vnita, quomodo nihil cū ea

ea commune in istis habuerit? At si in sese villo modo passam Deitatem dicis, age etiam conceptam, crucifixam, mortuam denique dicito, vt te ipsi Demones vna cum Eutychetis execrabilibus manibus detestentur.

Thesis XII.

Quòd doctrinam, quæ in dubitata veritas est, bona & inuiolata conscientia nemo sua subscriptione approbare aut confirmare possit, quæ non prius in Concilio aut Synodo tanquam orthodoxa approbata & confirmata sit.

Responsio.

Pergit idem mendacii spiritus. Nunquam hoc quisquam nostrum censuit, nedum vt scripserit aut docuerit. Sed hoc affirmare non veremur, in negotio religionis magnam esse tum controuersiarum de quibus quæritur, tum personarum de quibus agitur, habendam rationem, vt zelus sit secundum scientiam, & infirmis conscientijs consulatur. Ad controuersias quod attinet, aliæ sunt prorsus nouæ, aut de quibus vel nondum quæsitum vel non apertè decisum fuerit, aliæ veteres aut ex veteribus interpolatæ: quædam caput ipsum religionis petunt, quædam non tam magni sunt momenti, vt religionem ipsam vel directè vel ex consequenti cõuellant: quædã sunt inueteratæ, & non paucorum animis altè iam infederunt, quædam recens à paucis agitatæ, neque dum latius sparsæ. Magnam igitur horum omnium discriminum ha-

bendam esse rationem dicimus, ne per imperitiã
 remedium malo ipso peius adhibeatur. Itaque
 quum etiam de maximi momenti rebus, quum de
 multis aberrantibus, quum de inueteratis errori-
 bus euoluendis agitur, quantumuis iam antè fue-
 rint generalibus etiam Synodis, communi Eccle-
 siarum consensu approbatis, decisi, piis quidẽ Pa-
 storibus sedulò prouidendum dicimus, docendo,
 monendo, urgendo, tum vt deuos in viam reuo-
 cẽt, tum vt, quantum in se est, saluum reliquum gre-
 gum, accedente religiosorum quoque magistra-
 tum vbi fieri potest autoritate, præstent: sed tum
 in primis esse legitimis conuentibus opus, in qui-
 bus non *ab Imperio* pauci, non ii ipsi qui rei sunt, nõ
 & meritò suspecti fratres, iudicandi ius sibi tyran-
 nicè arrogant, sed spectatẽ tum doctrinẽ, tum pie-
 tatis, tum etiam moderationis viri colloctionem
 mul placidẽque omnes audiantur, controuersia
 omnis ex puro Dei verbo, minimè quoque negle-
 ctis veterum sanctorum Patrum, & Ecclesiæ pu-
 rioris testimoniis, componatur: ita denique decisẽ
 controuersia quorum decet autoritate sanciatũ:
 si meritò, qui, legitima præeunte cognitione, re-
 ctè constitutis non acquiuerint, ab Ecclesia ex-
 cludendis, aut etiam, si quid seditiosè fecerint, à ma-
 gistratu durius habendis. Sic enim Apostoli quõ-
 dam factitarunt: sic aduersus Arrianos, Nestoria-
 nos, Eutychemos, Monophysitas, Monothelitas
 actum est: quæ Synodi etsi blasphemias illas non
 statim, at paulatim tamen, oppresserũt, & hoc ipso
 tempore

tempore nobis aduersus illas repullulantes arma suppeditant. Quid amplius? Annon vos ipsi tot iam annis & uiuo & mortuo Lutero, inter vos & Romanum Pontificem sic agi postulastis? Qui fit, igitur, quæso, ut in eo ipso, quod nisi vobis aduersum communem aduersarium tribuatur, iniquissime vobis negari merito clamatis, tantopere vos inexorabiles nobis præbetis? Num quoddam deteriores quibusuis hæreticis sumus? Deus meliora. Nemo certe nos adhuc hæreseos ullius accusatos, præter unum illum communem aduersarium eodem atque nos loco vos habentem, ad dicendam causam euocauit, nedum ut auditos damnarit. Imò in qua tandem orbis Christiani synodo (exceptis illis de transubstantiationis idolo verè Satanicis veterine sacramentali disceptatum fuit? Quod si veterum Synodorum communi consensu receptarum autoritas tantum valet, ut iisdem de rebus postea ambigentes, quantumuis multos, sit nefas audire, quomodo iure vos Brentianos Nestorium in naturarum essentialium in carnem assumptam effusione: Monothelitas denique in vnica *ἐπερχία*, toties iam pridem omnium orthodoxarum Ecclesiarum iudicium auditos, conuictos, damnatos, ab inferis reuocantes, tolerari fas fuerit? quanto minus verò vos eosdem pauculos, quos causam dicere, non iudices sedere oportuit, æquum fuerit aliquot piorum alioqui & religiosorum credulitate abutentes, toti Germaniæ fidei vestræ normam præscribentes, & pessimis artibus emedicatis vndique, imò etiam inter-

dum extortis subscriptionibus fretos, tot gentes, tot Ecclesias, tot spectatissimæ pietatis ac doctrinæ vitæque inculpatæ Pastores, vestris anathematismis ferientes ferri? Hæ sunt igitur causæ, quæ nos non ad id sentiendū, quod nobis iste criminator falsissimè impingit, sed ad pii quoque Magistratus implorandā fidē quum ita opus fuit, impulerunt, Africanorum nominatim aduersus Donatistas & Circumcelliones exemplum imitatos.

Thesis XIII.

Quòd subditi sese ordinario Magistratui opponere & contra eundem bella bona conscientia gerere possint, donec illis liberum exercitium religionis sue concedat, & firmam pacem iureiurando confirmet.

Responsio.

Nempe deerat istud ad extremam impudētiam. Imò vt norit iste quis noster sit animus: hoc dicimus & asserimus, non tantum in religionis causa, sed ne in aliis quidem vllis negotiis homini priuato licere gladium aduersus Magistratum sibi diuinitus impositum, quantumuis etiam tyrannicè agentem, vsurpare. Ita, inquam, sentimus, & Deo fauente, sentire nos tum verbis tum re ipsa, semper testabimur. Obscurum verò non est quorsum hæc tendat criminatio. Gallica nimirum & Belgica ciuilia bella sic iste designat, de quibus quum Illustrissimorum Germaniæ Principum non pauci tum potentissimi tum religiosissimi

simi sic iudicarent, vt quos egregius scilicet iste Christi in calēte hypocausto martyr seditiosos & Diaboli martyres clamat, & pecunia & milite adiuuerint, atque adeò ne suæ quidem ipsorum in iis adiuuandis vitæ pepercerint, quid attinet istam calumniandi rabiem pluribus refutare? Illud quidem certè mirum videri posset isti criminatori excidere potuisse, parum memori quorum nūc Principum hæredibus, donec mensuram suam impleat, abutatur.

Thesis XIII.

Quòd in hereticos gladio & igne seuire licitum sit.

Responsio.

Deus hanc linguam maledicam compescat. Excitarunt hæc quæstionē Seruetani primùm, deinde Tritheitiæ, Sebastiano Castalione & Lælio Socino, nominibus dissimulatis, hanc causam agentibus. Ecce verò nunc illam isti renouant, arrepta nimirum inde occasione, quòd ex perditissimis duobus qui & à Christo ad Mahumeten defecerūt, & scriptis libris alios ad idem scelus pellicere tentarūt, vnum dolui malè fuisse custoditum, alterum capitalem pœnam, qua postea fuit Heidelbergæ affectus, mereri scripsi. Quis verò id in me ausit reprehendere quin alterum Eusebium Nicomediensem, & Dioscorum Alexandrinum, aut vtroque etiam istū deteriorem imitetur? Ad rem autem ipsam quod attinet, piis & verè Christianis Magistratibus docemus præcipuè dandam operam vt

purus, ac sincerus Dei cultus vigeat, eiusque perturbatores, prout res postulat, auctoritate sua legitime iudicatos, capitali quoque poena, si necessitas & sceleris magnitudo postulent, coerceant, potius quam Ecclesia detrimentum accipiat. Errorem autem ab haeresi, discipulos a magistris, ignorantem a sceleratis, dociles a pertinacibus & indomitis, seditionem denique a idemque blasphemiam ab haeresi simplici discernimus. Immo in quosuis, etiam puniendos, poenam capitale decernendam, cui tandem nostrum unquam venit in mentem, ut censeret? Hoc cene verum est aut tyrannicae carnificinae favere, aut vim conscientiae afferre?

Thesis XV.

Quod corpus Christi a pane Coena Domini tantum absit, quam procul summum calum. ab infima terra distet.

Responsio.

Agnosco quam tu potius blasphemus blasphemiam vocas, sed addo quod tu astute praeteristi, nempe de ipsa corporis essentia (quae, ut ait Augustinus, ut a caelis aberat quum in terris esset, nunc contra quum sit in caelis, usque adeo abest a terris, ut inde ventura speretur) & de nostris vicissim corporibus, quae nunc in terris quum sint, a caelis absunt, hanc absentiam esse intelligendam: quae minimè tamen prohibeat quominus verum illud corpus quibusuis tam verè &

certò præbeatur spirituali modo & organo, nempe ore fidei percipiendum, quàm verè symbola traduntur corporali modo & organo, id est, ore corporis accipienda, ac proinde quin menti ac fidei sit præsentissimum, quod à corporibus nostris tanto distitum est interuallo. Hæc, inquam, agnosco, & aliter sentientes, siue Transsubstantiatores sine Consubstantiatores, dico antecedens ponere, ex quo veram non esse Christi carnem, verbo Dei, summòque veterum omnium orthodoxorum Patrum consensu repugnante, necessario consequatur. Veritatem autem Sacramenti in eo minimè positam dico, vt eo loco adsit res significata in quo adest Sacramentum, sed vt tam verè præbeatur fide percipiendum quod promittitur, quàm certò sacramentum corpori recipiendum traditur. Hocine verò est blasphemare, vel Sacramenta euacuare, ac non potiùs suam & carni Christi & Sacramentis veritatem asserere?

Thesis XVI.

Deum sua omnipotentia prestare non posse, vt Corpus Christi simul & semel in celo & in terra præsens sit aut esse possit.

Responsio.

Hæ sunt præstigix quibus bonus iste vir cum suis gregalibus eos, quorum credulitate abutuntur, in nos prouocare non desinunt, quasi

Omnipotentiam Deo detrahimus, qui tamen cōtra istos Vbiquitarios illam vni Deitati tam propriam esse vociferamur, vt etiam prorsus re ipsa ἀποκρινόμενοι esse defendamus. Quid ergo? Non hoc quaeritur, sycophanta, sitne Deus omnipotens, quem vnicum esse omnipotentem, ne carne quidem Christi excepta, contra te tuemur: sed hoc quaeritur, possitne Deus simul velle contradictoria, id est, mendax esse & mutabilis, quod certè posse non est omnipotentem sed impotentem esse. Tūne verò contradicentia esse negabis quæ in vna & eadem Christi carne simul constituitur? contradicentia, inquam, vt veritatis quantumuis gloriificati corporis Christi legibus immotis, ita etiam immotæ Dei omnipotentis ordinationi de vero & organico in æternum mansuro Christi corpore, in ipsius verbo nobis patefactæ. Hoc verò quæ ex Dei verbo, & irrefragabili totius orthodoxæ Ecclesiæ consensu tot Synodis confirmatæ tuerentur, non certè omnipotentiam Dei inficiantur, sed ipsius diuini decreti inuariatam firmitatem defendunt. Qui verò carnis perpeffiones volunt etiam re ipsa fuisse Deitati communes, quānam possunt Deum omnipotentem statuere?

Thesis XVII.

*Christo impossibile esse TANTVM VELLE vt
Corpus ipsius Ore manducemus, & sanguinem eius
Ore bibamus.*

Responsio

Responsio.

Hic quid sibi velit iste criminator, diuinare nesciui. Hoc quidem dicere non dubito post Augustinum, Dei naturæ, qui tam seuerè fundi sanguinem hominis prohibuit, non posse conuenire vt scelus quod ipsa cæde longè est immanius, vnquam ^ἔ ^{ῥο} ^ῆ ^ῦ ^ῖ ^ῡ ^ῢ [῟] ^ῠ ^ῡ ^ῢ præceperit, & Ecclesias Christianas in Cyclopum antra transformarit.

Thesis XVIII.

De essentia Diuinitatis stultè imaginantur, quòd Deus sua essentia sit in cœlis illis summis tātum ad quos Christus ascendisse fingunt: sua autem potentia tantum & virtute presentem esse in creaturis omnibus, quasi in Deo aliud sit essentia, aliud potentia Dei.

Responsio.

Deitatis scilicet essentiã aliquibus finibus circūscripserint, & vllò cœlorū ambitu cōcluserint, qui vbiq̃ esse, vnus Deitatis proprietatem essentialē & prorsus ἀκρίβωντος esse aduersus istos Vbiq̃uitatis tam prodigos effusores tuētur. Iidem sciētiam & potētiã Dei, qui presentiam essentialē & eius effecta distinguūt, quorum ratione in solis sanctis habitare Deus dicitur. Deinde qua cōscientia potuit iste, quod dicimus de Christi carne, (nēpe

re ipsa, siue sui ipsius substantia illa minimè nobis
 adeste, & tamè illius per fidem communicatione
 spiritali & incomprehensibili fieri, vt ex ea æter-
 næ vitæ in ipsa inhabitantis succum hauriamus, ad
 Deitatem transferre, quasi ipsius essentiam à vir-
 tute sua separemus.

Thesis XIX.

*Quidam ex eorum numero non verentur affirmare:
 Christum non iuxta humanitatē, sed secundum Divini-
 tatem vltimum Iudicium celebraturum.*

Responsio.

Proferatur testimonium, Hoc enim nullus or-
 thodoxus ex nostrorū scriptis sic affirmavit. Scimus
 enim, Dei gratia, datum esse omne iudicium Filio,
 etiam quatenus homo est.

Thesis XX.

*Cœnam Domini non esse rem tantam, aut adeo Christia-
 nis necessariam, quin ea carere possimus.*

Responsio.

Hoc quoque ab isto criminatore impudenter
 confictum credemus donec idoneos testes produ-
 xerit, quamuis ne Baptismo quidem, nedum Cœ-
 næ Domini, simpliciter & sine exceptione salutem
 alligemus. Quod si quis etiam tale quicquam scri-
 pserit, nostrum non est singulorū errata præstare.

Thesis

Thesis XXI.

Diuus Lutherus de ipsis ante annos 52. scripsit, quòd non modò nullum articulum Symboli Apostolici de Christo, sed etiam de Deo & ipsa Diuinitatis Essentia prorsus nihil isti credant, idque se certò scire, & in corde suo persuasissimum habere.

Responsio.

Si uiueret Lutherus, Deus bone, quibus ille vos fœdos gnathones, imò manifestos idololatrias, verborum fulminibus feriret, qui Lutherani etiã dici & cognominari, intolerabili cum Christianorum omnium dedecore, vultis? Nam, ne nescias, Andrea, idem est Diuus quod Deus, augustius etiã nomen quàm olim Baalis nomẽ Hebræis fuerit: quod mirum nì mox Principibus etiam illis tribuatis, quorum nominibus prorsus, nì cauerint, indelebilem maculam inusseritis. Ad rem autem ipsam quod attinet, hoc vnum respondeo, Mutato nomine de vobis Fabula narratur: si fabula dicenda est res tam feria, vt à Græcis *μῦθος* dicitur: nec aptius prorsus in vos dici quicquam, ab hoc vestro, quum sic veliris, Propheta potuit: siquidem si vobis fides habenda est, delenda sunt necessariò, vel intolerabili & adhuc inaudito sensu explicanda quatuor ista Christiani symboli capita, Conceptus est ex Spiritu sancto, Ascendit in cœlos, sedet ad dexteram Patris, & inde venturus est iudicandis viuus & mortuus. Negas? At res ipsa te tuosque conuincit. Non credis? Nullus verò id non credere Brentii discipulos miretur, qui Christi & Petri Deitatem communi i vtrique mensura metiantur.

FINIS.

Errata sic restitue.

Pag. 19. lin. 14, lege, sicut propter hypostaticam unionem, hic ho-
mo dicitur Deus, ita per idiomata naturarum in concreto, &c. pag. 49.
lin. 9. dele Christus est homo, & lege corporea & incorporea pag. 102. lin.
20. lege summam. l. 14. pro salva lege vera. lin. 18. pro sui lege ipsius.
lin. 24. lege, idque non absque Dei decreto euenire. p. 106. l. 2. lege
Theologus. l. 22. lege in qua una. p. 107. pro ilico lege ultro. p. 110. l. 17.
lege ipse simus. l. 21. lege illi. vii. p. 109. l. 11. pro posse lege debeat
p. 111. l. 11. lege dimittendi. l. 18. lege accidentales & dele habere. l. 26. lege
potentissimam & sapientissimam. p. 112. l. 9. dele infans & lege durante.